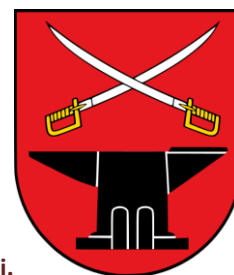

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KOWALA NA LATA 2011-2014

Wykorzystano partycypacyjny model budowania strategii.

KOWALA 2011

Spis treści

Wstęp	3
1.	5
Podstawy prawne tworzenia strategii	5
1.1. Prawo krajowe.....	5
1.2. Prawo zewnętrzne.....	8
2. Ocena wdrożenia strategii obowiązującej do 2010r.....	10
3. Zasady polityki społecznej, na których oparto Strategię.....	11
4. Słownik pojęć	13
5. Charakterystyka gminy.....	14
5.1. Położenie, powierzchnia, podział administracyjny.....	14
5.2. Infrastruktura techniczna.....	16
5.3. Komunikacja i transport.....	18
5.4. Sytuacja demograficzna.....	19
5.5. Sytuacja gospodarcza.....	23
5.6. Problemy na rynku pracy.....	25
5.7. Zasady i warunki mieszkaniowe.....	28
5.8. Bezdomność.....	29
5.9. Edukacja.....	30
5.10. Kultura.....	33
5.11. Sport i rekreacja.....	33
5.12. Sytuacja dziecka.....	34
5.13. Ochrona zdrowia.....	38
5.14. Bezpieczeństwo publiczne.....	39
5.15. Pomoc społeczna.....	41

5.16. Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	50
5.17. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie.....	52
5.18. Sektor pozarządowy.....	56
6. Diagnoza sytuacji społecznej.....	57
6.1. Wyniki badań.....	57
7. Analiza SWOT.....	71
7.1. Obszar Edukacja i Wychowanie Dzieci	71
7.2. Obszar Edukacja i Wychowanie Młodzieży	73
7.3. Obszar Ochrona Zdrowia, Promocja Zdrowego Stylu Życia, Wsparcie Osób Niepełnosprawnych	74
7.4. Obszar Pomoc Społeczna, Polityka Prorodzinna i Mieszkaniowa	75
7.5. Obszar Organizacje Pozarządowe i Integracja Środowiskowa	77
7.6. Obszar Profilaktyka Uzależnień w tym od Alkoholu i Narkotyków.....	78
7.7. Obszar Bezpieczeństwo i Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie.....	80
7.8. Obszar Wsparcie i Integracja Osób Starszych.....	81
8. Prognoza zmian (wizja).....	82
9. Misja.....	83
10. Priorytety.....	84
11. Cele strategiczne, kierunki niezbędnych działań i wskaźniki realizacji działań.....	85
12. Wdrażanie strategii i monitorowanie jej realizacji.....	107
13. Uwagi końcowe.....	108
Spis tabel	111

WSTĘP

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Kowala jest dokumentem charakterystycznym tylko dla tej gminy, jednak odzwierciedlającym kierunki rozwoju polityki społecznej Rzeczypospolitej Polskiej zarówno na poziomie struktur województwa jak też powiatu.

Dokument bierze również pod uwagę doświadczenia i dorobek krajów Unii Europejskiej w rozwiązywaniu problemów społecznych uwzględniając założenia i kierunki rozwoju na lata 2007-2013.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (tekst jednolity- Dz.U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) nakłada na samorządy obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Przyjęcie tego dokumentu do realizacji w drodze uchwały rady gminy, pozwoli na budowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej na terenie gminy Kowala, a także umożliwi pozyskiwanie środków z budżetu państwa i z funduszy pomocowych na realizację poszczególnych zadań określonych w strategii (art. 17 ust.1 pkt 1).

Przyjęcie przez samorząd gminy Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej. Polityka społeczna jest realizowana przez wiele polityk szczegółowych, tj. politykę emerytalno-rentową, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, zatrudnienia, mieszkaniową.

Polityka społeczna realizowana przez samorząd powinna zostać podporządkowana postanowieniom strategii rozwiązywania problemów społecznych i z nimi konfrontowana. Realizacja określonych w niej zadań powinna odbywać się przy udziale szerokiego forum społecznego, dzięki czemu nie jedna instytucja a cała społeczność czuje się odpowiedzialna za osiągnięcie celów strategii. Pomoc organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując z organizacjami społecznymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Strategia to świadomy, zamierzony, przemyślany i celowy sposób na radzenie sobie z problemem. Aby zmierzyć się z problemem należy go zidentyfikować, nazwać, a następnie poszukać sposobu na skuteczne rozwiązanie go. Gmina posiadała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Kowala na lata 2008-2010, zatem w roku 2011 należało zaktualizować dokument. W tym celu powołano Zespół do Spraw aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zarządzeniem Wójta Gminy Kowala. Plany

działań wykazane w dokumencie podlegają ewaluacji od czasu zgłoszenia ich przez reprezentantów instytucji do czasu obowiązywania uaktualnionej Strategii.

Zespół ten dołożył starań, aby interdyscyplinarnie zdiagnozować płaszczyznę problemów społecznych na terenie gminy i w ramach swoich kompetencji stworzyć wspólną wizję ich rozwiązywania, nakreślić cele strategiczne, a także konkretnie i szczegółowo określić zadania do wykonania, które pomogą mieszkańcom gminy cieszyć się owocami ich realizacji w przyszłości, a tym samym będą otwierać większe możliwości do realizowania indywidualnych planów życiowych mieszkańców naszej gminy.

Strategia ma na celu, zatem m.in. przedstawienie mieszkańcom gminy oferty narzędzi, z których należy skorzystać, aby przy pomocy profesjonalnych służb społecznych pomóc sobie w konkretnej sytuacji, którą uznaje się za krępującą rozwój naszych możliwości, zagrożenie, dyskomfort, zniewolenie, słowem problem, z którym sami nie dajemy sobie rady.

Problemy społeczne identyfikujemy na obszarach:

- Edukacja i Wychowanie Młodzieży,
- Edukacja i Wychowanie Dzieci ,
- Integracja Środowiskowa,
- Profilaktyka Uzależnień,
- Pomoc Społeczna, Polityka Prorodzinna i Mieszkaniowa,
- Opieka Zdrowotna i Wsparcie Osób Niepełnosprawnych,
- Bezpieczeństwo i Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie,
- Wsparcie i Integracja Osób Starszych.

Celem strategii będzie także uznanie, że problemy może rozwiązywać osoba lub instytucja mobilna, która potrafi integrować się na zasadach partnerstwa z innymi podmiotami.

Służby społeczne nie podejmują roli opiekuna, ale pomocnika, choć w wyjątkowych sytuacjach zagrożenia muszą również udzielać pomocy finansowej czy też materialnej. Główne działania jednak kierowane są na aktywizację osób i dostarczanie im możliwości samodzielnego rozwiązywania problemu oraz w stronę profilaktyki. Dostrzeżenie problemu dużo wcześniej i zmobilizowanie sił, aby nie dopuścić do jego wystąpienia przynosi nieocenione korzyści. Edukacja poszerza indywidualne możliwości, integruje społeczność lokalną, podnosi poziom życia, budzi w ludziach nadzieję, poprawia standardy życia i pozwala nam lepiej żyć.

Transformacja ustrojowa i gospodarcza, z którą mamy do czynienia w Polsce spowodowała w społeczeństwie naszym spiętrzenie różnego typu problemów, do których możemy zaliczyć także apatię, wycofanie się z życia publicznego, alienację, zachowania aspołeczne, depresję, syndrom bezradności. Naszej społeczności potrzeba uwolnienia się od kompleksów, potrzeba poczucia własnej kompetencji i wolnych świadomych wyborów w szybko zmieniającym się świecie oraz umiejętności radzenia sobie z problemami.

Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności, a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca pewne zasady w konstruowaniu Strategii Rozwoju Problemów Społecznych, a także podejściu do jej zawartości. Fakt ten stawia również wymagania przed władzami zarządzającymi polityką społeczną. Priorytetem jest postawa negocjatora, bowiem niezwykle istotne jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizowanie sytuacji konfliktowych i doszukiwanie się tych cech, które pozwolą na budowanie nowych partnerstw.

Dokument ten zamknięty w konkretne działanie (w części celów szczegółowych) jest jednak stale otwarty i gotowy do zmian w przyszłości, bowiem teraźniejszość i przyszłość jest dynamiczna, a strategia winna nadążać za zmianami, które zachodzą w otaczającej rzeczywistości i w ludziach, bo dla ich potrzeb jest stworzona.

Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji w okresie, na który została napisana tj. 2011-2014. Misja i cele główne wytyczają cele realizacji polityki długofalowej. Konstruując ją kierowano się zasadą partycypacji pragnąc, aby planowane działania sprzyjały przebudowie struktur społecznych w taki sposób, by odzwierciedlały one stosunki społeczne zgodnie z przyjętymi zasadami życia zbiorowego, wartościami i formułą poszerzania uczestnictwa społecznego w życiu publicznym. Uaktywnia się formy przeciwdziałania wszelkim przejawom i warunkom sprzyjającym dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Strategia akcentuje działania i programy służące integracji społecznej i stwarza warunki do jej utrwalania, a także eliminowania i neutralizowania czynników dezintegrujących. Jednym z jej celów jest budowa społeczeństwa obywatelskiego.

1. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

Gminna Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie.

1.1 PRAWO KRAJOWE

Do aktów prawnych krajowych, na których opiera się dokument należą:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009r., Nr 175, poz. 1362 ze zmianami),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami),

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami),
- ustawa z dnia 14 grudnia 1994r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U.z 2003r. Nr 58, poz. 514 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz.225),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2001r. Nr 71, poz. 733 ze zmianami),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2003r. Nr 135, poz. 1268 ze zmianami),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz. 535 ze zmianami),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964r. Nr 9, poz. 59 ze zmianami),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2002r. Nr 11, poz. 109 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

Strategia wpisuje się także w aktualne strategię i programy przyjęte przez samorząd województwa mazowieckiego

- Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013

Jest to dokument, który wyznacza główne kierunki działań samorządu wojewódzkiego w obszarze polityki społecznej, służące poprawie jakości życia mieszkańców Województwa Mazowieckiego. Strategia zawiera m.in. analizę sytuacji ludności w wybranych obszarach życia społecznego oraz wyznacza poniżej przedstawione cele strategiczne:

- ✓ Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.
  - ✓ Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności.
  - ✓ Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających temu zachowaniu.
  - ✓ Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.
  - ✓ Podniesienie jakości życia osób starych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej.
  - ✓ Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013

Dokument jest instrumentem polityki regionalnej województwa, realizującym działania w oparciu o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i środki krajowe. Zakres interwencji Programu wynika ze Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, a jego celem głównym jest poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa.

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego

Strategia zawiera diagnozę stanu powiatu, misję powiatu, a wśród celów strategicznych: Rozwój usług społecznych oraz tworzenie społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, który będzie realizowany poprzez cele strategiczne takie jak:

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz pomocy społecznej.

Wspieranie działań na rzecz integracji i aktywizacji prospołecznej mieszkańców.

1.2. PRAWO ZEWNĘTRZNE

- Strategia Lizbońska

W obszarze integracji społecznej konkretyzacją Strategii Lizbońskiej stanowią cele Nicejskie, które obejmowały cztery podstawowe działania:

zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich,

zapobieganie ryzyku wykluczenia,

pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych),

mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego.

Pod koniec 2009 roku Komisja Europejska ogłosiła konsultacje w sprawie nowej strategii na lata 2010-2020 – Europa 2020. Jej głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Założeniem dokumentu jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia. Kierunek całemu procesowi ma nadać pięć wymiernych celów Unii Europejskiej na rok 2020, które zostaną przełożone na cele krajowe. Obejmują one zatrudnienie, badania i innowacje, zmiany klimatu i energię, edukację oraz walkę z ubóstwem.

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,

rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,

wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i

przestrzennej. Cel ten będzie osiąganý poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.

2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

(...)

5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,

1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,

7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,

7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,

7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

2. OCENA WDROŻENIA STRATEGII OBOWIĄZUJĄCEJ DO 2010 ROKU

Ocena wdrożenia strategii, dla której rok 2010 zamyka okres programowania, stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Kowala na lata 2011-2014. Określono trudności we wdrażaniu dokumentu, największe osiągnięcia w realizacji wyznaczonych kierunków działań (w tym wprowadzone w życie programy i projekty socjalne) oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

Największe bariery we wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Kowala na lata 2008-2010 wynikały z ograniczeń finansowych, braku środków na inwestycje w zakresie pomocy społecznej, trudnych warunków lokalowych, braku wyspecjalizowanej kadry (psycholog, terapeuta, prawnik), a także z powodu przeciążenia pracowników socjalnych pracą biurową, skutkującego brakiem czasu na pracę socjalną.

Pomimo trudności napotkanych podczas wdrażania strategii na lata 2008-2010, odnotowano osiągnięcia. Do największych z nich należą:

- ✓ współdziałanie OPS-u z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół,
- ✓ prowadzenie pracy socjalnej metodą indywidualnych przypadków, pracy z grupą oraz pracy środowiskowej,
- ✓ udzielanie pomocy materialnej rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji finansowej,
- ✓ rozszerzenie pomocy w formie dożywiania w naturze na grupy osób starszych i niepełnosprawnych,
- ✓ stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- ✓ organizowanie prac społecznie użytecznych i staży absolwenckich,
- ✓ udzielanie pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym w formie usług opiekuńczych, kierowanie do Domu Pomocy Społecznej,
- ✓ pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez utworzenie grup AA oraz Punktu Konsultacyjno- Informacyjnego,
- ✓ promocja i rozwój wolontariatu na terenie gminy.

Programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych

W trakcie wdrażania strategii na lata 2008-2010 realizowano następujące projekty w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej

- * „Szansa dla Nas – Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej w Gminie Kowala”

Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki

- * „Czas na zmiany dla rolników z Gminy Kowala”

- * "Pora na nowy zawód - szkolenia i doradztwo dla rolników z Gminy Kowala"

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

- * „Kowala – Gminą przedsiębiorczą”
  - * "Wieś z przyszłością - przyszłość na wsi. Podnosimy swoje kwalifikacje"
  - * "Trampolina – łatwiejszy start w szkolne życie wiejskich dzieci"
  - * Przedszkola w Mazowszanych i Bardzicach
  - *" Egzamin gimnazjalny z języka angielskiego nie jest trudny”
  - * „Kowala w Europie – uczymy się języków obcych”
  - * „E- dukacja w Gminie Kowala”
- * ponadto projekt systemowy pn. „Pomoc społeczna bardzo często skuteczna”, - edycja 2008, 2009, 2010, który został przygotowany w ramach POKL, Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej. Projekt skierowany był do mieszkańców gminy Kowala korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które jednocześnie nie pracowały i były w wieku aktywności zawodowej. Jego celem głównym było przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Grupa 57 osób została objęta instrumentami aktywnej integracji poprzez zastosowanie aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej w ramach kontraktów oraz Programu Aktywności Lokalnej.
- Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować w latach 2008-2010
- Podczas wdrażania strategii na lata 2008-2010 nie udało się opracować i wprowadzić modelu interwencji wobec osób bezdomnych i z problemami lokalowymi.

3. ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ, NA KTÓRYCH OPARTO STRATEGIĘ

◆ Zasada pomocniczości (*subsydiarności*)

Władze gminne koncentrują się na tych zadaniach, których nie można przekazać innym podmiotom i które winny być wypełniane przez sektor publiczny w imię najszerzej rozumianego interesu publicznego. Resztę własnych uprawnień (ustawy, rozporządzenia, uchwały władz miejskich) władze publiczne powinny delegować na najniższe szczeble realizacyjne. (*Tak mało państwa, jak to możliwe - tak dużo, jak to konieczne.*)

◆ Zasada solidaryzmu

Rozłożenie na wszystkich członków społeczności obciążeń związanych z takimi zadaniami jak edukacja, bezpieczeństwo, komunikacja, ochrona środowiska, kultura itp. oraz z zagrożeniami jakie niesie choroba, niepełnosprawność, przestępczość, wykojenie itp. (*redystrybucja*)

◆ Zasada sprawiedliwości i równej dostępności

Akceptacja równości w dostępie do urządzeń infrastruktury społecznej oraz świadczeń i usług publicznych bez względu na cechy położenia społecznego; mieszkańcy mają prawo oczekiwać zaspokojenia swych potrzeb w obrębie społeczności, zwłaszcza wsparcia w

sytuacjach trudnych, zaś władze dążą do rozwoju infrastruktury społecznej na miarę potrzeb obywateli.

◆ Zasada promowania profilaktyki przed interwencją

Promowanie, preferowanie programów i działań służących usuwaniu przyczyn zagrożeń bezpieczeństwa ogólnego i socjalnego i stosowanie w ograniczonym zakresie taktyki doraźnego reagowania na problemy i ujawniające się w ostrej formie przejawy patologii społecznej (leczenie skutków).

◆ Zasada ciągłości działania

Gwarantowanie trwałości, jakości i efektywności rozwiązań systemowych służących minimalizowaniu lub eliminowaniu źródeł zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego.

◆ Zasada jawności i przejrzystości działania podmiotów

Zgodna z prawem obywateli do bezpieczeństwa, wyboru, dostępu do informacji, bycia zapytany oraz wysłuchany. (m.in. poprzez stosowanie ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o dostępie do informacji publicznej).

◆ Zasada efektów odłożonych w czasie

Przykładem może być system emerytalny: płacisz dziś, „zwrot” pieniędzy następuje po latach. Inny przykład – zmiana nauczania przynosi efekty, kiedy nowe pokolenie, inaczej wykształcone, zastępuje poprzedników. Zasada ta jest trudna do stosowania, ponieważ zapowiedź zmian organizacyjnych czy prawnych z reguły powoduje wzrost oczekiwań. „Odkładany w czasie” efekt zmian często wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy.

◆ Zasada akceptacji społecznej

Stosowana wobec działań, które nie znajdują powszechnego poparcia z różnych względów. Jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), efekt jest szybki, Jeżeli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać:

- ✓ Wyjaśnienie celu podjętego działania
- ✓ Jasność wszelkich poczynań
- ✓ Poparcie uznanych w środowisku autorytetów
- ✓ Akcję informacyjną poprzedzającą decyzje
- ✓ Zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji

- ✓ Obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie
- ✓ Ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń

- ◆ Zasada kontroli społecznej

Każda zbiorowość lokalna rozwija własny system „miar”, ocen, nakazów i zakazów, sankcji, a także uznania. Trzeba to brać pod uwagę planując strategię. Miara tego typu ma bardzo charakterystyczny lokalny wymiar.

- ◆ Zasada pozornego altruizmu (pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób niewykluczonych)

Wprowadzając jakieś działania społeczne, argumentujemy je dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba mieć na uwadze, że jest także inna strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Obie są ważne. Żadnej nie można ani lekceważyć, ani oceniać jako gorszej. Na pytanie o korzyści z działań charytatywnych jest zawsze jedna odpowiedź, która daje pewność, że w podobnej sytuacji mamy szansę na pomoc i wyjście z kryzysu, dzięki pomocy innych.

4. SŁOWNIK POJĘĆ

- **Wizja** – wizja to widzenie przyszłości, odpowiedź na to kim chcemy być, co chcemy osiągnąć. Jest punktem wyjścia do określenia misji.
- **Misja** – sformułowanie misji powinno zawierać odpowiedzi na kilka podstawowych pytań, kim jesteśmy? komu służymy, dlaczego istniejemy, jak realizujemy nasze zamierzenia, jakim etosem kierujemy się? Misja to sens naszego istnienia i działania.
- **Strategia** – jest to całość złożona z refleksji, decyzji i działań mających na celu określenie celów ogólnych, następnie zadań, dokonanie wyboru środków realizacji celów, a w konsekwencji podjęcie i wykonanie określonej działalności, kontrolowanie osiągnięć związanych z jej wykonaniem i realizacją celów. (prof. Wiesław M. Grudzewski)
- **Strategia rozwiązywania problemów społecznych** – jest odpowiedzią władz na problemy społeczne z jakimi borykają się mieszkańcy danej gminy. (materiały szkoleniowe Barbary Bąbskiej)
- **Analiza SWOT** – metoda analizy strategicznej, jedna z najczęściej stosowanych
  - * Strength – moc, siła
  - * Weaknesses – słabości
  - * Opportunitites – możliwości
  - * Threats – zagrożenia

- **Cele** – to proponowana zmiana społeczna, to skutek wykonania konkretnych zadań. Muszą dotyczyć problemu, być mierzalne i realne.

5. CHARAKTERYSTYKA GMINY

5.1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Gmina Kowala położona jest w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego. Zajmując obszar 74,7 km² należy do mniejszych gmin powiatu radomskiego, natomiast pod względem ilości mieszkańców wynoszącej obecnie 11 377 (stan na 2011.08.23) osób lokuje się nieco powyżej średniej dla całego regionu. Od strony północnej Kowala graniczy z Radomiem, od wschodu z jego osiedlami mieszkaniowymi i gminą Skaryszew, od południa z gminami Orońsko i Wierzbica, a od zachodu z gminą Wolanów. Położenie geograficzne naszej gminy, w bezpośredniej bliskości aglomeracji miejskiej oraz dogodnych szlaków komunikacyjnych, daje szczególne możliwości jej rozwoju.

Na obszarze gminy przyległym do Radomia przeważa zabudowa podmiejska z dynamicznie rozwijającą się sferą usług, natomiast jej południowa część to region z przewagą gospodarstw rolnych, w którym obok tradycyjnych gospodarstw wzrasta ilość specjalistycznych ferm hodowlanych oraz producentów owoców i warzyw. Spośród kilkuset przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy Kowala najważniejsze znaczenie mają firmy transportowe, piekarnie i wytwórcy mebli. W ostatnich latach nasza gmina stała się atrakcyjnym miejscem dla wielu Radomian, szukających miejsc wypoczynku i weekendowej rekreacji.

Kowala i jej okolice mają ciekawą historię, bogatą kulturę i tradycję. W źródłach historycznych niektóre miejscowości z naszego regionu pojawiają się już na przełomie XIII i XIV w. Do najważniejszych zabytków zalicza się modrzewiowy kościół w Bardzicach z XVIII wieku oraz barokowy kościół św. Wojciecha w Kowali.

Na terenie gminy Kowala mają swoje siedziby:

Urząd Gminy, który stanowi jednostkę administracji podstawowego szczebla samorządu terytorialnego, Kowala 105A,

Posterunek Policji, stanowiący najważniejsze ogniwo bezpieczeństwa i prewencji dla gminy Kowala,

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, zapewnia opiekę zdrowotną na terenie gminy,

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizuje i koordynuje zadania polityki społecznej najniższego szczebla,

Gminna Biblioteka Publiczna z filiami w Młodocinie Mniejszym, Bardzicach i Parznicach, placówki oświaty i wychowania:

Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Parznicach,
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Kowali,
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Mazowszanach,
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Hanki Sawickiej w Bardzicach,
Publiczna Szkoła Podstawowa w Młodocinie Mniejszym,
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kończycach Kolonii,
Publiczne Przedszkole w Kowali,
Ośrodek Integracji Środowiskowej "Szansa",

organizacje pozarządowe:

Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala,
Gminny Klub Sportowy "ZORZA" Kowala,
Ludowo - Uczniowski Klub Sportowy "LUKS KOWALA",
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "JASKÓŁKA",
Ochotnicza Straż Pożarna w Kowali,
Ochotnicza Straż Pożarna w Kosowie,
Ochotnicza Straż Pożarna w Bardzicach,
Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie Małej,

Urząd Pocztowy,

kościół

Parafia rzymskokatolicka p.w. św. Wojciecha w Kowali,
Parafia rzymskokatolicka p.w. MB Częstochowskiej w Trablicach,
Parafia rzymskokatolicka p.w. Św. Zofii w Młodocinie Mniejszym,
Parafia rzymskokatolicka p.w. Św. Andrzeja Boboli w Bardzicach,
Parafia rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kończycach– Kolonii,
Kaplica Matki Bożej Różańcowej w Mazowszanach.

dwa banki spółdzielcze,

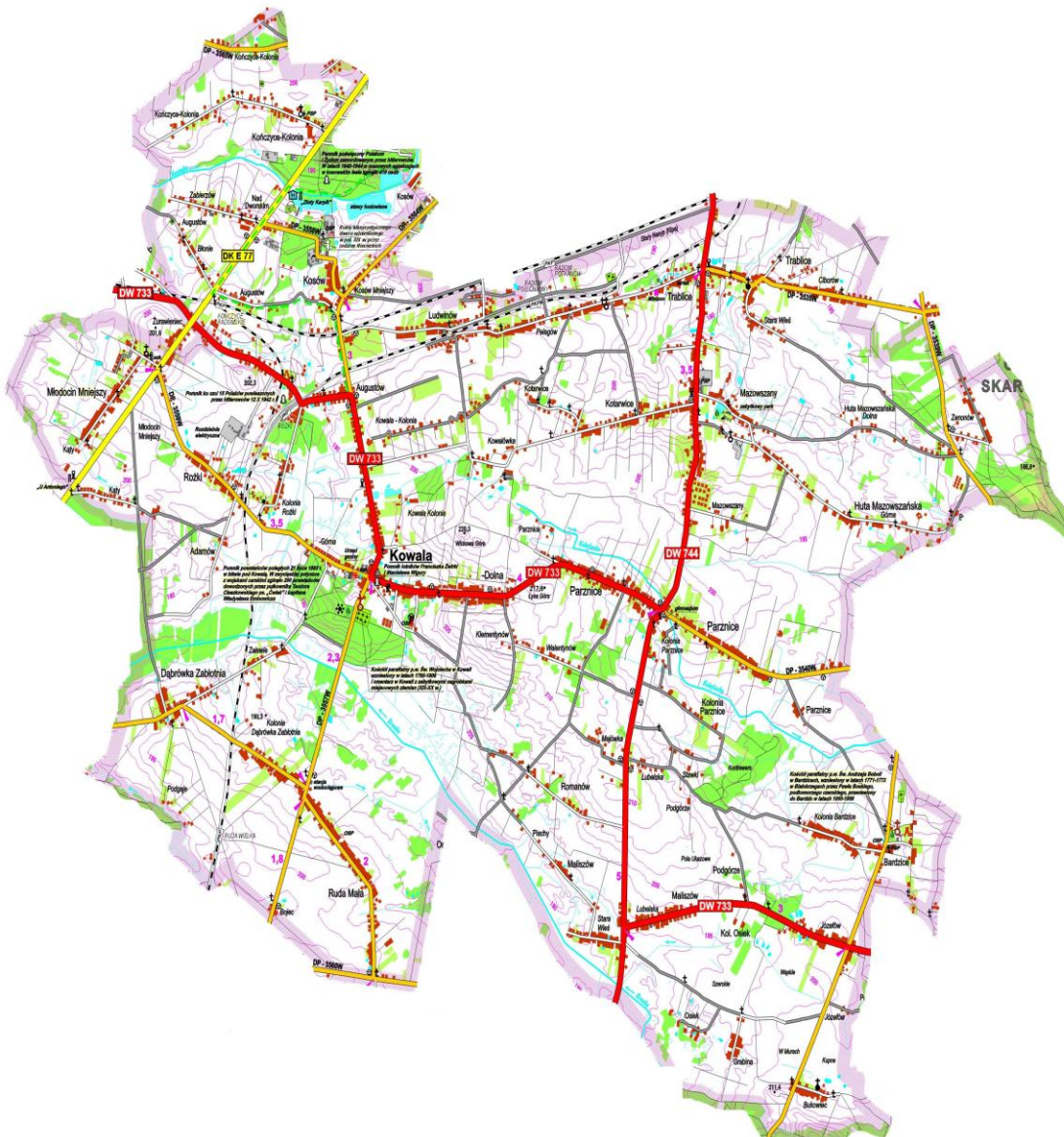
apteka,

Swoje usługi oferują także stacje paliw, motel i dwa lokale gastronomiczne.

Gminę tworzy 18 sołectw w skład których wchodzi 26 miejscowości.

Do sołectw należą: Augustów, Bardzice, Dąbrówka Zabłotnia, Grabina, Huta Mazowskańska, Kończyce– Kolonia, Kosów, Kotarwice, Kowala, Ludwinów, Maliszów, Mazowszany, Młodocin Mniejszy, Parznice, Romanów, Rożki, Trablice, Ruda Mała.

Rys. 1 Mapa gminy Kowala.

5.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Infrastruktura techniczna w gminie według danych za 2010r. przedstawia się następująco:

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie Dąbrówki Zabłotniej znajduje się stacja ujęcia wody wraz ze zbiornikami o poj. 900 m³ oraz stacją uzdatniania i rozprowadzania wody. Od stacji wodociągowej rozprowadzana jest sieć wodociągowa o średnicach od $\varnothing$ 300 mm, $\varnothing$ 250 mm, $\varnothing$ 160 mm, $\varnothing$ 110 mm, $\varnothing$ 90 mm wraz

przyłączami, hydrantami i wodomierzami. Długość sieci wodociągowej wynosi 117,65 km i doprowadzona jest do wszystkich miejscowości na terenie gminy (2984- liczba przyłączy) oraz niektórych wsi w gminach sąsiednich. Woda z wodociągu nadaje się do celów komunalnych i produkcji, spełnia wszelkie wymogi sanitarne.

Sieć gazownicza

Przez teren gminy przechodzi gazociągi niskoprężne o łącznej długości 16,4 km.

- * Makowiec - Trablice o $\varnothing$ 300 mm;
- * Radom - Mazowszany $\varnothing$ 150 mm;
- * Trablice - Kosów $\varnothing$ 150 mm.

W miejscowościach Trablice, Ludwinów, Kotarwice, Mazowszany i Huta Mazowskańska rozprowadzone są gazociągi o mniejszych średnicach wraz przyłączami do gospodarstw domowych. Średnice gazociągów zapewniają możliwość rozbudowy i podłączenia wszystkich mieszkańców gminy do sieci.

Sieć elektroenergetyczna

Przez teren gminy przechodzą linie przesyłowe wysokiego napięcia 220, 110 KV. Rozdzielnia znajduje się w Rożkach. Wszystkich sołectwa na terenie gminy objęte są siecią średniego napięcia i stacjami trafo przetwarzającymi napięcie na 230V. We wszystkich wsiach i przysiółkach rozprowadzona jest sieć energetyczna niskiego napięcia (230V) - w ponad 90% liniami napowietrznymi z lampami oświetleniowymi dróg. Wszystkie zabudowania na terenie gminy zaopatrzone są w energię elektryczną. Niektóre odcinki sieci elektroenergetycznej wymagają remontu kapitalnego.

Sieć kanalizacyjna

W gminie Kowala brak jest oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do oczyszczalni ścieków przy użyciu samochodów asenizacyjnych. Niewielka ilość gospodarstw domowych wyposażona jest w ekologiczne oczyszczalnie przydomowe. Gospodarka ściekowa w stanie obecnym stwarza duże zagrożenie dla środowiska naturalnego, zanieczyszczane są wody podziemne i rzeki. W zwartej zabudowie problemem są rozszczelnione i przepełnione zbiorniki ścieków.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w latach 2008-2010, szczególnie w 2010r. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze sportu i rekreacji:

Moje boisko- Orlik 2012.

Budowa boiska wielofunkcyjnego w Kowali.

Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Kowali.

Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Trablice.

Budowa świetlicy wiejskiej wraz z boiskiem wielofunkcyjnym w Kosowie.

5.3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Drogi

Struktura układu komunikacyjnego gminy obejmuje jedną drogę krajową, dwie drogi wojewódzkie, sześć dróg powiatowych i sieć dróg gminnych.

Przez teren gminy przechodzą następujące drogi:

- droga krajowa Warszawa - Kraków nr 7 o oznaczeniu międzynarodowym;
- droga wojewódzka Radom - Wierzbica - Starachowice nr 774 o znaczeniu regionalnym;
- droga wojewódzka nr 733 Wolanów - Kowala - Skaryszew o znaczeniu regionalnym;
- droga powiatowa nr 34468 Radom - Kowala - Wierzbica;
- droga powiatowa nr 34447 Parznice - Gębarzów - Skaryszew;
- droga powiatowa nr 34498 Radom - Zalesicie;
- droga powiatowa nr 34471 Orońsko - Dąbrówka Warszawska;
- droga powiatowa nr 34444 Sołtyków - Trablice;
- droga powiatowa nr 34469 przez Kosów do drogi krajowej nr 7.

Łączna długość dróg gminnych o nawierzchni asfaltowej wynosi 86,734 km.

Linie kolejowe

Na terenie gminy znajdują się cztery przystanki kolejowe: Radom - Potkanów, Kończyce Radomskie, Rożki, Ruda Wielka, na których zatrzymują się pociągi o znaczeniu regionalnym. Na stacji PKP Rożki znajdują się bocznice do obróbki i obsługi składów towarowych. Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe: Radom - Kraków i Radom - Tomaszów M. - Łódź

Transport

Teren gminy pokrywa sieć różnych linii komunikacyjnych:

- komunikacja podmiejska MPK - linia 23, 5, E
- linie autobusowe PKS;
- pociągi PKP;
- prywatne linie transportu zbiorowego.

5.4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z końcem 2009 roku gmina Kowala liczyła 11.109 mieszkańców, w tym 5.542 kobiet, które stanowiły 49,9% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 149 osób na km² i była większa od gęstości zaludnienia województwa mazowieckiego, która wynosiła 145 osób na km². W powiecie radomskim gmina zajmuje drugie miejsce pod tym względem wśród 12 gmin wiejskich. Tendencje wzrostowe nadal utrzymują się, ponieważ liczba mieszkańców stale rośnie. Dane za 2010r. pokazują utrzymywanie się tendencji wzrostowych, ponieważ liczba ludności na terenie gminy to 11 274 mieszkańców. Różnica pomiędzy końcem 2008 i 2010 roku wynosi 309 osób.

Tab. 1 Statystyka ludności gminy Kowala*.

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności		
		2008	2009	2010
1.	Augustów	636	624	628
2.	Bardzice	272	272	275
3.	Bukowiec	105	101	99
4.	Dąbrówka Zabłotnia	408	410	415
5.	Grabina	94	91	91
6.	Huta Mazowskańska	326	352	369
7.	Józefów	162	161	162
8.	Kończyce - Kolonia	405	417	428
9.	Kosów	693	699	714
10.	Kotarwice	664	678	690
11.	Kowala	619	630	643
12.	Kowala – Kolonia	396	406	419
13.	Kowalówka	69	74	77
14.	Ludwinów	700	704	717
15.	Maliszów	520	525	523
16.	Mazowszany	565	581	610
17.	Młodocin Mniejszy	499	503	503
18.	Młodocin Mniejszy Kąty	119	125	127
19.	Osiek	61	66	63

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

20.	Parznice	857	867	871
21.	Romanów	288	285	277
22.	Rożki	503	501	512
23.	Rożki Adamów	32	34	34
24.	Ruda Mała	365	368	367
25.	Trablice	1448	1476	1494
26.	Zenonów	159	159	166
Ogółem		10 965	11 109	11 274

*Dane za 2008r., 2009r., 2010r.

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Liczba urodzeń w latach 2008-2010 nieznacznie rośnie, i przewyższa liczbę zgonów, co nie powoduje spadku przyrostu naturalnego. Liczba zawieranych małżeństw jest natomiast wyraźnie mniejsza. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002r. dla województwa mazowieckiego, powiatu radomskiego, gminy Kowala na terenie gminy zamieszkuje łącznie 2 646 rodzin ogółem, w tym:

- 513 – małżeństwa bez dzieci,
- 1 755 – małżeństwa z dziećmi,
- 378 – jedno z rodziców z dziećmi, w tym:
  - matki z dziećmi – 326,
  - ojcowie z dziećmi – 52.

Powyższe dane powinny być uwzględnione przez instytucje pracujące z rodzinami.

Tab. 2 Struktura demograficzna społeczności lokalnej gminy Kowala.

Rok	2008 (stan na 31.12.2008r.)	2009 (stan na 31.12.2009r.)	2010 (stan na 31.12.2010r.)
Liczba mieszkańców	10 965	11 109	11 274
w tym: - kobiet	5 467	5 542	5 619
- mężczyzn	5 498	5 567	5 655
Liczba urodzeń	155	158	178
Liczba zgonów	89	102	80
Przyrost naturalny	66	56	98
Liczba zawieranych małżeństw	178	139	150
Gęstość zaludnienia	147	149	151

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014**

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała nieznacznym zmianom. W latach 2008-2009 wahaniami ulegała zarówno liczba dzieci i młodzieży, jak i liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Z analizy danych wynika, że przedział wiekowy 7-15 lat maleje, natomiast liczba mieszkańców w przedziale 16—60lat rośnie, z czego wynika, że jest potrzeba oferty tak edukacyjnej jak kulturalnej dla mieszkańców w tym wieku. Jest to również wiek produkcyjny, który wiąże się z potrzebą zatrudnienia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 3 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala.*

Przedział wiekowy	M	K	Ogółem	Udział procentowy ogółu mieszkańców	
				M	K
0-2	224	200	424	2,04 %	1,82 %
3	71	79	150	0,65 %	0,72 %
4-5	135	136	271	1,23 %	1,24 %
6	72	60	132	0,66 %	0,55 %
7	62	88	150	0,57 %	0,8 %
8-12	420	376	796	3,83 %	3,43 %
13-15	275	266	541	2,5 %	2,43 %
16-17	192	187	379	1,75 %	1,7 %
18	99	85	184	0,9 %	0,78 %
19-65	3 547		3 547	32,35 %	
19-60		3 147	3 147		28,7 %
>65	401		401	3,66 %	
>60		843	843		7,69 %
Ogółem	5 498	5 467	10 965	50,14 %	49,86 %

* Uwzględniono dane za 2008r.

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 4 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala*.

Przedział wiekowy	M	K	Ogółem	Udział procentowy ogółu mieszkańców	
				M	K
0-2	234	214	448	2,11 %	1,93 %

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

3	69	67	136	0,62 %	0,6 %
4-5	143	145	288	1,29 %	1,31 %
6	63	73	136	0,57 %	0,66 %
7	73	62	135	0,66 %	0,56 %
8-12	397	371	768	3,57 %	3,34 %
13-15	277	256	533	2,49 %	2,31 %
16-17	192	193	385	1,73 %	1,74 %
18	98	102	200	0,88 %	0,92 %
19-65	3 622		3 622	32,6 %	
19-60		3 201	3 201		28,8 %
>65	399		399	3,59 %	
>60		858	858		7,72 %
Ogółem	5 567	5 542	11 109	50,11 %	49,89 %

* Uwzględniono dane za 2009r.

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 5 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala*.

Przedział wiekowy	M	K	Ogółem	Udział procentowy ogółu mieszkańców	
				M	K
0-2	250	223	473	2,21 %	1,97 %
3	78	76	154	0,69 %	0,67 %
4-5	145	147	292	1,28 %	1,30 %
6	73	65	138	0,64 %	0,57 %
7	62	76	138	0,54 %	0,67 %
8-12	392	369	761	3,47 %	3,27 %
13-15	266	241	507	2,35 %	2,13 %
16-17	181	188	369	1,60 %	1,66 %
18	105	88	193	0,93 %	0,78 %
19-65	3 690		3690	32,73 %	
19-60		3269	3269		28,99 %
>65	413		413	3,66 %	
>60		877	877		7,77 %
Ogółem	5655	5619	11274	50,15 %	49,85 %

* Uwzględniono dane za 2010r.

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne, wcześniej odnotowane, kwestie. Pierwsza z nich dotyczy wzrostu w 2009 roku i 2010 roku liczby dzieci (0-2 lata) i młodzieży (16-18 lat) w gminie, druga natomiast odnosi się do wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały w większym zakresie niż dotychczas dostosowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie zapewnienie im odpowiedniego dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5.5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Kowala ma charakter wybitnie rolniczy. Użytki rolne stanowią 86,5% powierzchni. Gmina posiada średnie lub dobre warunki przyrodnicze do produkcji rolnej. Powierzchnia gleb klasy bonitacyjnej II – III wynosi 1 033,5ha, co stanowi 13,8% powierzchni gminy (16,3% użytków rolnych), a gleb klasy IV: 2 538,7ha (34,0% powierzchni gminy i 39,4% użytków rolnych). Najwyższą wartość użytkową posiadają gleby brunatne i bielicowe kompleksu pszennego dobrego lub pszenno – żytniego. Gleby te występują głównie na terenie wsi: Kotarwice, Mazowszany, Parznice, Józefów.

Gleby słabe (brunatne o małej zawartości składników pokarmowych i niskiej pojemności wodnej) występują we wsiach: Kowala, Huta Mazowskańska, Romanów, Rożki, Ruda Mała, Młodocin Mniejszy, Dąbrówka Zabłotnia, Trabllice, Parznice. Gleby te należą głównie do kompleksu żytnio – ziemniaczanego słabego. Najśłabsze gleby na terenie gminy to ubogie w składniki pokarmowe gleby brunatne wytworzone z piasków luźnych, należące do kompleksu żytniego bardzo słabego i VI klasy bonitacyjnej.

Liczba gospodarstw rolnych ogółem w gminie wynosi 2 566. Prognozuje się, że w 2020r. liczba ta wzrośnie do 2 874. Obecnie przeważają gospodarstwa o niewielkich areałach, średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 1,8ha.

Największe gospodarstwa znajdują się w sołectwach: Ruda Mała, Grabina, Romanów, Bardzice, Dąbrówka Zabłotnia. Największa liczba gospodarstw występuje w sołectwach: Trabllice, Kowala, Parznice, Kosów, Augustów. Większość gospodarstw posiada ogólny profil produkcji towarowej: zwierzęcej i roślinnej. Liczba osób czynnych objętych ubezpieczeniem społecznym rolników w gminie Kowala stanowi 568 osób. Powierzchnia gospodarstw rolnych, z których podlegają ubezpieczeniu w gminie plasuje się w przedziale do 27 ha, w tym: gospodarstwa w

przedziale grupy obszarowej powierzchni użytków rolnych do 1 ha stanowią 4%, od 2 do 5 ha stanowią 46% (KRUS Placówka terenowa w Radomiu)

Z powyższych danych wynika, że gospodarstwo rolne, najczęściej, nie jest jedynym źródłem utrzymania mieszkańców. Na terenie rozwijają się podmioty gospodarcze różnej wielkości i o różnym charakterze. Przeważają jednak firmy handlowo-usługowe z przewagą usług budowlanych i transportowych.

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w gminie przedstawiono poniżej.

Według danych za rok 2009 na terenie gminy Kowala było zarejestrowanych łącznie 579 podmiotów gospodarczych. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów prowadzi:

- działalność produkcyjno – handlowo – usługowa – 323,

a następnie:

- usługi budowlane – 99,
- usługi transportowe – 98,
- mechanika pojazdowa – 24,
- usługi w zakresie stolarstwa – 15,
- garbarstwo – 13,
- piekarnie – 3,
- produkcja obuwia – 2,
- produkcja okien -1,
- usługi weterynaryjne - 1.

Według danych za rok 2010 na terenie gminy Kowala było zarejestrowanych łącznie 649 podmiotów gospodarczych. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów prowadzi:

- działalność produkcyjno – handlowo – usługowa – 338,

a następnie:

- usługi budowlane – 118,
- usługi transportowe – 130,
- mechanika pojazdowa – 30,
- usługi w zakresie stolarstwa – 24,
- garbarstwo – 3,
- piekarnie – 3,
- produkcja obuwia – 2,
- produkcja okien -1,
- usługi weterynaryjne - 0.

Największe przedsiębiorstwa znajdują się na terenie miejscowości Kowala (5 podmiotów), Kosowa (4 podmioty) i Trablic (3 podmioty), pozostałe sześć zlokalizowane są w pozostałych miejscowościach.

W roku 2009 ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz ich podział był na podobnym poziomie jak w 2008 roku, nie zaobserwowano znaczących ruchów dotyczących rejestracji nowych podmiotów, czy też tendencji przeciwnych.

W 2010 roku widocznie zaznaczył się wzrost zarejestrowanych usług (70 podmiotów więcej ogółem) w zakresie budownictwa (więcej o 19), transportu (więcej o 32), mechaniki pojazdowej (więcej o 6) i stolarstwa (więcej o 9), natomiast wyraźnie zaznaczył się spadek zarejestrowanych podmiotów prowadzących usługi w zakresie garbarstwa (spadek o 10 podmiotów).

5.6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2006-2009 liczba osób bezrobotnych w gminie Kowala ulegała zmianom od 1228 na koniec 2006 roku poprzez 1048 na koniec roku następnego do 976 osób na koniec roku 2008 i 1091 osób na koniec roku 2009. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety w latach 2006 do 2008, a w 2009r. przewagę osób bezrobotnych stanowią mężczyźni. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 6 Bezrobotni zarejestrowani w PUP*

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba bezrobotnych					
Ogółem	1228	1048	976	1091	1105
w tym kobiety	652	588	537	546	519
udział procentowy kobiet	53,09 %	56,12 %	55,02 %	50,05 %	46,96

* Według danych PUP-Radom.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

Tab. 7 Bezrobotni z prawem do zasiłku *

Rok Liczba bezrobotnych	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem	182	191	235	278	224
w tym kobiety	67	90	116	126	86
udział procentowy kobiet	36,81 %	47,12 %	49,36 %	45,32 %	38,39%

* Według danych PUP-Radom.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2009 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 8 Struktura bezrobotnych w 2009r. i 2010r.*

Bezrobotni	Ogółem		Kobiety	
	2009	2010	2009	2010
18 - 24 r.ż.	238	237	118	99
25 - 34 r.ż.	338	336	182	184
35 – 44 r.ż.	244	242	124	121
45 – 54 r.ż.	186	197	104	91
55 – 59 r.ż.	64	78	18	24
60 i więcej lat	11	15	0	0

* Według danych PUP - Radom.

Tab. 9 Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – dane za 2009r i 2010*.

Bezrobotni	Ogółem		Kobiety	
	2009	2010	2009	2010
do 1 miesiąca	78	96	30	32
1-3 m-cy	147	188	54	77
3-6 m-cy	137	180	69	95
6-12 m-cy	243	217	106	95
12-24 m-cy	203	226	106	104
powyżej 24 m-cy	279	198	181	116

* Według danych PUP-Radom.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

Tab. 10 Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w 2009r. i 2010r.*

Bezrobotni	Ogółem		Kobiety	
	2009	2010	2009	2010
do 1 roku	258	214	110	92
1-5 lat	195	216	96	91
5-10 lat	136	147	75	71
10-20 lat	147	152	83	83
20-30 lat	85	83	33	32
30 i więcej	12	16	2	1
bez stażu	258	277	147	149

* Według danych PUP-Radom.

Tab. 11 Bezrobotni wg poziomu wykształcenia.

Lata	Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Ogólnokształcące		Zasadnicze		Gimnazjalne i poniżej	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety
2006	57	38	240	161	75	57	417	237	439	159
2007	58	47	211	142	74	57	357	204	348	136
2008	71	56	186	127	69	45	340	189	310	120
2009	83	60	213	124	86	69	370	177	339	126
2010	95	72	233	131	62	42	384	172	331	102

Według danych PUP-Radom.

Tab. 12 Udział procentowy bezrobotnych w populacji gminy Kowala

Rok	Liczba ludności	Liczba bezrobotnych	Udział procentowy
2006	10 696	1228	11,48 %
2007	10 818	1048	9,69 %
2008	10 965	976	8,9 %
2009	11 109	1091	9,82 %
2010	11 274	1105	9,80%

* źródło: opracowanie własne

Na koniec 2009 i 2010 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowią osoby młode w wieku 18-34 lata, często nieposiadające doświadczenia zawodowego (łącznie 576 osób i 573 osoby), w 2009r. osoby pozostające bez zatrudnienia od 6 do 12 miesięcy (243 osoby), natomiast w 2010r. osoby pozostające bez zatrudnienia od 12 do 24 miesięcy (226 osób), osoby ze stażem pracy do 1 roku (258 osób) i tyle samo osób bez stażu pracy (258 osób), a w 2010r, osoby bez stażu (277 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (370 osób i 384 osoby) oraz gimnazjalnym i niższym (339 osób i 331 osoba). Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowią również osoby w wieku 35-54 lata (430 osób), osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (147 osób), osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat (195 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (213 osób). Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 45-54 lata (55,9%) i 25-34 lata (53,8%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (64,8,9%), osób ze stażem od 10 do 20 lat pracy (56,4%) i bez stażu pracy (56,9%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym (72,2%).

Z danych statystycznych GUS za 2009r. wynika, że wśród 28 powiatów województwa mazowieckiego powiat radomski odznacza się najwyższym bezrobociem. Liczba bezrobotnych ogółem wynosiła 16440 osób, a dla porównania drugi w kolejności powiat wołomiński liczył 8551 osób i kolejny płocki 7070 osób. W każdej klasyfikacji, czy ze względu na wiek, czy też staż pracy, czy wykształcenia był pierwszy i tę pozycję zachował również w 2010 roku. Stopa bezrobocia wynosiła 29,2 i plasowała powiat radomski na drugim miejscu za powiatem szydłowieckim gdzie wynosiła 35,3. Na trzecim miejscu znajdował się powiat żuromiński ze stopą bezrobocia 22,3.

Sytuacja powiatu radomskiego w sferze bezrobocia jest bardzo trudna, tym samym gminy Kowala.

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na dokończanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

5.7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie zakreślają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2008-2009 liczba mieszkań będących w zasobach gminy Kowala nie zmieniła się.

Na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002r. wynika, że na terenie gminy znajdowało się 240 budynków mieszkalnych wyposażonych w różne instalacje, wśród nich znajdowało się 280 mieszkań, z których właścicielami 266 były osoby fizyczne, a 11 gmina. Wśród mieszkań zamieszkałych stale przeważają obiekty czteroizbowe (102) i trzyizbowe (71). Największa liczba osób w rodzinach zajmuje także mieszkania czteroizbowe. Gęstość zaludnienia mieszkań najczęściej spotykana to przedział od 0,50 do 0,99 osoby na izbę. W ten sposób zamieszkuje 252 osoby. W sytuacji zamieszkiwania 3 osób i więcej w jednej izbie znajduje się 32 osoby.

Na podstawie zadań podejmowanych w 2009r. przez ośrodek, diagnozy środowiska oraz analizy akt będących w posiadaniu ośrodka oraz obserwacji rozwoju kierunków niektórych zjawisk społecznych można uznać, że jest potrzeba przeprowadzenia wnikliwej diagnozy na temat zasobów gminy w lokale socjalne lub możliwości ich pozyskania. Poszerza się stale problem bezdomności lub utraty lokali mieszkalnych w wyniku różnych zdarzeń, czy zaniedbań, co skutkuje kryzysami szczególnie w okresie jesienno-zimowym, a jednocześnie stawia przed ośrodkiem wymagania finansowe, którym nie jest w stanie podołać. Zatem jest potrzeba rozważenia problemu lokali zastępczych, omówienia go w reprezentatywnym gronie specjalistów i poddania pod dyskusję celem znalezienia najlepszego dla gminy rozwiązania.

5.8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV,

zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Kowala jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy, ulegając nasileniu w okresie zimowym, i dotyczy głównie mężczyzn z problemem alkoholowym.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek, środki finansowe na utrzymanie) oraz schronienia. W latach 2008-2009 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka: po 2 do 3 osób w każdym roku.

Schronienie osobom bezdomnym zapewniał głównie Dom dla Bezdomnych w Radomiu lub inne schroniska na terenie Polski goszczące osoby z ostatnim miejscem zameldowania na terenie gminy Kowala. Koszty pomocy osobom bezdomnym z roku na rok jednak zwiększają się, podobnie jak liczba osób wymeldowanych do nikąd. Wydatki roczne to przedział od 6 tyś. do 8 tyś. Ponieważ na terenie gminy brak mieszkań socjalnych, to nawet niewielki wzrost zjawiska generuje wysokie koszty pomocy.

5.9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2009/2010 w gminie Kowala funkcjonowało 7 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 1 przedszkole, 5 szkół podstawowych i 1 gimnazjum. Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych placówek.

Publiczne Przedszkole w Kowali to placówka zatrudniająca 24 osoby personelu (10 nauczycieli i 14 osób pozostałego personelu). Dzieci mogą korzystać z usług logopedy. Jednostka opiekuje się 120 dziećmi zorganizowanymi w pięciu grupach (trzylatki, czterolatki, czteroipółlatki, pięciolatki i sześciolatki). W przedszkolu znajduje się stołówka i plac zabaw, sale

wyposażone są w pomoce dydaktyczne, w tym komputery z dostępem do internetu. W obszarze programów profilaktycznych realizowany jest zwłaszcza „Mały Program Profilaktyki Próchnicy Zębów” oraz „Czyste powietrze wokół nas”, dodatkowo realizowane są zajęcia z rytmiki, języka angielskiego, gimnastyka korekcyjna, taniec nowoczesny i religia. Rodzice uczestniczą w zebraniach na poziomie 80 % obecności. Wśród dzieci 10 uczęszcza na zajęcia wyrównawcze, 34 ma zdiagnozowaną wadę postawy, a 23 wymaga pracy z logopedą, brak dzieci niepełnosprawnych.

Przedszkole nie zapewnia opieki pielęgniarki i lekarza, nie posiada sali gimnastycznej, budynek nie jest przystosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych.

Świetlica Środowiskowa „Szansa” w Kowali to placówka wspomagająca szczególnie pracę wychowawczą Publicznej Szkoły Podstawowej w Kowali. Placówka zatrudnia na stałe jednego wychowawcę z pedagogicznym wykształceniem. Liczba dzieci formalnie zapisanych i korzystających z pomocy placówki to 45. Świetlica otwarta jest w godzinach od 9.00 do 17.00. Placówka zapewnia swoim wychowankom jeden suchy posiłek dziennie oraz zapewnia pomoc w odrabianiu lekcji, a także proponuje różnego typu zajęcia dodatkowe dla różnych grup wiekowych (teatralne, plastyczne, komputerowe, taneczne) głównie dzięki środkom zewnętrznym. Zajęcia odbywają się także w ferie zimowe i podczas wakacji.

W zakresie proponowanych atrakcji znajdują się wycieczki krajoznawcze, wyjścia do kina i teatru.

W gminie Kowala znajduje się 5 szkół podstawowych o liczebności uczniów od 103 do 332. W placówkach pracuje 114 nauczycieli (w tym część niepełnozatrudnionych) i 38 pracowników administracji i obsługi (w tym część póletatowców i pracownicy sezonowi- palacze c.o.). Pedagog szkolny zatrudniony jest tylko w PSP w Mazowszanach i na ½ etatu w Kowali. Żadna ze szkół podstawowych nie jest przystosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych, opieka pielęgniarska i medyczna jest sprawowana zadaniowo (bilanse, szczepienia, elmeksowanie) lub w ograniczonej liczbie godzin- 2 godziny dziennie w Mazowszanach, występuje możliwość korzystania z pomocy personelu w ZOZ w Kowali lub ZOZ „Południe” Radom. Wszystkie szkoły korzystają z posiłków dowożonych i finansowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, pozostałe dzieci mają możliwość wykupu obiadów. Warunki lokalowe placówek są w większości na dobrym poziomie, tylko w PSP w Mazowszanach z powodu napływu mieszkańców z Radomia i wzrastającą z roku na rok liczbą dzieci baza lokalowa wymusza system dwuzmianowy, problemem jest także brak sali gimnastycznej. Problemem wszystkich mniejszych placówek jest brak świetlicy szkolnej, w PSP Kowala i Mazowszany świetlica nie zaspokaja potrzeb rodziców pracujących i wracających późno do domu. Od wielu lat, przed zapisaniem dzieci do szkoły, rodzice pytają o możliwość skorzystania ze świetlicy i z tym wiążą swoje decyzje wybierając szkołę dla dziecka. Jest to ważna informacja dla władz realizujących ofertę dla rodzin. Pomimo kryzysów i skromnych środków budżetowych placówki są systematycznie modernizowane i doposażane w różne pomoce dydaktyczne. Wszystkie

placówki mają dostęp do sieci internetowej, ale w części z nich pracowni informatyczne wymagają unowocześnienia. We wszystkich szkołach różnymi sposobami (godziny do dyspozycji dyrektora, dwie godziny nauczyciela z paragrafu 42, społeczna praca nauczycieli) organizowane są różnorodne koła zainteresowań. Szkoły realizują liczne programy wychowawcze, takie jak: „Przyjazna szkoła” (profilaktyczno- wychowawczy), „Veto wobec przemocy, alkoholu, narkotyków”, „5 porcji warzyw dziennie”, „Radosny uśmiech”, „Trzymaj formę”, „Wolność oddechu- jak zapobiegać astmie”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Lepiej zapobiegać niż leczyć”, „Między nami kobietkami”, „Zdrowa szkoła”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Aktywnie po zdrowie”, „Spójrz inaczej”, „Owoce w szkole”, „Na straganie”, „Pomagamy dorastać”.

Zorganizowana forma wolontariatu funkcjonuje w PSP Kowala w formie Klubu Młodego Wolontariusza przy Szkolnym Kole „Caritas”, W PSP Mazowszany działalność tego typu ma charakter okazjonalny (coroczne zbiórki charytatywne produktów na paczki mikołajowe dla ubogich uczniów i ich rodzin, zbiórki pieniędzy na leczenie ucznia z nowotworem, WOŚP, koncerty...).

W godzinach popołudniowych odbywają się nieliczne zajęcia, zazwyczaj płatne przez rodziców w PSP Kowala i Mazowszany (treningi szybkiego czytania, koło szachowe, szkoła języka angielskiego). Brak większej liczby zajęć popołudniowych wiąże się przede wszystkim z godzinami odwozów dzieci po zajęciach. Wszelkie koła, zespoły wyrównawcze organizowane są w takich godzinach, aby dzieci mogły bezpiecznie wrócić. Podobna sytuacja jest z dniami wolnymi od nauki.

Do szkół podstawowych uczęszczało w roku szkolnym 2009/2010 910 uczniów, z różnych form zajęć wyrównawczych korzystało 134 uczniów (ok. 12 %), pomocy pedagoga potrzebowało 120 uczniów, a psychologa 57. Wady postawy zaobserwowano u około 100 uczniów (ponad 10% ogółu), wady wymowy zdiagnozowano u 103 dzieci (11% ogółu uczniów), wśród uczących się było 14 osób niepełnosprawnych.

Wśród uczniów pięciu placówek nie było dzieci powtarzających klasę, 88 ukończyło klasę ze średnią ocen 4,57 (to 10% ogółu), średnia ocen końcowych wynosiła 4,10. Średnio 80% rodziców jest obecnych na zebraniach klasowych, a około 20% kontaktuje się ze szkołą z własnej inicjatywy.

Publiczne Gimnazjum w Parznicach to jedyna placówka prowadząca pracę edukacyjno-wychowawczą z dziećmi powyżej 12 roku życia. Zatrudnia 56 osób personelu (40 nauczycieli, 1 pedagoga, 1 psychologa, 14 osób personelu pozostałego). W szkole uczy się 418 uczniów. Budynek szkoły przystosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych, posiada stołówkę i salę gimnastyczną oraz świetlicę. Sale wyposażone są w niezbędny sprzęt dydaktyczny, a uczniowie mogą już korzystać z tablic interakcyjnych oraz pracowni komputerowej z dostępem do internetu. Liczba komputerów do dyspozycji to 29.

Na terenie placówki organizowane są takie zajęcia pozalekcyjne jak: koło teatralne, chór, koło turystyczne, plastyczne, sportowe oraz przedmiotowe. Zajęcia dla młodzieży proponowane

są również popołudniami i w dni wolne. W szkole działa wolontariat głównie akcyjny, ale prowadzone są działania promujące wiedzę o wolontariacie mające na celu zmianę charakteru zaangażowań. W ramach zajęć wyrównawczych prowadzone są zajęcia przygotowujące do egzaminów. Liczba dzieci wymagających pomocy pedagoga to 41 i stanowi prawie 10% ogółu uczniów, tych, które potrzebują pomocy psychologa jest 15. W roku szkolnym 2009/2010 znalazło się 4 dzieci powtarzających klasę, dzieci ze średnią ocen 4,75 i powyżej było 53, natomiast średnia ocen końcowych wynosi 3,37. Obecność rodziców na zebraniach klasowych kształtuje się w przedziale 70-80%, a tych co kontaktują się z własnej inicjatywy to około 10%.

Wśród uczniów gimnazjum zaobserwowano takie zjawiska jak kontakt uczniów z alkoholem, papierosami i narkotykami, oraz incydenty przemocy i agresji, a także kradzieży w szkole i interwencji policji.

Podjęcie działań interwencyjnych nie zwalnia z prowadzenia działań profilaktycznych, dlatego też w szkole realizowane są programy wychowawcze oraz profilaktyczne, takie jak „Rzuć palenie razem z nami”, „Uwierz w siebie”, „Narkotyki- nie biorę”, „Stop przemocy”, „Zachowaj trzeźwy Umysł”.

Do potrzeb do tej pory nie zrealizowanych w gimnazjum należą stała opieka pielęgniarki lub lekarza oraz obecność boiska.

Wśród problemów, z którymi styka się szkoła znajdują się problemy z integracją środowiska oraz niewielka świadomość rodziców w zakresie współpracy ze szkołą. Wysoki procent obecności rodziców na zebraniach, ich kontakt ze szkołą z własnej inicjatywy nie przekłada się na jakość i osiąganie pozytywnych efektów dydaktycznych i wychowawczych. Ta współpraca ze szkołą jest w wielu wypadkach okazjonalna i powierzchowna. Coraz większa liczba czynnych zawodowo rodziców spowoduje konieczność organizowania świetlic, w których dzieci będą mogły przebywać po zajęciach. Duża grupa dzieci wymaga opieki pedagogicznej, choć tylko w dwóch placówkach zatrudniony jest pedagog. Obecność coraz młodszych uczniów w szkole- pięcio- i sześciolatków sprawia, że opieka logopedyczna jest niezbędna, aby ograniczyć liczbę niepowodzeń szkolnych u dzieci z wadami wymowy. Baza lokalowa i wyposażenie placówek są na dobrym poziomie, ale sukcesywne doposażenie i modernizacja to również wymóg czasu.

5.10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Na terenie gminy znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna w Kowali, która funkcjonuje od 1947. Posiada w swoich zbiorach 12.160 woluminów. W strukturze Gminnej Biblioteki funkcjonują 3 filie: w Młodocinie Mniejszym gdzie mieści się w szkole podstawowej, liczy 7118 woluminów oraz w Parznicach, w Publicznym Gimnazjum, liczy 7600 woluminów. Filia w Bardzicach mieści się w szkole podstawowej, a liczy 9365 woluminów. Ponadto na terenie

gminy brak placówki odpowiedzialnej za organizację wydarzeń kulturalnych lub twórcze wypełnianie czasu dzieciom i młodzieży. Dużą część tego typu aktywności przejęły szkoły organizując święta lokalne lub proponując zajęcia pozaszkolne typu kulturalno-artystycznego.

Aktywni mieszkańcy, mający możliwości korzystania z własnego dojazdu czerpią z propozycji Domów Kultury lub innych placówek w pobliskim Radomiu.

Obserwuje się wiele potrzeb w tym obszarze.

5.11. SPORT I REKREACJA

Sport wpływa nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również na jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność. Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych.

W gminie Kowala znajdują się następujące kluby zajmujące się propagowaniem zdrowego stylu życia:

a) Gminny Klub Sportowy Zorza Kowala, założony w 1998 roku. Grają w barwach biało-czerwonych. Korzystają ze stadionu w Kowali o pojemności 1000 miejsc. Od 1995r. pracuje drużyna młodzików występująca w Radomskiej Lidze Młodzików.

b) Ludowo - Uczniowski Klub Sportowy "Luks Kowala" z siedzibą w Publicznym Gimnazjum im. Jana Pawła II w Parznicach. Celami klubu są: wychowywanie dzieci i młodzieży poprzez kulturę fizyczną, organizacja zajęć sportowych dla uczniów, popularyzacja i rozwój tenisa stołowego oraz szkolenia najzdolniejszej młodzieży w różnych kategoriach wiekowych

c) Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Jaskółka", który jest stowarzyszeniem zrzeszającym uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Kowali, rodziców uczniów, nauczycieli i sympatyków. Celami Klubu są: angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych, organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, a także kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych klubu.

Mieszkańcy mają możliwość korzystać z kompleksu boisk „Orlik” w Mazowszanach, sali gimnastycznej, boiska o sztucznej nawierzchni przy PSP w Kowali i boiska wiejskiego w Kowali, boiska wielofunkcyjnego w Kosowie oraz boiska wiejskiego w Trabcicach.

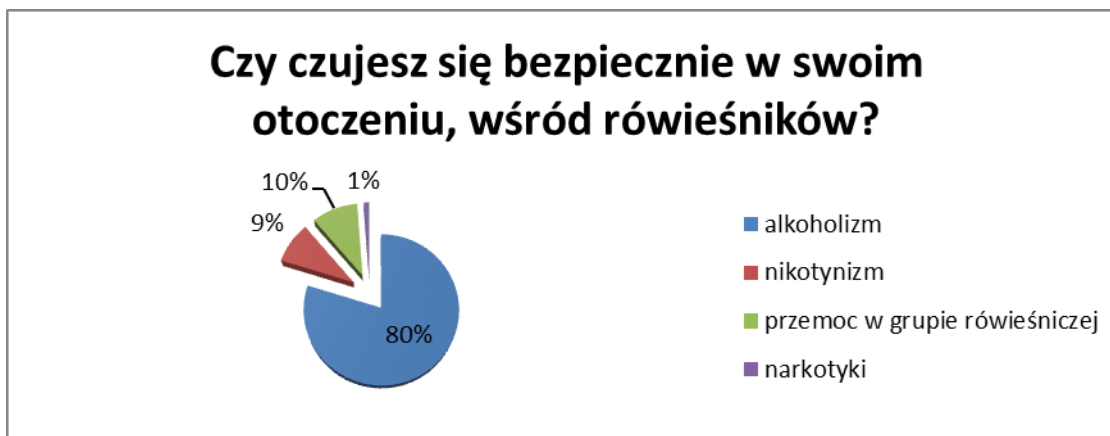
Corocznie organizowane są takie wydarzenia sportowe jak: Turniej badmintonu o „Puchar Wójta Gminy Kowala” , Turnieju w Piłce Nożnej Mężczyzn o Puchar Przechodni Wójta Gminy Kowala oraz Gminne Biegi Przełajowe.

5.12. SYTUACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń. Analiza sytuacji młodzieży w gminie Kowala została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych oraz w świetlicy. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej. Z ankiet przeprowadzonych wśród reprezentantów instytucji uzyskano natomiast informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych, którą zamieszczono w rozdziale dotyczącym działalności placówek oświatowych. W sumie ankietę przeprowadzono w pięciu szkołach podstawowych wśród uczniów klas szóstych, liczba respondentów wynosiła 116. Te same pytania zadano młodzieży w wieku 13-15 lat wśród uczniów gimnazjum. Liczba respondentów - 303.

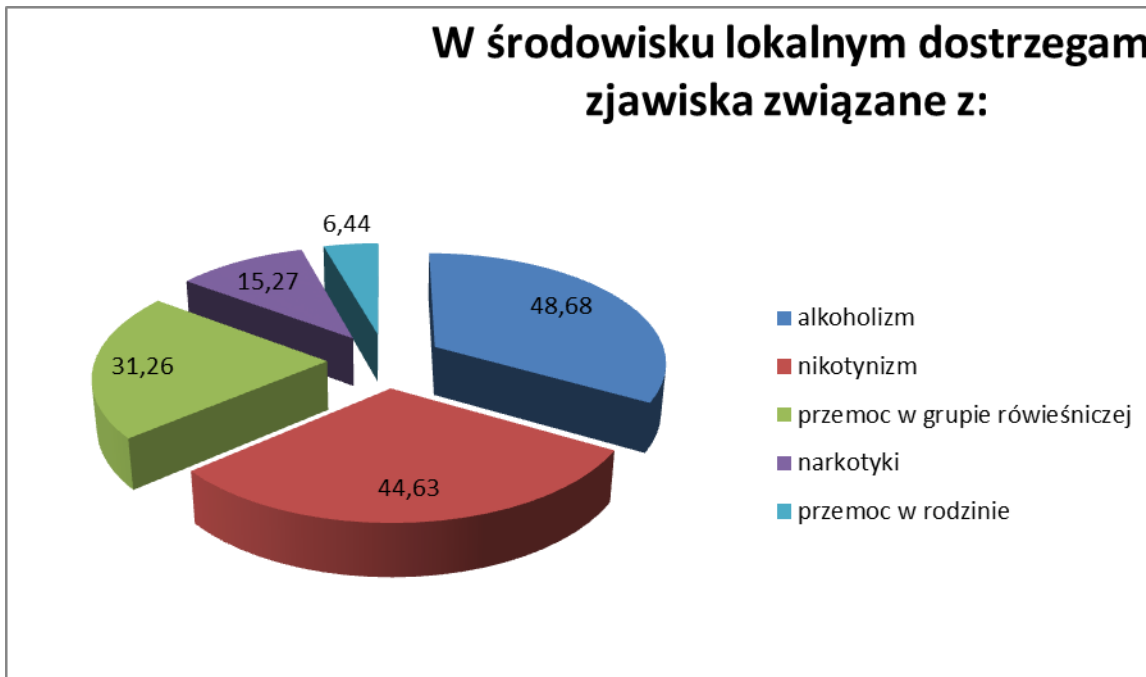
Ogólna liczba osób, z którymi przeprowadzono ankietę anonimową wyniosła 419, z tego 49% to kobiety, a 51% mężczyźni.

Na pytanie: czy czujesz się bezpiecznie w swoim otoczeniu, wśród rówieśników? 311 uczniów odpowiedziało- „tak”, 35 osób odpowiedziało- „nie”, a 39 osób udzieliło odpowiedzi- „nie wiem”.

Rysunek 1

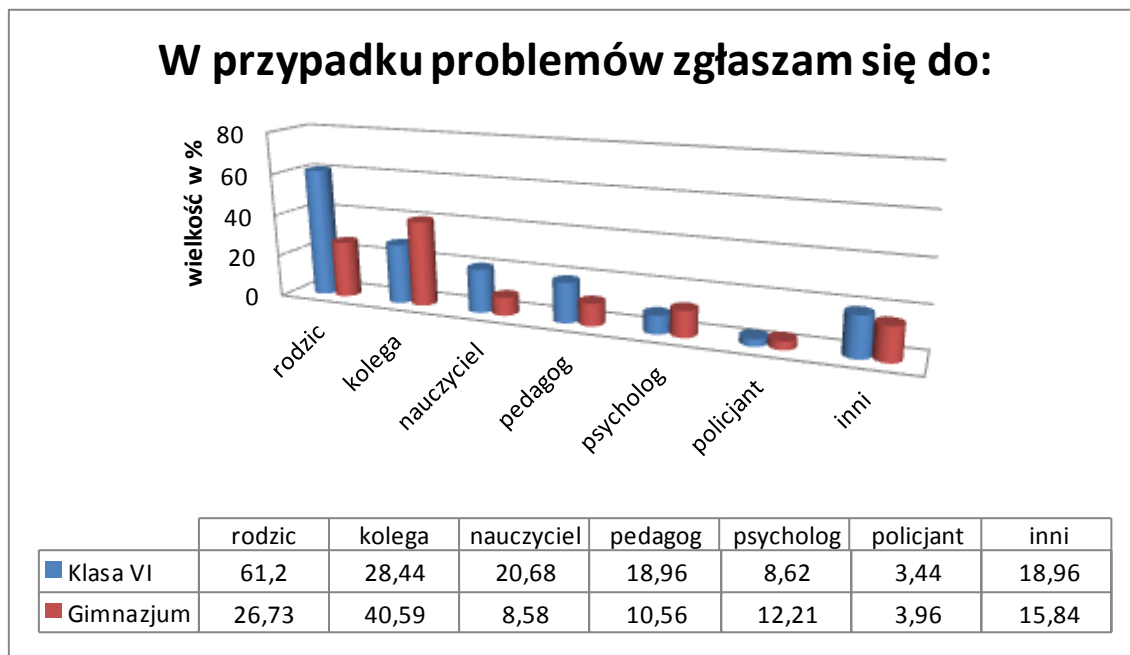
Konflikt z prawem miało 32 osoby, tj. ok. 8%, 92% osób nie miało do tej pory konfliktu z prawem. Młodzież dostrzega w swoim środowisku różne negatywne zjawiska, a w szczególności alkoholizm, nikotynizm, przemoc w grupie rówieśniczej i narkotyki. W kolejności spostrzeganych zjawisk nie ma różnic pomiędzy młodzieżą szkół podstawowych i gimnazjalistami.

Rysunek 2

Na pytanie: czy sięgasz po środki uzależniające lub dopalacze? Ponad 6% uczniów odpowiedziało, że tak, a ponad 7% przyznało, że czasami. Około 87% osób stwierdziło, że nie sięgało po żadne ze środków tego typu.

Młodzież określa, iż w przypadku problemów zgłasza się do różnych osób. Kolejność osób godnych zaufania różni się wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjum. Uczniowie klas VI deklarują, że problemy zgłaszają do rodzica, innego dorosłego, kolegi, nauczyciela, pedagoga, innych. Gimnazjaliści w pierwszej kolejności zwróciliby się do kolegi, innego dorosłego, rodzica, psychologa, telefonu zaufania, nauczyciela, policjanta, innych.

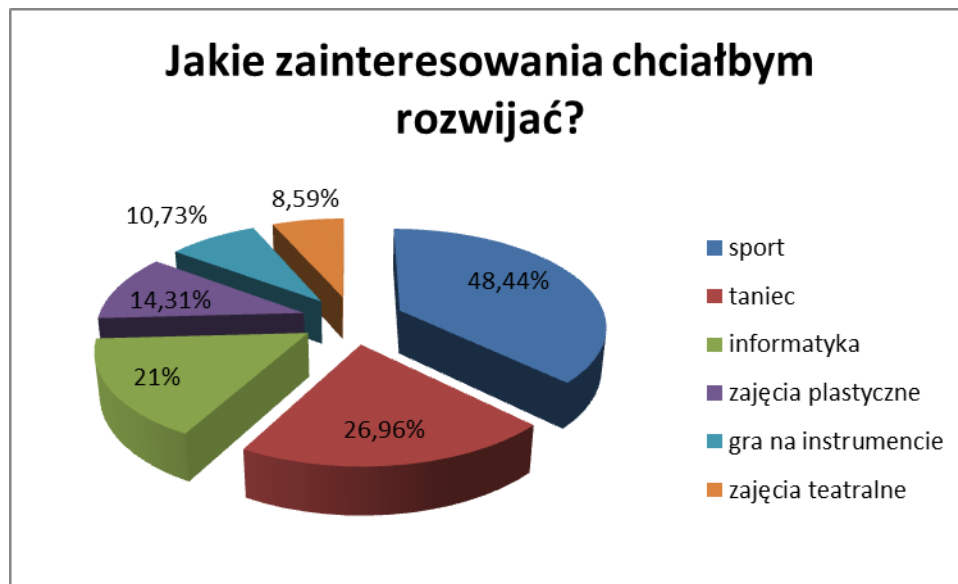

Rysunek 3

Młodzież gimnazjalna pytana w jaki sposób chciałaby spędzać czas wolny, odpowiedziała, że przede wszystkim, w klubie (107osób), na boisku sportowym (100osób), kawiarence internetowej (89 osób) i w świetlicy (30 osób). Uczniowie szkół podstawowych preferują boisko szkolne (68 osób), klub (27 osób), kawiarenkę internetową (25 osób) i świetlicę (17 osób). Zapytano, czy jest potrzeba organizowania otwartych imprez środowiskowych, typu festyn rodzinny, zawody sportowe. Odpowiedzi „tak” udzieliło ponad 90%, nie miało zdania 6%, a ponad 3% uznało, że takiej potrzeby nie ma.

Kiedy poproszono o odpowiedź na temat: jakie byłoby zaangażowanie się w organizację takich imprez, to uczniowie klas VI zadeklarowali w większości pomoc przy organizacji, tj. 56%, a samo uczestnictwo prawie 38%. Gimnazjaliści woleliby raczej być uczestnikami, tak odpowiedziało 58%, a pomagać chciałoby 35%. Prawie 90% respondentów wyraziło akceptację gminnych spotkań integracyjnych i uznało je za ciekawe.

Na pytanie: jakie zainteresowania młodzi ludzie chcieliby rozwijać, bez względu na miejsce nauki odpowiedzieli w podobny sposób. Na pierwszym miejscu był sport, następnie taniec, informatyka, zajęcia plastyczne, a następnie gra na instrumencie i zajęcia teatralne.

Rysunek 4

Duży procent młodzieży przyznaje się do tego, że ma problemy z nauką, tj. 25%. Ponad 24% przyznaje, że nie wie, czy je ma, natomiast zdecydowanie „nie” odpowiada 50%.

Powyżej pokazano obszar zagrożeń z jakimi młodzież się spotyka i ich oczekiwania wobec środowiska. Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny to głębsza analiza pozostałych treści ankiet jak też wywiadów z ekspertami i obserwacji dorosłych uczestników procesu wychowawczego.

Pedagodzy wskazywali na bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz zwracali również uwagę na występowanie w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej problemów pedagogicznych wynikających z nieefektywnego zagospodarowania czasu wolnego uczniów.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność. W odniesieniu do uczniów szkół podstawowych wskazywano na przypadki sięgania po alkohol, palenia papierosów, niszczenia mienia szkolnego, sporadyczne kradzieże oraz przejawy agresji, przemocy w rodzinie i zaniedbania przez dom. U młodzieży gimnazjalnej dominującym problemem był natomiast alkoholizm, także agresja i przemoc, odnotowano także przypadki udziału w grupach nieformalnych oraz palenia papierosów i sięgania po narkotyki oraz kradzieże i przykłady zaniedbania przez dom.

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, stwierdzono, iż należy dokładnie zdiagnozować zachowania negatywne w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemy ubóstwa, bezrobocia, uzależnień i agresji. Należy również dokładnie rozpoznać wykorzystywane przez rodziców metody wychowawcze oraz skutki ich stosowania. Zdaniem pedagogów warto także zdiagnozować sposoby spędzania czasu wolnego przez uczniów i ich rodziny kładąc, szczególny nacisk na wykorzystywanie komputera i Internetu.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę zwiększenia liczby realizowanych profesjonalnie programów profilaktycznych w zakresie uzależnień i zagrożeń płynących z Internetu. Pedagodzy podkreślali również znaczenie propagowania zdrowego stylu życia, m.in. poprzez zwiększanie liczby zajęć sportowych oraz prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. Potrzebna jest intensyfikacja działań pedagogizujących rodziców uczniów.

Przedstawiciele wszystkich placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, rozmowy telefoniczne, zebrania, dyżury, pogadanki, spotkania w ramach Rady Rodziców i wizyty domowe, organizowane są imprezy i uroczystości szkolne, prowadzona jest częściowa pedagogizacja rodziców. Rodzice zachęceni są również do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły.

Przedstawiciele wszystkich placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów tych zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Straż Pożarną, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, lokalne parafie. .

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność wsparcia finansowego dzieci, szczególnie z rodzin wielodzietnych. Za pożądane uznali także zapewnienie uczniom szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz łatwiejszego dostępu do placówek kulturalno-oświatowych i obiektów rekreacyjno-sportowych. W tym kontekście sugerowali organizację zajęć pozalekcyjnych połączonych z dowozem uczniów. Aktualnie na terenie gminy brak instytucji, czy organizacji, która zajmowała by się budowaniem oferty dla młodzieży od 13 roku życia, szczególnie dla młodzieży powyżej 18 lat, osób uczących się i wchodzących na rynek pracy.

5.13. OCHRONA ZDROWIA

Na stan zdrowia ludności wpływają w największym stopniu styl życia i zachowania prozdrowotne. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Kowala funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kowali z lekarzem rodzinnym, pediatrą, ginekologiem i stomatologiem, oraz laboratorium analitycznym. Na terenie Kowali jest również apteka.

Budynek Przychodni jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, osiemnastoosobowy personel, w tym pięciu lekarzy i pięć pielęgniarek obsługuje 5031 pacjentów (dana za rok 2009). Prowadzone są corocznie programy profilaktyczne takie jak: Program Profilaktyki Układu Krążenia i Program Profilaktyki Raka Macicy.

Pod opieką przychodni znajduje się 180 osób niepełnosprawnych, w tym do 18 roku życia 23 osoby, w wieku produkcyjnym 80 osób, a w wieku poprodukcyjnym 77 osób. Pacjentów powyżej 60 roku życia jest 693.

Poniżej dane za 2009r. charakteryzujące tendencje zachorowań wśród mieszkańców gminy:

cukrzyca	145/7 nowych zachorowań
zaburzenia odżywiania/ alergię pokarmowe	31 nowych zachorowań
choroby psychiczne	5
choroby obwodowego układu nerwowego	30
choroby układu krążenia	377/41 nowych zachorowań
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	44/9 nowych zachorowań
nowotwory	23 nowych zachorowań
gruźlica	0
inne	105

Należy zaznaczyć, że obserwuje się istotny wzrost zachorowań na choroby układu krążenia (nadciśnienie tętnicze) oraz cukrzycy. Skok wzrostowy jest po 55 roku życia. Zdiagnozowano także 21 osób pomiędzy 35 a 54 rokiem życia. W ośrodku brak danych dotyczących liczby osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, czy nikotyny oraz dotkniętych przemocą. Należy podjąć starania o budowanie zbioru danych, które są niezwykle ważne do podejmowania decyzji związanych z działaniami profilaktycznymi.

W 2009 roku pod opieką Publicznego Zakładu Zdrowotnego było 70 dzieci i młodzieży z wadami postaw i kręgosłupa oraz 119 dzieci z wadami wzroku, 2 z wadami słuchu a 30 z wadami wymowy.

5.14. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I PRZEMOC W RODZINIE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Budynek Posterunku Policji w Kowali został oddany do użytku w 1983 roku. W 2010r. załatwiono ponad 1.430 różnego rodzaju spraw. Według danych Posterunku Policji w Kowali

Komendy Miejskiej Policji w Radomiu, w 2009 roku wszczęto 210 dochodzeń lub śledztw (w 2010r.- 193). Wykrywalność danych za 2009 rok to 89,9%, w 2010r.- 74,9%.

Dane dotyczące przestępstw o charakterze kryminalnym:

Tab. 13 Przestępstwa o charakterze kryminalnym

Rodzaj przestępstwa	2009	Wykrywalność	2010	Wykrywalność
Oszustwa i wyłudzenia	5	90%	5	100%
Bójka lub pobicie	6	100%	5	100%
Kradzież cudzej rzeczy	19	41,7%	30	15,7%
Uszkodzenie rzeczy	14	46,7%	8	30%
Uszczerbek na zdrowiu	3	66,7%	2	100%
Przestępstwa narkotykowe	7	85,7%	3	100%
Nietrzeźwi kierujący	63	100%	53	100%

źródło: Posterunek Policji w Kowali

W 2010r. sporządzonych zostało 63 wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego, mandatem ukarano 162 osoby na kwotę 26.750 zł. W analizowanym okresie nastąpił wzrost wykrywalności wykroczeń na terenie gminy Kowala, gdyż w tych miejscach służba patrolowa pełniona była przez znaczną większość czasu. W celu ograniczenia wykroczeń w ruchu drogowym opracowane zostały i wdrożone programy prewencyjne: „Trzeźwość”, „Czuję się bezpiecznie” i „Bezpieczna droga do szkoły” oraz „Bezpieczna szkoła”.

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku wspólnie z przedstawicielami Urzędu Gminy w Kowali, dokonano wielokrotnej lustracji oznakowania dróg i przejazdów kolejowych na terenie gminy, wskazano miejsca zagrożone, przedstawiono propozycje zmian oznakowania. Dokonywano kontroli w obiektach handlowych pod kątem przestrzegania „Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, co przyczyniło się do ograniczenia zachowań patologicznych popełnianych przez osoby spożywające alkohol w sklepie lub w jego rejonie. Służba patrolowa pełniona jest (sektorowo) w miejscach najbardziej zagrożonych w sposób dynamiczny, ponadto radiowozy używane są do przemieszczania się pomiędzy rejonami służbowymi, natomiast w miejscach szczególnie zagrożonych służba pełniona jest w patrolach pieszych i sporadycznie przy użyciu pojazdów cywilnych wypożyczonych z KMP- Radom.

W celu ograniczenia przestępstw i wykroczeń policjanci realizują działania prewencyjne poprzez programy ogólnopolskie i lokalne w formie spotkań z młodzieżą (pogadanki, prelekcje), gronem pedagogicznym, pedagogami szkolnymi oraz dyrektorami szkół.

Policjanci zabezpieczają także mecze piłki nożnej Zorza-Kowala odbywające się na boisku szkolnym oraz imprezy otwarte typu festyn rodzinny.

Przemoc w rodzinie.

W 2010 roku policjanci Posterunku Policji w Kowali przeprowadzili 72 interwencje domowe, w znacznej części przypadków dochodziło do nieporozumień między małżonkami. W 23 przypadkach stwierdzono przemoc w rodzinie, gdzie została założona Niebieska Karta. Dzielnicowi w ramach obchodu podległego rejonu służbowego, systematycznie dokonują kontroli rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty oraz sprawców przemocy domowej. W ramach nadzoru nad rodzinami odbyto 178 wizyt domowych w rodzinach. W 16 przypadkach wobec sprawców przemocy sporządzono akty oskarżenia. W jednym przypadku ofiarą przemocy było nieletnie dziecko. Na wniosek Posterunku Policji w Kowali wobec sprawczyni przestępstwa (matki pokrzywdzonej) Prokurator zastosował dozór policji.

Posterunek współpracuje regularnie i w szerokim zakresie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kowali poprzez wymianę informacji o osobach, rodzinach patologicznych i zdarzeniach mających wpływ na bezpieczeństwo.

Alkoholizm

Jako zjawisko patologiczne występuje na terenie całej gminy. W 2010 roku do wytrzeźwienia odwieziono 18 osób, większość z interwencji domowych jak też nietrzeźwych kierujących pojazdami. Celem przymusowego leczenia odwykowego doprowadzono 11 osób. W jednym przypadku wobec właścicielki sklepu skierowano akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w Radomiu za sprzedaż alkoholu na kredyt. Przeprowadzono także 29 działań w szczególności w rejonie dyskoteki „Atlanta” ukierunkowanych na ujawnianie i eliminowanie z ruchu nietrzeźwych użytkowników dróg. Policjanci Posterunku Policji w Kowali wspierani byli również podczas działań przez policjantów Wydziału Ruchu Drogowego KMP- Radom.

W obszarze uzależnień prowadzona jest ścisła współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dokonano kontroli placówek handlowych na terenie gminy, gdzie stosowano środki oddziaływania poza karnego jak również były nakładane mandaty karne.

5.15. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Kowala wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Z końcem 2010 roku kadrę OPS-u stanowiło 13 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 14. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

rodzaj stanowiska	2009		2010	
	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	2	–	2	-
pracownicy socjalni	4	2	5	1
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	1	1	1	1
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	1	2	-
pozostali pracownicy	3	2	3	2

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 15. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie	liczba osób	
	kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie		
wyższe kierunkowe	2	2
wyższe niekierunkowe	-	2
średnie kierunkowe	1	2
średnie niekierunkowe	–	–
zawodowe i niższe	–	–
dodatkowe kwalifikacje		
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1	3
specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	-	3
specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1	1
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej	–	-

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014

osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny	-	1
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny	-	2

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Z końcem 2010 roku wszyscy pracownicy OPS-u legitymowali się wymaganym wykształceniem kierunkowym. Zarówno kadra kierownicza, jak pracownicy socjalni i referenci w większości posiadają wykształcenie wyższe. Na 12 pracowników tylko 3 ma wykształcenie średnie, ale dwóch z nich jest w trakcie uzupełniania wykształcenia, co oznacza, że na koniec 2012 roku 91% personelu będzie posiadało wykształcenie wyższe.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych, które przysługują, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 504 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 583 zł.

W wykonywaniu zadań OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez OPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2008-2010.

Tab. 16. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2008-2010

wielkość wydatków	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ogółem (w zł)	696 353,10	851 571,12	1 169 862,74
na zadania własne gminy (w zł)	317 300,93	491 967,69	695 702,74
na zadania zlecone gminie (w zł)	379 055,17	359 603,43	474 160,00

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

W latach 2008-2010 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez OPS na pomoc społeczną mieszkańcom gminy zwiększała się z roku na rok. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na zadanie własne gminie. Należy zaznaczyć, że w tym czasie następowały również zmiany ustawowe, które dotyczyły odpowiedzialności za wykonywane zadania, tj. zadania zlecone przechodziły do katalogu zadań własnych gminy, jednak w dużej części dotowanej przez budżet państwa. Z poniższej tabeli również wynika, iż liczba rodzin obejmowanych pomocą również wzrasta.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

Tab. 17 Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Kowala

Charakterystyka trudnej sytuacji życiowej	2008 – 2 541 osób			2009 – 2 385 osób			2010 – 1 988 osób		
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	% ogółu mieszkańców	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	% ogółu mieszkańców	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	% ogółu mieszkańców
Ubóstwo	322	2 541	23,17	381	2 385	21,5	411	1988	17,6
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wielodzietność	53	307	2,8	17	119	1,07	20	147	1,3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	75	436	3,98	64	329	2,96	59	286	2,5
Bezrobocie	580	2 349	21,42	279	965	8,69	237	1020	9
Niepełnosprawność	65	207	1,89	105	281	2,53	73	255	2,3
Długotrwała choroba	51	144	1,31	59	160	1,44	44	119	1
Rodziny niepełne	53	160	1,46	82	256	2,3	29	113	1
Alkoholizm	20	61	0,56	22	63	0,57	10	21	0,18
Przemoc	1	4	0,04	32	144	1,3	23	80	0,71

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Z analizy powyższych danych wynika, że zmienia się struktura przyczyn, dla których ośrodek udziela pomocy. Znacznie zwiększa się problem rodzin niepełnych, a zmniejsza się przyczyna dotycząca wielodzietności, ponieważ generalnie rodzin wielodzietnych jest coraz mniej. Na pierwszy plan wysuwa się problem niepełnosprawności i długotrwałej choroby, co natomiast bardzo często wiąże się z osobami starszymi i szerszym zjawiskiem jakim jest starzejące się społeczeństwo. Pojawiła się także bardzo duża różnica danych w kwestii pojawienia się problemu przemocy. Tę różnicę można tłumaczyć między innymi również zmianą podejścia do rozpoznania tego zjawiska i poprawy umiejętności rozpoznawania go przez pracowników socjalnych.

Najważniejszym problemem, który występował zarówno w 2008 i 2009 roku było bezrobocie.

Poniżej zamieszczono dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodka zależnie od miejsca zamieszkania. Liczba wspieranych jest zależna także od liczby mieszkańców danej miejscowości.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

Tab. 18 Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Kowali według miejscowości

Lp.	Nazwa miejscowości	2008 rok	2009 rok	2010 rok
1.	Augustów	24	27	31
2.	Bardzice	7	7	6
3.	Bukowiec	1	1	1
4.	Dąbrówka Zabłotnia	11	15	14
5.	Grabina	2	0	1
6.	Huta Mazowskańska	5	3	6
7.	Józefów	5	5	4
8.	Kończyce - Kolonia	12	13	15
9.	Kosów	17	12	21
10.	Kotarwice	20	21	29
11.	Kowała	15	23	32
12.	Kowała – Kolonia	9	11	6
13.	Kowałówka	1	1	1
14.	Ludwinów	18	21	26
15.	Maliszów	19	21	19
16.	Mazowszany	16	22	28
17.	Młodocin Mniejszy	15	25	22
18.	Młodocin Mniejszy Kąty	5	2	3
19.	Osiek	2	3	3
20.	Parznice	21	36	27
21.	Romanów	14	16	17
22.	Rożki	16	19	25
23.	Rożki Adamów	0	1	1
24.	Ruda Mała	13	12	19
25.	Trablice	42	47	43
26.	Zenonów	12	17	11
Ogółem		322	381	411

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2009 roku wykazała, że największą grupę stanowili dzieci i młodzież do 16 lat (pomoc w formie dożywiania). Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku 51-60 lat i 41-50 lat.

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2009 roku i w 2010 roku stanowiły osoby głównie pracujące dorywczo. Obecność tych osób w gronie beneficjentów OPS-u należy tłumaczyć uzyskiwaniem przez nie niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin. Liczną grupą były również osoby bezrobotne niemające prawa do zasiłku.

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2009 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny dotknięte bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach.

Od 1 sierpnia 2009 roku wszelkie zadania, poza specjalistycznymi usługami opiekuńczymi należą do zadań własnych Gminy, z tym że zasiłki stałe, okresowe oraz składki zdrowotne pokrywane były przez dotację z budżetu państwa.

W 2009 r. wypłacono 46 zasiłków stałych na kwotę 118 988 zł. W 2010r. wypłacono 47 zasiłków stałych na kwotę 139 800zł, w tym 28 osobom prowadzącym samodzielne gospodarstwo domowe i 19 osobom w rodzinach. Głównie z tytułu niepełnosprawności. Opłacano składki zdrowotne, które bezpośrednio przekazywane były do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, za osoby pobierające świadczenia z pomocy społecznej to kwota 8 679 zł natomiast kwota składek opłacanych za osoby otrzymujące świadczenia rodzinne wynosiła 1.678zł. Razem 10.356zł w 2009r.

W 2009r. udzielono pomocy w formie zasiłków celowych 311 osobom (975 osób w rodzinach) na kwotę 142 846 zł. Zasiłki celowe przeznaczone były głównie na: zakup opału i opłacanie energii elektrycznej, zakup żywności, pokrycie kosztów związanych z leczeniem, zakup obuwia i odzieży, zakup sprzętu gospodarstwa domowego, remonty, zdarzenia losowe (w tym zakup kozy). Sprawiono pogrzeb jednej osobie.

W 2010r. wypłacono zasiłki celowe 334 osobom na kwotę 209 661, 94zł. Zasiłki przeznaczone były głównie na: zakup opału, zakup żywności, pokrycie kosztów związanych z leczeniem, zakup obuwia i odzieży, zakup sprzętu gospodarstwa domowego, remonty, zdarzenia losowe (pożar, remont dachu po zawaleniu lub zalaniu mieszkania). Sprawiono pogrzeb jednej osobie (2400zł).

Wypłacano również zasiłki okresowe. Z tej formy pomocy skorzystało 120 rodzin (407 osób w rodzinach)-2009r. i 85 rodzin w 2010r. odpowiednio na kwotę 101 913zł (środki własne to kwota 11 706zł) i 84 630,22zł. Zasiłki okresowe otrzymały głównie osoby i rodziny, w których występowało bezrobocie, niepełnosprawność lub długotrwała choroba.

W 2009 r. jedna osoba była objęta i jest nadal specjalistycznymi usługami opiekuńczymi. Na te usługi wydatkowano kwotę 7 020 zł, która pochodzi ze środków własnych Wojewody. W 2010r. ta forma pomocy realizowana była wobec dwojga dzieci autystycznych przez dwóch pedagogów. Wydano na nie 13 370zł.

Ponadto usługami opiekuńczymi objęto 3 osoby w różnym wymiarze czasowym, tj. od 1 do 3 godzin dziennie przez kilka lub kilkanaście miesięcy, z tytułu wieku, długotrwałej choroby i braku wsparcia rodziny na kwotę 2.356zł w 2009r. i 9 132zł w 2010r.

W 2009r. jedna osoba przebywała w Domu Pomocy Społecznej. Ogółem za pobyt tej osoby z zakwaterowaniem wydano 14 635 zł. W grudniu 2009 roku skierowano do dps kolejną – drugą osobę. Obydwie przebywają w łaziskach. W 2010r. 3 osoby przebywają w placówkach. Ogółem za pobyt tych osób wydaliśmy 50 702,70 zł. Obecnie trzy osoby psychicznie chore oczekują na miejsce.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy m.in. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia. Jednym z nich jest Rządowy Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W 2009 r. rzeczywista liczba osób objętych tym programem wynosiła 975, w tym: z posiłków w szkołach skorzystało 323 osoby, a z zasiłku celowego na zakup posiłku 236 osób. Poniesione koszty to kwota 212 515 zł (udział gminy to kwota 103 515zł, natomiast dotacja państwa wyniosła 109 000 zł). Dożywianie we wszystkich pięciu szkołach podstawowych i gimnazjum prowadzone jest w formie gorącego posiłku, średni koszt jednego posiłku wynosił 2,91 zł. Natomiast w Przedszkolu w Kowali całodzienny koszt wyżywienia wynosił 5,00 zł. Ośrodek dożywił również 132 uczniów zamieszkujących na terenie naszej gminy, ale uczęszczających do szkół poza terenem gminy. 168 dzieci, które nie uczęszczają jeszcze do szkoły i 68 osób dorosłych niepełnosprawnych otrzymało w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zasiłek celowy na zakup posiłku. W ramach wyposażenia punktów wydawania posiłków zakupiono do szkół wypaźarkę oraz naczynia na kwotę 4.000.

W 2010r. objęto tym programem wyniosła 1101 osób, a z zasiłku celowego na zakup posiłku 826 osób. Poniesione koszty to kwota 263 986 zł (udział gminy to kwota 123 986zł, natomiast dotacja państwa wyniosła 140 000 zł). Procentowy udział gminy w kosztach dożywiania wyniósł 47%. Średni koszt jednego posiłku wynosi 3,17 zł. Ponadto po raz pierwszy objęto pomocą w formie gorącego posiłku osoby dorosłe zamieszkujące naszą gminę i tak pięciu osobom dowożono do domu gorący posiłek. W ramach wyposażenia punktów wydawania posiłków oraz remontu w PSP w Bardzicach wydano kwotę 40.479zł.

W 2009 roku 51 najuboższych rodzin z trojgiem i większą ilością dzieci otrzymało paczki świąteczne na kwotę 17 500 zł. W skład paczek wchodziły artykuły spożywcze, wędliny, artykuły

chemiczne oraz artykuły tekstylne. Podobną akcją objęto rodziny w 2010r. Tym razem pomocą zostały objęte rodziny niepełne i osoby samotne.

Otrzymana żywność: ser, cukier, makaron, mąka, kasza, dżemy z Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Radomiu. Rozprowadzona została wśród 27 rodzin (100 osób w rodzinach).

520 rodzinom udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej.

W 2009 r. ze środków budżetu państwa wydatki na świadczenia rodzinne oraz zaliczkę alimentacyjną wynosiły ogółem 3 779 698 zł z tego na wypłatę świadczeń rodzinnych 3 478 948 zł, a na składkę społeczną ogółem 19 409 zł. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych wypłacono 929 rodzinom, świadczenia pielęgnacyjne wypłacono 32 osobom, a zasiłki pielęgnacyjne 219 niepełnosprawnym. W 2010 r. ze środków budżetu państwa wydatki na świadczenia rodzinne oraz zaliczkę alimentacyjną wynosiły ogółem 4 109 793,99 zł. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych wypłacono 956 rodzinom, świadczenia pielęgnacyjne wypłacono 54 osobom, a zasiłki pielęgnacyjne 209 niepełnosprawnym, w tym 102 dzieciom.

W 2009r. 53 rodzinom wypłacono zaliczkę alimentacyjną na kwotę 281 341 zł. Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów rozróżnia organ właściwy dłużnika i organ właściwy wierzyciela. Zgodnie z upoważnieniem Wójta Gminy Kowala, Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali działa z ramienia organu właściwego wierzyciela, czyli zajmuje się całym postępowaniem związanym z przyznaniem świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Urząd Gminy jako organ właściwy dłużnika zajmuje się postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych. Do dzisiejszego dnia na terenie naszej gminy przebywa 61 dłużników alimentacyjnych. Prowadzone są wobec nich postępowania. W 2010r. świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego wypłacono 102 osobom uprawnionym z 56 rodzin.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali organizują akcję promującą wolontariat, zwykle w sierpniu podczas Festynu Rodzinnego organizowanego przez Urząd Gminy w Kowali. Opracowano plakat oraz ulotki dotyczące usług wolontariatu, które rozdawane są zainteresowanym uczestnikom festynu. W wyniku podjętych działań do Ośrodka zgłosiły się kolejne osoby chętne do współpracy w ramach wolontariatu. We współpracy Caritas w Radomiu i z innymi instytucjami z terenu udało się przeprowadzić świąteczną akcję zbiórki żywności, w trakcie, której zebrano na terenie gminy 492,28kg żywności, a rozprowadzono ją wśród 56 potrzebujących (2009r.).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali realizował projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII „Promocja integracji społecznej” Działanie 7.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, Poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywne integracji przez Ośrodki Pomocy Społecznej” – „Rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych, poszukujących pracy lub nie pozostających w zatrudnieniu, będących w wieku aktywności

zawodowej i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej”. Koszt projektu wynosił kwotę 156.615 zł, w tym środki własne wynosiły 16 444, 58 zł. Celem ogólnym projektu było zwiększenie aktywności zawodowej, motywacji do działań, zaufania we własne siły i zdobycie kwalifikacji umożliwiających ponowne wejście na rynek pracy. Dotyczył on grupy 18 osób- klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali długotrwale bezrobotnych (16 kobiet i 2 mężczyzn), wymagających intensywnej aktywizacji i gotowych do współpracy. Uczestnicy zostali objęci wsparciem indywidualnym (psycholog, doradca zawodowy, pracownik socjalny) oraz warsztatami w zakresie: poszukiwania pracy, radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz zostali objęci różnego typu szkoleniami zawodowymi w zależności od ich predyspozycji. Zakres szkoleń to: wózki widłowe, fryzjerka, kasjer sprzedawca, kasa fiskalna i podstawy komputera, kucharz małej gastronomii, prawo jazdy kat. B i C. W 2010 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali nadal realizował kolejny projekt systemowy współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wartość projektu wyniosła 160 521,77zł (w tym wkład własny 16 854,78zł). W projekcie realizowano dwa zadania, tj. aktywną integrację poprzez kontrakty socjalne i Program Aktywności Lokalnej poprzez pracę ze środowiskiem lokalnym.

Przy ośrodku od sierpnia 2009 roku działa Punkt – Konsultacyjno- Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin oraz dotkniętych przemocą domową. W ramach punktu przyjmuje wolontarystycznie psycholog oraz konsultant AA- trzeźwy alkoholik.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali współpracuje z kuratorami sądowymi, policją, dyrektorami szkół, pedagogami, radnymi, sołtysami, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Caritas i PKPS w Radomiu.

GOPS pracuje wieloma metodami pracy socjalnej i stale poszukuje nowych form wspierania mieszkańców gminy i podejmowania na rzecz środowiska nowych usług.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Kowala poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, działa świetlica środowiskowa świadcząca wsparcie dzieciom i młodzieży oraz Klub Seniora przy GOPS obejmujący pomocą osoby starsze. Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty jednostek, które funkcjonują w powiecie. Należy do nich m.in. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która udziela wsparcia dzieciom i młodzieży w wieku od urodzenia do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. Najczęstszą przyczyną zgłaszania się rodziców z dziećmi są: trudności szkolne, problemy wychowawcze, zaburzenia emocjonalne i wady wymowy. Oferowana pomoc przybiera postać diagnozy psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej. Wydawane są opinie i orzeczenia dotyczące m.in. potrzeby nauczania indywidualnego, kształcenia specjalnego oraz wczesnego

wspomagania rozwoju dziecka. Dzieci oraz uczniowie objęci pomocą mają także możliwość korzystania z terapii pedagogicznej, pomocy psychologicznej i terapii logopedycznej.

Z oferty Poradni korzystają również uczniowie klas III gimnazjum, którzy mogą korzystać z pomocy w zakresie warsztatów z orientacji zawodowej. W ramach udzielanej pomocy prowadzone są badania przesiewowe „sześciolatek”, a także innych grup wiekowych, w zależności od zgłoszenia przez placówkę takiej potrzeby.

Inną jednostką oferującą wsparcie mieszkańcom gminy Kowala jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym oraz rodzinom adopcyjnym i zastępczym. Na terenie gminy Kowala brak zawodowych rodzin zastępczych, występuje możliwość przenoszenia dzieci do rodzin na terenie gmin Jedlnia Letnisko i Gózd.

Do 2009 r. umieszczono w rodzinach zastępczych dzieci pochodzące z 3 rodzin z terenu gminy (5 dzieci). W 2009 roku mieszkańcy gminy Kowala korzystali również z oferty innej jednostki wsparcia działającej poza gminą, jaką był Dom dla Bezdomnych w Radomiu (ul. Zagłoby). Objęła ona wsparciem 1 osobę bezdomną z gminy. W 2010r. tego typu wsparciem objęto 3 osoby.

5.16. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Kowala wykorzystano dane z ostatniego spisu przeprowadzonego w 2002 roku.

W 2002 roku w gminie Kowala mieszkało 749 osób niepełnosprawnych (428 mężczyzn i 321 kobiet), w tym 615 osób niepełnosprawnych prawnie i 134 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił ponad 7 %.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tab. 19. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób	udział w ogóle osób niepełnosprawnych	udział w ogóle ludności w danej ekonomicznej grupie wieku
osoby w wieku przedprodukcyjnym	78	10,41%	2,65%
osoby w wieku produkcyjnym	463	61,81%	7,84%
osoby wieku poprodukcyjnym	208	27,77%	16,69%

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002.

W 2002 roku 463 osoby niepełnosprawne w gminie były w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Stanowiły one prawie 8% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku. Liczną grupę reprezentowały również osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (208 osób), których odsetek wśród osób starszych w gminie wynosił 16,69%.

Tab. 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
wyższe	11	1,46%
policealne	2	0,02%
średnie	96	12,81%
zasadnicze zawodowe	168	22,42%
podstawowe ukończone	354	47,26%
podstawowe nieukończone	61	8,14%
nieustalony	2	0,02%

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i podjęcie lub utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (354 osoby) i zasadniczym zawodowym (168 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił odpowiednio 47,26% i 22,42%.

Tab. 21. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
aktywni zawodowo pracujący	124	9,1%
aktywni zawodowo bezrobotni	31	2,3%
bierni zawodowo	1.199	88,3%
nieustalony status na rynku pracy	4	0,3%

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (567 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił aż 75,9%. Aktywnych zawodowo było 180 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (156 osób).

Na podstawie zadań podejmowanych w 2009r. przez ośrodek, diagnozy środowiska oraz analizy akt będących w posiadaniu ośrodka oraz obserwacji rozwoju kierunków niektórych zjawisk społecznych można uznać, że jest potrzeba przeprowadzenia diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych na terenie gminy oraz charakterystyki tej grupy mieszkańców ze względu na typ niepełnosprawności i wiek, zbadania ich oczekiwań oraz opracowania oferty, np. powołania pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych lub stworzenia Punktu Informacyjnego. Działania tego typu proponuje się konsultować z terenowym Zakładem Opieki Zdrowotnej. Z doświadczeń GOPS można odczytać potrzebę rodzin z osobami niepełnosprawnymi do tego, aby wstępne informacje związane z ich problemami mogli uzyskiwać w miejscowym Urzędzie bez udawania się do Radomia. Szczególnie wrażliwą grupą są rodzice dzieci niepełnosprawnych, którzy poświęcają cały swój czas na opiekę nad dzieckiem i szanują każdą minutę dnia. Mają też swoje niezaspokojone potrzeby psychiczno-społeczne, co wymaga również specjalistycznych działań.

5.17. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ

Do najpoważniejszych problemów społecznych należą alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na ogólny stan zdrowia, jak również, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz na poczucie bezpieczeństwa społecznego, relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, także uwarunkowania społeczne, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek

obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach, ale także we frustracji wyphywającej z tempa życia jakiego podlegamy i wysokich wymaganiach stawianych nam przez innych. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tab. 22. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce 38,6 mln	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania

przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Komisja składa się z 7 osób w tym 4 kobiet i 3 mężczyzn. W skład Komisji wchodzi lekarz, policjant, sekretarz, przedstawiciel oświaty, przedstawiciel urzędu, przedstawiciel Rady Gminy i przedstawiciel środowiska lokalnego. Posiedzenia odbywają się dwa razy w miesiącu.

Liczba uzależnionych osób wzywanych na posiedzenia GKRPA w 2009r. to 26 w tym liczba uzależnionych kobiet- 3, a liczba mężczyzn- 23. Konta 36 osób w podziale: 25 współuzależnionych kobiet i 11 mężczyzn.

W opinii członków Komisji przyczynami nadużywania środków uzależniających są w pierwszej kolejności sytuacja rodzinna, choroby psychiczne, bezrobocie, sytuacja materialna, niezaradność życiowa, a na końcu tendencje środowiska i wzorce na sposób wypełniania wolnego czasu.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Kowala w latach 2009-2010

Tab. 23. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2009-2010

wielkość wydatków	2009 r.	2010r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	93.885,11zł	98.218,47zł
na przeciwdziałanie narkomanii	5.218,80zł	6330,00zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	brak	brak
razem	99.103,91zł	104.548,47zł

Źródło: Dane Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kowali

Wysokość środków na działania profilaktyczne od wielu lat różnią się nieznacznie, ale ma jednak tendencje wzrostu, są one uwarunkowane opłatami za zezwolenia na sprzedaż alkoholu i napojów alkoholowych w punktach handlowych na terenie gminy.

Poniżej przedstawiono wyniki ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD - 2003 ("Europejski Program Badań Ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków" realizowany przez Instytut Psychiatrii i Neurologii we współpracy z Radą Europy. Badanie sfinansowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i PARPA) dotyczących problemu używania alkoholu przez młodzież.

Tab. 24. Młodzież i alkohol

III klasy gimnazjum - 15-latkowie	Chłopcy	Dziewczęta
65,8% z nich piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni	71,5%	60,3%
29,2% z nich UPIŁO się w ciągu ostatnich 30 dn	38,1%	20,8%
II klasa szkoły ponadpodstawej - 17-latkowie		
78,9% z nich piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni	84,6%	73,2%
37,2% z nich UPIŁO się w ciągu ostatnich 30 dni	47,7%	26,5%

Źródło: www.parpa.pl/analizy,badania,raporty/statystyki

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Kowala oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tab. 25. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2008-2010

Rok	2008r	2009r.	2010r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	41	47	36
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	25	17	7
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	1	4	4
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	15	22	34
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	60	62	100
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	13	13	9
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	38
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kowali

W latach 2008-2009 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie wzrosła, natomiast w 2010r. liczba punktów sprzedaży znacząco zmalała. Odpowiednio w 25 i 17 punktach sprzedaży napojów alkoholowych przeprowadzono kontrole, a w 2010r. kontrole przeprowadzono w 7 punktach.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2008-2009 GKRPA nie kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem, nie skierowała

żadnej osoby na terapię, nie złożyła również w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie żadnego zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w gminie Kowala działają inne jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych. Należą do nich: Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób dotkniętych przemocą przy GOPS, grupa AA (w 2009 r. składała się z 8 osób) oraz świetlica środowiskowa realizująca program opiekuńczo-wychowawczy przy UG.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2008-2009 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagaly się z alkoholizmem i przemocą domową. O ile w związku z przemocą w rodzinie OPS obejmował wsparciem jedynie 1 rodzinę (4 osoby) w 2008 roku, w 2009 ta grupa wynosiła 32 rodziny (144 osoby) o tyle w przypadku problemu alkoholizmu, liczba rodzin korzystających ze wsparcia była stabilna i w 2008r wynosiła 20, a w 2009- 22.

Ważną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z GKRPA, OPS-em oraz pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi.

5.18. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Na terenie gminy Kowala funkcjonuje 8 organizacji pozarządowych, w tym dwa stowarzyszenia sportowe szkolne, jedno stowarzyszenie sportowe pozaszkolne, cztery stowarzyszenia ochotniczej straży pożarnej. Trzy stowarzyszenia posiadają wpisy do Krajowego Rejestru Stowarzyszeń.

Gmina posiada uchwalany corocznie Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz Pełnomocnika do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi. W programie na rok 2009 wyszczególnione są zadania z zakresu pomocy społecznej, zwłaszcza w zakresie udzielania poza finansowych form wsparcia i opieki zagrożonym wykluczeniem społecznym, organizacja wolnego czasu, aktywizacja społeczna dzieci i młodzieży oraz ich wypoczynek letni i zimowy, zajęcia i współzawodnictwo sportowo-rekreacyjne dzieci, m, przeciwdziałanie patologiom społecznym, w tym działania na rzecz profilaktyki uzależnień i

rehabilitacji osób uzależnionych, a także promocję i organizację wolontariatu oraz wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

Liczba osób przynależących do organizacji pozarządowych, nie wliczając członków OSP wynosi 61 osób, z tego 16 osób jest członkami stowarzyszeń sportowych szkolnych, stowarzyszenie sportowe pozaszkolne ma 24 członków i Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala ma 21 członków.

W budżecie gminy w 2009 roku zarezerwowano środki w następujący sposób:

Sport szkolny- 14 000zł

Sport pozaszkolny- 100 000zł

Integracja społeczna- 6000zł

Imprezy kulturalne- brak środków

Gmina ogłasza otwarte konkursy na realizację zadań publicznych dla organizacji pozarządowych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Organizacje jeszcze w niewielkim procencie korzystają ze środków zewnętrznych na realizację różnych zadań, do których zostały powołane.

Gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania "Wspólny Trakt", która jest trójsektorowym partnerstwem, w którego skład wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Teren naszej LGD obejmuje obszar trzech gmin leżących w granicach województwa mazowieckiego: Kowala, Skaryszew i Wierzbica. Głównym celem działalności Stowarzyszenia jest wspólne działanie na rzecz szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich regionu. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, mającym na celu działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie ludności wiejskiej, realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR) opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD) oraz prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie

6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

6.1. WYNIKI BADAŃ ANKIETY „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

PROCEDURA BADAWCZA I CHARAKTERYSTYKA BADANEJ GRUPY

Na potrzeby Zespołu do spraw opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych W Kowali została przeprowadzona ankieta wśród mieszkańców gminy Kowala. Ankieta miała na celu pokazać jak mieszkańcy tych wsi postrzegają problemy społeczne

w środowisku gminy Kowala. Badania przeprowadzono od 1 lutego do 15 kwietnia 2011 roku w miejscowości Augustów, Bardzice, Dąbrówka Zabłotnia, Grabina, Huta Mazowskańska, Kończyce-Kolonia, Kosów, Kotarvice, Kowala, Kowala-Kolonia, Kowalówka, Ludwinów, Maliszów, Mazowszany, Młodocin Mniejszy, Parznice, Romanów, Rożki, Ruda Mała, Tablice. Łącznie liczba mieszkańców na 31 grudnia 2010 roku wyniosła 11276. Ankiety rozdano 1100 mieszkańcom gminy w sposób losowy. Pośrednikami w rozprowadzaniu ankiety byli sołtysi, Zakład Opieki Zdrowotnej, placówki oświatowe, UG oraz GOPS. Umożliwiono również dostęp do ankiety przez oficjalną stronę internetową Urzędu Gminy w Kowali. Spośród przeprowadzonych ankiet uzyskano 628 wypełnionych i na takiej próbie respondentów została przeprowadzona statystyka oraz opracowane zostały wyniki. 37 ankiet zostało odrzuconych ze względu na niekompletne odpowiedzi. Nikt nie skorzystał z możliwości wypełnienia ankiety za pośrednictwem internetu. Respondenci grupy badawczej stanowili 5,56% ogółu mieszkańców.

Ankieta składała się z 13 pytań w tym pytania jedno i wielokrotnego wyboru. Osoby badane zostały poinformowane o celu badań. Wszystkich z nich poproszono o szczerą odpowiedź. Analiza ankiety została przedstawiona poniżej.

Tabela nr 1 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na płeć.

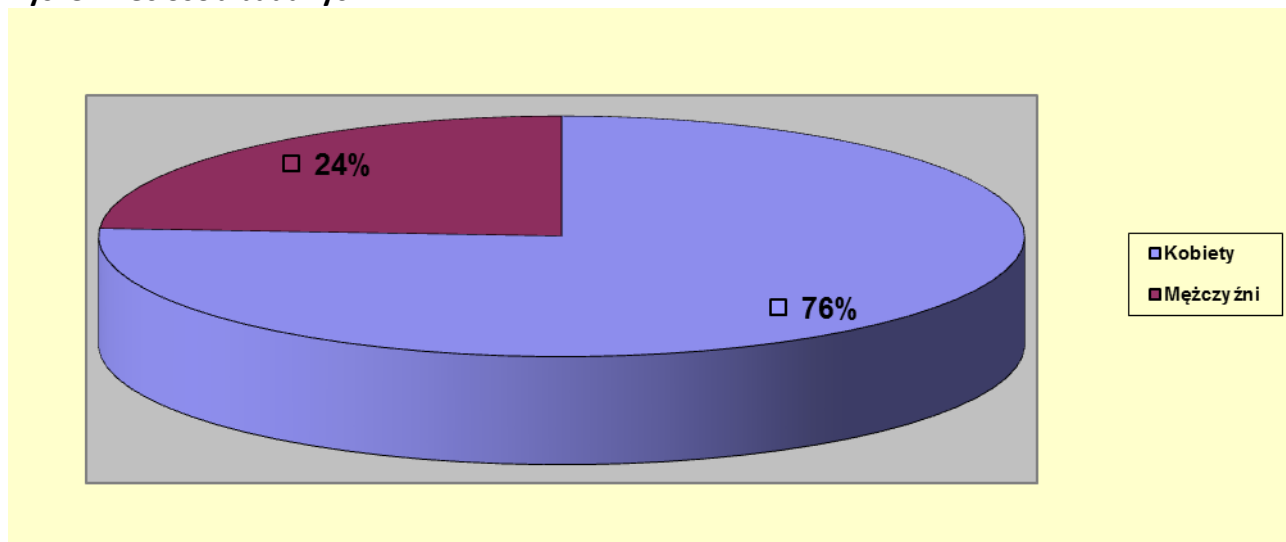
Tabela 26. Płeć osób badanych

N=628

Płeć	Grupa badawcza	
	N	%
Kobiety	475	76
Mężczyźni	153	24
Ogółem	628	100

źródło: opracowanie własne

Rys. 5. Płeć osób badanych

źródło: opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, że badaną populację cechuje brak proporcji płci. Kobiety z grupy badawczej stanowią 76% ogółu badanych, tj. 475 osób, a mężczyźni zaś 24%, tj. 153 osoby.

Tabela nr 2 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na płeć.

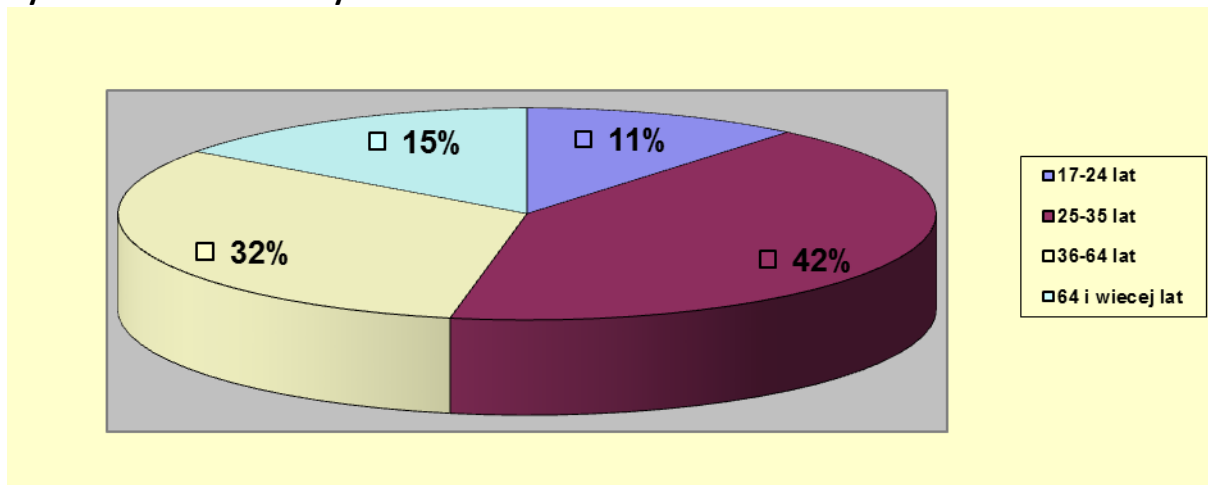
Tabela 27. Wiek osób badanych

N=628

Wiek	Grupa badawcza	
	N	%
17-24	64	11
25-35	267	42
36-64	203	32
64 i więcej	94	15
Ogółem	628	100

źródło: opracowanie własne

Rys. 6. Wiek osób badanych

źródło: opracowanie własne

Rozpiętość wiekowa osób badanych wynosi 17-64 lata i powyżej. Z powyższych danych wynika, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-35 lat to jest 42%. Osoby w wieku 36-64 lat stanowiły 32% badanej grupy. Osoby w przedziale wiekowym 64 i więcej lat stanowiły 15% grupy badawczej. Najmniej zaś liczną grupę osób badanych stanowią osoby w wieku 17-24 lat, to jest 11% badanego ogółu.

Tabela nr 3 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na wykształcenie osób badanych.

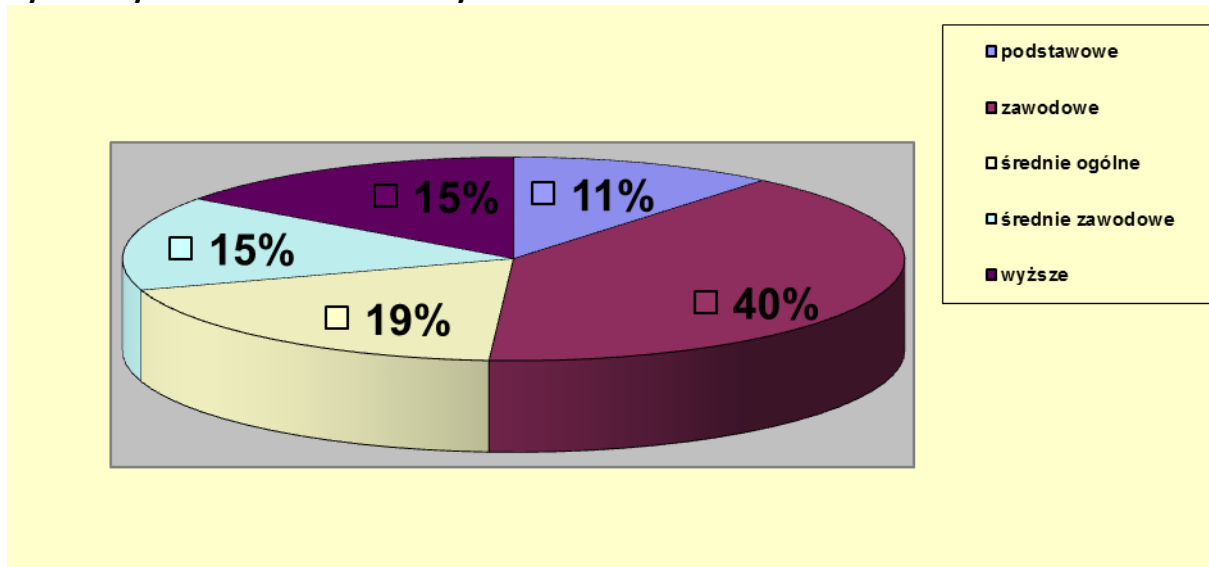
Tab.28. Wykształcenie osób badanych

N=628

Wykształcenie	Grupa badawcza	
	N	%
podstawowe	69	11
zawodowe	251	40
średnie ogólne	121	19
średnie zawodowe	94	15
wyższe	93	15
Ogółem	628	100

źródło: opracowanie własne

Rys. 7. Wykształcenie osób badanych

źródło: opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, że 40% ankietowanych posiada wykształcenie zawodowe, 19% średnie ogólne, 15% wyższe, 15% średnie zawodowe, zaś najmniej osób badanych, tj. 11% ma wykształcenie podstawowe. Z uzyskanych wyników odczytujemy, że grupa respondentów jest reprezentatywna dla wszystkich poziomów wykształcenia.

Tabela nr 4 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na grupę zawodową osób badanych

Tab. 29. Grupa zawodowa osób badanych

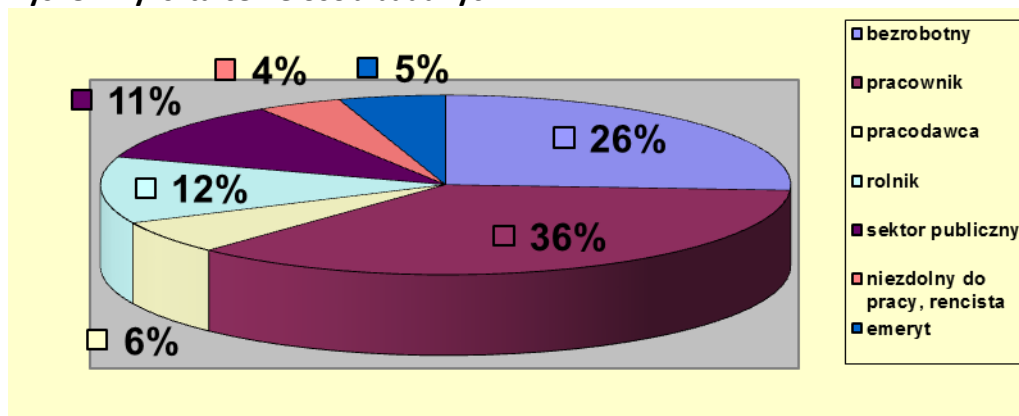
N=628

Grupa zawodowa		Grupa badawcza	
		N	%
Bezrobotny		165	26
Sektor prywatny	pracownik	228	36
	pracodawca	35	6
	rolnik	72	12

Sektor publiczny	71	11
Niezdolny do pracy, rencista	27	4
Emeryt	30	5
Ogółem	628	100

źródło: opracowanie własne

Rys. 8. Wykształcenie osób badanych

źródło: opracowanie własne

Z wykresu wynika, że najwięcej osób badanych jest zatrudnionych w sektorze prywatnym jako pracownik jest to 36%, 26% osób jest bezrobotnych, 12% ankietowanych pracuje w sektorze prywatnym jako rolnik, 11% to osoby zatrudnione w sektorze publicznym, 6% ankietowanych to pracodawcy, 5% badanych to osoby na emeryturze, zaś tylko 4% to osoby niezdolne do pracy, renciści.

Tabela nr 5 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na ocenę warunków życia w gminie osób badanych.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

Tab. 30. Ocena warunków życia w gminie

N= 628

Ocena Pytanie	5 (bardzo dobra)		4 (dobra)		3 (przeciętna)		2 (zła)		1 (bardzo zła)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lokalny rynek pracy	6	1	52	8	303	52	149	25	82	14
Szkolnictwo podstawowe	86	16	333	59	116	21	19	3	2	1
Szkolnictwo gimnazjalne	68	11	266	44	231	37	36	6	10	2
Edukacja przedszkolna	99	19	267	50	105	20	50	9	10	2
Pomoc społeczna	34	7	173	31	208	34	110	20	25	4
Opieka zdrowotna	43	8	229	45	159	31	61	12	14	4
Mieszkalnictwo socjalne	11	2	127	25	193	37	120	24	59	12
Bezpieczeństwo mieszkańców	19	4	207	39	195	37	79	15	24	5
Dostępność do kultury i rozrywki	25	5	137	25	199	36	126	23	59	11
Dostępność do sportu i rekreacji	53	10	157	28	219	40	83	16	28	6
Wodociągi i jakość wody	79	15	269	51	119	22	39	8	19	4
Stan dróg i komunikacji lokalnej	26	6	198	37	172	32	81	15	57	10
Stan środowiska naturalnego	23	5	242	46	198	37	45	9	18	3
Placówki handlowe	21	9	236	46	227	37	45	9	6	3
Placówki usługowe	11	2	134	26	259	49	94	17	27	6

* odpowiedzi nie sumują się
źródło: opracowanie własne

Lokalny rynek pracy ankietowani w większości oceniają za przeciętny -52% osób badanych, 25% twierdzi, że lokalny rynek pracy jest zły, 14 % ocenia go za bardzo zły, 8% ogółu badanych ocenia lokalny rynek jako dobry, a tylko 1% za bardzo dobry. Z powyższego wykresu wynika, że ludzie są niezadowoleni z rynku pracy.

Z oceny szkolnictwa podstawowego wynika, że 59% osób ankietowanych szkolnictwo podstawowe ocenia za dobre, 21% za przeciętne, 16% za bardzo dobre, 3% za złe a tylko 1% za bardzo złe. W większości badani są zadowoleni ze szkolnictwa podstawowego w gminie Kowala.

Grupa badanych osób w 44%, uważa szkolnictwo gimnazjalne rozwija się poprawnie w środowisku lokalnym gminy Kowala, 37% ogółu ankietowanych uważa, że przeciętnie, 11% że bardzo dobrze, 6% uznaje, że źle, a tylko 2% badanych, że bardzo źle. Można zatem zauważyć, że większość osób szkolnictwo gimnazjalne ocenia za dobre.

Z powyższych danych wynika, że 50% badanych ocenia edukację przedszkolną za dobrą, 20% twierdzi, że jest ona przeciętna, 19% uważa ją za bardzo dobrą, 9% stwierdza, że jest zła a 2 % ankietowanych ocenia ją za bardzo złą. Z uzyskanych wyników można stwierdzić, że badani są zadowoleni z edukacji przedszkolnej, która funkcjonuje na terenie gminy Kowala.

Powyższe wyniki wskazują, że 208 osób badanych, co stanowi 34% ankietowanych, pomoc społeczną ocenia za przeciętną, 173 osoby ankietowane pomoc społeczną, tj. 31% ocenia za dobrą, 20% ogółu badanych uważa ją za złą, 7% za bardzo dobrą a 4% za bardzo złą.

Z powyższych danych wynika, że 45% badanych osób opiekę zdrowotną ocenia za dobrą, 31% za przeciętną, 12% za złą, 8% za bardzo dobrą a tylko 4 % za bardzo złą. Można stwierdzić, że większość ankietowanych jest usatysfakcjonowana z opieki zdrowotnej.

Widać także, że 37% badanych mieszkalnictwo socjalne ocenia za przeciętne, 25% badanych osób za dobre, 24% ogółu badanych ocenia mieszkalnictwo socjalne za złe, 12% za bardzo złe i 2% respondentów badanej grupy uważa mieszkalnictwo socjalne za bardzo dobre.

Na pytanie w jakim stopniu mieszkańcy czują się bezpiecznie w swojej gminie 39% ankietowanych odpowiedziało, że dobrze, 37%, że przeciętnie, 15% ankietowanych że źle, 5 % respondentów uważa, że gmina, bardzo źle dba o bezpieczeństwo mieszkańców, 4 % ogółu ankietowanych, uważa, że bardzo dobrze się czują w swojej gminie.

Na pytanie jak oceniasz dostępność do kultury i rozrywki 36% badanych osób wybrało odpowiedź, że przeciętnie, 25% ogółu badanych osób uważa, że dostęp do kultury i rozrywki jest dobry na terenie gminy, 23% ogółu uważa, że dostęp do kultury i rozrywki jest zły, 11% ogółu badanych uważa że bardzo zły, 5% ankietowanych zaś uważa, że dostęp do kultury i rozrywki jest bardzo dobry.

Z ankiet wynika, że 39% ankietowanych ocenia za dobrą dostępność do sportu i rekreacji, 37% ogółu badanych osób za przeciętną, 15% ankietowanych, uważa, że dostępność do sportu i rekreacji jest zła, 5% osób z badanej grupy uważa, że ta dostępność jest bardzo złą, a 4% spośród badanych respondentów ocenia dostępność do sportu i rekreacji jako bardzo dobrą.

Na pytanie jak oceniasz wodociągi i jakość wody 51% badanych odpowiedziało, że dobrze, 22%, że przeciętnie, 15%, że bardzo dobrze, 8%, że źle a tylko 4%, że bardzo źle. Podsumowując powyższe dane można stwierdzić, że ankietowani w większości są zadowoleni z wodociągów i jakości wody w swojej gminie.

Z danych wynika, że stan dróg i komunikacji lokalnej 37% osób badanych ocenia dobrze, 32% uważa, że stan dróg i komunikacji lokalnej jest przeciętny, 15% ogółu badanych sądzi, że jest zły, 10% twierdzi, że jest bardzo zły, zaś najmniejsza grupa ankietowanych stan dróg i komunikacji lokalnej, tj. 6% ocenia na bardzo dobry.

Stan środowiska naturalnego ankietowani ocenili w 46% na dobry, w 37% na przeciętny, w 9% na zły, w 5% na bardzo dobry i w 3% na bardzo zły. Podsumowując powyższy wykres można stwierdzić, że badani są w większości usatysfakcjonowani ze stanu środowiska naturalnego.

Stan placówek handlowych ankietowani ocenili w 46% na dobry, 37% osób ankietowanych odpowiedziało, że są przeciętne, 9% uważa je za złe, 5% twierdzi, że są bardzo dobre a 3% respondentów uważa je za bardzo złe. Z powyższych danych wynika, że większość osób badanych jest usatysfakcjonowana ze stanu placówek handlowych.

Ankietowani oceniali również placówki usługowe, gdzie 49% badanych uważa placówki usługowe na terenie gminy za przeciętne, 26% ocenia je na dobre, 17% twierdzi, że są złe, 6%, że są bardzo złe ,tylko 2 % ogółu badanych, uważa że placówki usługowe są bardzo dobre.

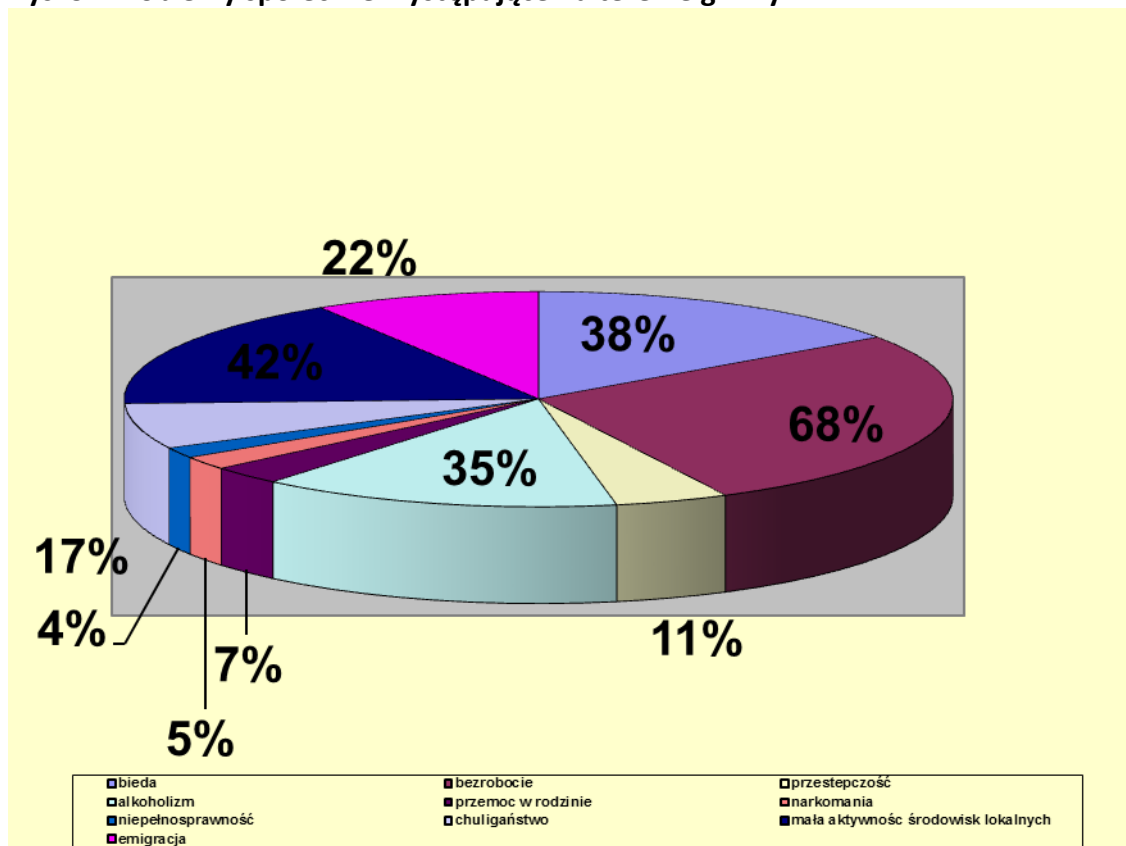
Tab. 31. Problemy społeczne występujące na terenie gminy *

Wyszczególnione problemy	Grupa badawcza	
	N	%
Bieda	237	38
Bezrobocie	426	68
Przestępczość	66	11
Alkoholizm	217	35
Przemoc w rodzinie	41	7
Narkomania	30	5
Niepełnosprawność	22	4
Chuligaństwo	105	17

Wyszczególnione problemy	Grupa badawcza	
	N	%
Mała aktywność środowisk lokalnych	259	42
Emigracja z miasta młodych i dobrze wykształconych osób	134	22

* odpowiedzi nie sumują się
źródło: opracowanie własne

Rys. 9. Problemy społeczne występujące na terenie gminy *

odpowiedzi nie sumują się
źródło: opracowanie własne

Na pytanie jakie problemy społeczne występują na terenie gminy ankietowani w 68% odpowiedzieli, że bezrobocie, drugą z kolei (42%) była odpowiedź o małej aktywności środowisk lokalnych, 38% badanych stwierdziło, że jest to bieda, 35% uważało, że alkoholizm, 22%

ankietowanych postawiło na odpowiedź o emigracji z miasta młodych dobrze wykształconych osób, 17% osób ankietowanych stwierdziło, że jest to chuligaństwo, 11%, że przestępczość, 7%, że przemoc w rodzinie a 5 %, że narkomania. Na powyższym wykresie ewidentnie widać, że największym problemem według badanych jest bezrobocie, które w tych czasach dotyka coraz więcej osób.

Tabela nr 7 ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na problemy obszarowe na terenie gminy

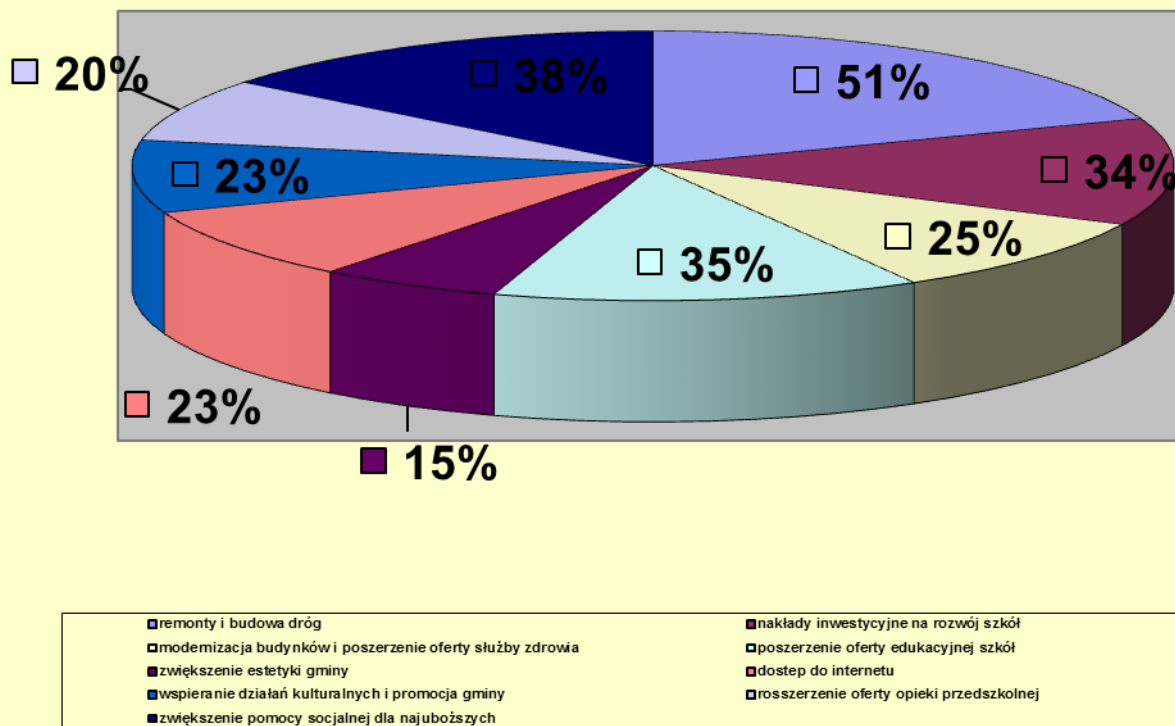
Tab. 32. Obszary problemowe na terenie gminy *

Obszary problemowe	Grupa badawcza	
	N	%
Zły stan dróg	277	45
Zanieczyszczone środowisko	167	27
Słabo rozwinięta sieć przedszkoli	154	25
Słaby dostęp do opieki zdrowotnej	153	24
Niski poziom oferty edukacyjnej szkół	80	13
Dostęp do internetu	240	38
Budowa sieci kanalizacyjnej	374	60

* odpowiedzi nie sumują się
źródło: opracowanie własne

Z powyższej tabeli wynika, że dla 60% ankietowanych największym obszarem problemowym uznaje brak budowy sieci kanalizacyjnej, 45% odpowiedziało, że jest to zły stan dróg, 38% uważa, że obszarem problemowym na terenie gminy jest słaby dostęp do internetu, 27% respondentów badanej grupy postawiło na odpowiedź o zanieczyszczeniu środowiska, 25% ankietowanych stwierdziło, że jest słabo rozwinięta sieć przedszkoli, 24% osób badanych, że jest to słaby dostęp do opieki zdrowotnej, natomiast 13% ogółu badanej grupy uważa, że jest to niski poziom oferty edukacyjnej szkół. Z powyższych danych można wywnioskować, że wśród mieszkańców jest największe zapotrzebowanie na budowę sieci kanalizacyjnej na terenie gminy.

Rys. 10. Działania, które powinny być realizowane w pierwszej kolejności na terenie gminy. *

* odpowiedzi nie sumują się
źródło: opracowanie własne

Na pytanie jakie działania powinny być realizowane w pierwszej kolejności na terenie gminy 51% ankietowanych postawiło na odpowiedź, że powinny to być remonty i budowa dróg, w drugiej zaś kolejności 38% badanych było za zwiększeniem pomocy socjalnej dla najuboższych, 36% uważa, że powinna być to modernizacja budynków i poszerzenie oferty służby zdrowia, 34% wybrało odpowiedź o nakładzie inwestycyjnym na rozwój szkół, 31% ankietowanych była za lepszym dostępem do internetu, 29% ankietowanych chce poszerzenia oferty edukacyjnej szkół, 23% jest za wspieraniem działalności kulturalnych i promocją gminy, zaś 20% za rozszerzeniem oferty opieki przedszkolnej a 15% pragnie zwiększenia estetyki gminy.

Na pytanie dotyczące problemów osób starszych, 58% ogółu badanych uważa, że największy problem jaki dotyka te osoby to różnego rodzaju choroby, niewiele mniej ankietowanych bo 54% odpowiedziało, że jest to samotność, 27% stwierdziło, że jest to brak opieki społecznej, 23% wybrało odpowiedź o niedostosowaniu społecznym a 20% respondentów badanych uważa, że

jest to niepełnosprawność. Z powyższych danych można wywnioskować, że największym problemem osób starszych są choroby i samotność.

Na pytanie o świadczeniu usług opiekuńczych dla osób starszych większość ankietowanych z badanej grupy respondentów, tj. 49% uważa, że jest duże zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych, 38% badanych nie ma zdania, a 13% uważa, że nie jest potrzebne świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych.

Respondentów zapytano także o zdanie na temat tworzenia na terenie gminy świetlic środowiskowych. Większość mieszkańców jest za utworzeniem świetlic środowiskowych, 55% ogółu badanych wybrało odpowiedź tak, 36% nie miało zdania, a tylko 9 % nie chce na terenie gminy, aby zostały utworzone świetlice środowiskowe.

Z rozkładu odpowiedzi wynika, iż 344 osoby, które udzieliły odpowiedzi, że są za utworzeniem świetlic środowiskowych w gminie Kowala twierdzi, aby utworzono je przy kościołach (19%), 18% ogółu badanych uważa, że świetlica środowiskowa powinna zostać utworzona w Kowali, 13% ankietowanych chciałoby, aby świetlice utworzono w każdym sołectwie, 11% badanej grupy wybrało odpowiedź Maliszów, 11%, zaś Augustów, 7% uważa, że powinny one być otwarte w Dąbrówce Zabłotniej, 6% ankietowanych, że w Parznicach, również 6 % twierdzi, że są one potrzebne w Rożkach, 5% osób badanych, odpowiedziało, że w Kotarwicach, natomiast 4% respondentów uważa, że świetlica środowiskowa powinna zostać utworzona w Hucie Mazowszańskiej, a tylko 3 % uważa, że w Młodocinie Mniejszych.

Ankietowani odpowiadali również na pytanie, czy powinny być organizowane kursy szkoleniowe dla dorosłych. Spośród 628 osób badanych 363 osoby, to jest 58% są za prowadzeniem szkoleń i kursów dla dorosłych, 214 osób, to jest 34% nie ma zdania natomiast 51 osób czyli 8% odpowiedziało, że nie chce, aby na terenie gminy Kowala były prowadzone szkolenia i kursy.

Na pytanie jaki rodzaj szkoleń i kursów jest preferowany ankietowani odpowiedzieli następująco: 11% osób była za spotkaniami z psychologiem, 10% za kursem wychowawczym, 9% ankietowanych za kursem gotowania, 8% respondentów za językami obcymi oraz kursem transportowym, 4% badanej grupy uważa, że powinien być to kurs fiskalny, lub kurs budowlany, 3% badanych osób chciałaby, aby był to kurs prawa jazdy, kurs ekonomii, kurs bukieciarstwa, obsługi komputera, księgowości, a także umożliwiające zmianę kwalifikacji, 2% badanych odpowiedziało, żeby był to kurs o tematyce rolniczej, 2% także chciałaby, aby były to kursy, które pomogą w znalezieniu pracy, również kursy tańca, informatyki, kursy kosmetyczne, administracji i mechaniki samochodowej oraz kulinarne, natomiast 1% ogółu badanych, że powinny to być kursy nauki przedsiębiorczości, operatora koparki, zarządzania, aerobiku, ogrodnictwa, kursy fryzjerskie, pierwszej pomocy oraz 1 % ankietowanych uważa że powinien być to kurs z poszukiwania pracy.

Respondenci mieli również okazję ocenić poziom współpracy władzy z mieszkańcami gminy.

Jak wynika z analizy większość, bo 48% ankietowanych uważa, że w gminie Kowala jest średni poziom współpracy między mieszkańcami a władzami gminy, 31% spośród badanej grupy uważa, że ten poziom jest niski a 19% respondentów spośród badanej grupy twierdzi, że jest wysoki.

Na pytanie czy jesteś za tym, aby powstały stowarzyszenia i organizacje porządkowe w gminie zajmujące się sprawami społecznymi, 48% ankietowanych odpowiedziało, że nie, 30% nie ma zdania na ten temat, natomiast 22% osób badanych odpowiedziało, że są za tym aby powstały stowarzyszenia i organizacje pozarządowe w gminie zajmujące się sprawami społecznymi.

Większość osób badanych spośród ankietowanych respondentów, tj. 50% badanych chciałoby być członkiem s organizacji porządkowej w gminie zajmującej się sprawami społecznymi, 33% ankietowanych uważa, że nie ma zdania na ten temat ,a 17% respondentów odpowiedziało, że nie chciało by być członkiem stowarzyszenia.

Mieszkańców poproszono, aby wymienili najłabsze strony sołectw, w których mieszkają. Uzyskano następujące odpowiedzi:

W Augustowie jest to brak kanalizacji (36% ogółu respondentów), w Bardzicach brak rozrywek kulturalnych (38% respondentów) i brak integracji mieszkańców (29% respondentów), w Dąbrówce Zabłotniej brak chodników (33% respondentów), w Grabinie najłabszą stroną jest brak świetlicy (28% respondentów), w Hucie Mazowszańskiej brak organizacji mieszkańców (12% respondentów), w Kończycach Kolonii brak organizacji i zrozumienia wśród mieszkańców (61% respondentów), w Kosowie brak solidarności (80% respondentów), w Kotarwicach brak komunikacji mieszkańców (47% respondentów), w Kowali gazociąg (48% respondentów) i rowy melioracyjne (40% respondentów), w Ludwinowie brak obiektów sportowych (62% respondentów), w Maliszewie brak inicjatyw społecznych (70% respondentów), w Młodocinie Mniejszym brak rozrywek kulturalnych (29% respondentów), w Parznicach najłabszej rozwiązana jest kwestia szamb (21% respondentów) oraz słabe działania na rzecz sołectwa (19% respondentów), w Romanowie brak internetu (58% respondentów), w Rożkach małe zainteresowanie sołtysa sprawami mieszkańców (46% respondentów), w Rudzie Małej brak przedszkola (67% respondentów), w Trabcicach brak internetu (53% respondentów).

Najwięcej miejscowości zgłasza jako główną potrzebę integrację społeczności lokalnej, ważny jest dostęp do rozrywek kulturalnych oraz internetu.

Ankietowani zostali zapytani, czy ważne są sprawy (problemy) ich gminy.

Tabela nr 17 Ilustruje charakterystykę respondentów ze względu na problemy rozwoju gminy.

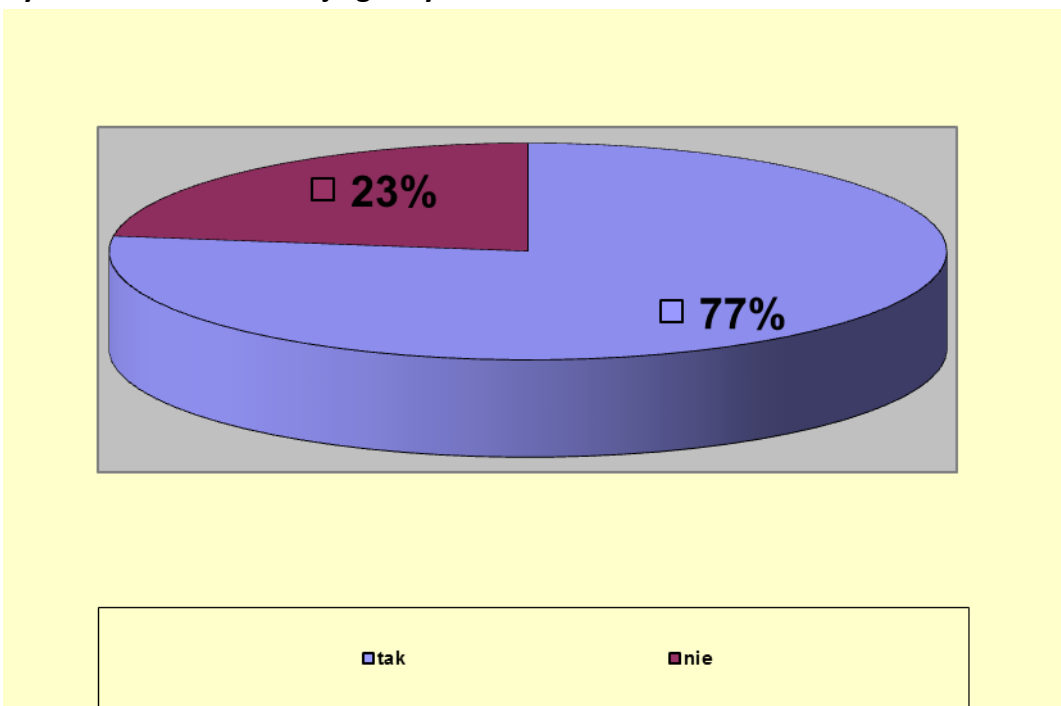
Tab. 33. Problem rozwoju gminy.

N=628

Czy problem rozwoju gminy jest dla Pani/Pana ważny?	Grupa badawcza	
	N	%
Tak	489	77
Nie	139	23
Ogółem	628	100

źródło: opracowanie własne

Rys. 11. Problem rozwoju gminy.

źródło: opracowanie własne

Na pytanie, czy problem rozwoju gminy jest dla Pani/Pana ważny 77% ankietowanych odpowiedziało, że sprawy gminy mają dla niego duże znaczenia, natomiast 23% ogółu badanych

uważa, że nie jest dla nich to ważne. Z powyższych danych można wnioskować, że większość ankietowanych osób jest zainteresowanych problemami rozwoju gminy Kowala.

7. ANALIZA SWOT

Głównym celem analizy SWOT jest identyfikacja naszych mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń wynikających z otoczenia. Ma ona na celu zweryfikowanie sytuacji instytucji, znalezienie wąskich gardeł i największych atutów. Pozwala również na chłodniejszą i dogłębniejszą weryfikację zamierzeń, dzięki czemu stają się one bardziej przemyślane. Przez mocne strony czyli atuty (strengths) rozumiane jest wszystko, co może się korzystnie przyczynić do rozwoju naszego przedsięwzięcia i w dużej mierze jest zależne od nas. To walory organizacji, gminy, które w pozytywny sposób wpływają na rozwój. Słabe strony (weaknesses) to bariery dla naszego pomysłu, czyli to co nas ogranicza, ograniczenia zasobów i niedostateczne kwalifikacje. Są to wewnętrzne czynniki warunkujące sukces projektu. Szanse (opportunities) to ogół czynników, które mogą z zewnątrz korzystnie wpłynąć na rozwój przedsięwzięcia, staną się impulsem rozwoju oraz osłabią zagrożenia. Zagrożenia (threats) to wszelkie zmiany, które są w stanie zaważyć na realizacji projektu, a nie zależą od nas. Analiza SWOT pozwala usystematyzować wiedzę, czasami otwiera oczy na nowe możliwości lub zagrożenia, wyczuwa na pewne kwestie. Polega na tym, aby spojrzeć na instytucję, organizację, gminę, podmiot podlegający analizie, w sposób wnikliwy, ale pozbawiony krytykanctwa, „zbadać i rozpoznać, a potem zaradzić”.

7.1. OBSZAR EDUKACJA I WYCHOWANIE DZIECI

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dobra baza szkoleniowa: <ul style="list-style-type: none"> - baza lokalowa, - baza dydaktyczna. ◆ Zorganizowany dowóz dzieci do szkół. ◆ Wystarczająca kadra nauczycielska. ◆ Szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych. ◆ Współpraca ze środowiskiem lokalnym. ◆ Współpraca z rodzicami (w tym aktywne rady rodziców). ◆ Akcje społeczno- integracyjne. ◆ Projekty edukacyjne (w tym udział w akcjach ogólnopolskich). ◆ Małe środowiska szkolne sprzyjające 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak świetlic. ◆ Brak standardów wyposażenia w komputery. ◆ Brak wystarczającej obsady pedagogów. ◆ Brak wystarczającej obsady psychologów. ◆ Brak organizacji dowozu do szkół w godzinach popołudniowych. ◆ Niedostateczne wyposażenie szkół w sale gimnastyczne. ◆ Brak dostatecznej liczby etatów dla logopedów.

<p>szybkiej wykrywalności patologii.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Niewielka liczebność klas sprzyjająca integracji uczniów i prawidłowemu oddziaływaniu metod wychowawczych. ◆ Propagowanie wśród dzieci idei wolontariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak promocyjnych działań wspierających dzieci zdolne.
<p>SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ</p>	<p>ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Projekty dotowane ze środków zewnętrznych (w tym środków unijnych). ◆ Środki na prowadzenie zajęć ze specjalistami (logopeda, terapeuta). ◆ Poszerzanie oferty spędzania wolnego czasu pozalekcyjnego dla dzieci w godzinach popołudniowych i weekendy. ◆ Obowiązkowe szkolenia kadry nauczycielskiej w obszarze kompetencji wychowawczych. ◆ Stworzenie systemu stypendialnego dla dzieci. ◆ Stworzenie i utrzymanie świetlic szkolnych z elementem socjoterapii. ◆ Stworzenie programu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niedostateczne zabezpieczenie transportu na terenie gminy (problemy z dowozem na zajęcia pozalekcyjne). ◆ Niewielka świadomość rodzica dotycząca edukacji dziecka ◆ Niedostateczna świadomość rodziców w ramach współpracy ze szkołą. ◆ Brak specjalistów (logopeda...) ◆ Brak oferty edukacyjnej do rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. ◆ Kontakt dzieci z narkotykami. ◆ Incydenty przemocy. ◆ Trudne warunki lokalowe. ◆ Przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich alkoholu i palenia papierosów. ◆ Szeroka propozycja spędzania wolnego czasu, która nie podlega kontroli rodziców. ◆ Powiększająca się bieda społeczeństwa i bezrobocie. ◆ Brak motywacji i autorytetów. ◆ Narastająca agresja wśród nieletnich.

7.2. OBSZAR EDUKACJA I WYCHOWANIE MŁODZIEŻY

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dobra baza szkoleniowa: <ul style="list-style-type: none"> - baza lokalowa, - baza dydaktyczna. ◆ Zorganizowany dowóz dzieci do szkół. ◆ Wystarczająca kadra nauczycielska. ◆ Szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych. ◆ Współpraca ze środowiskiem lokalnym. ◆ Współpraca z rodzicami (w tym aktywne rady rodziców). ◆ Akcje społeczno- integracyjne. ◆ Projekty edukacyjne (w tym udział w akcjach ogólnopolskich). ◆ Propagowanie wśród młodzieży idei wolontariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak świetlic. ◆ Brak standardów wyposażenia w komputery. ◆ Brak organizacji dowozu do szkół w godzinach popołudniowych. ◆ Brak boiska. ◆ Brak gimnastyki korekcyjnej. ◆ Brak promocyjnych działań wspierających dzieci zdolne. ◆ Brak dostosowania budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych. ◆ Niedostosowywanie do potrzeb i oczekiwań młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.
SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ	ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Projekty dotowane ze środków zewnętrznych (w tym środków unijnych). ◆ Środki na prowadzenie zajęć ze specjalistami (psycholog, terapeuta). ◆ Poszerzanie oferty spędzania wolnego czasu pozalekcyjnego dla dzieci w godzinach popołudniowych i weekendy. ◆ Obowiązkowe szkolenia kadry nauczycielskiej w obszarze kompetencji wychowawczych. ◆ Stworzenie systemu stypendialnego dla młodzieży. ◆ Stworzenie i utrzymanie świetlicy szkolnej z elementem socjoterapii. ◆ Stworzenie programu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niedostateczne zabezpieczenie transportu na terenie gminy (problemy z dowozem na zajęcia pozalekcyjne). ◆ Niewielka świadomość rodzica dotycząca edukacji dziecka. ◆ Niedostateczna świadomość rodziców w ramach współpracy ze szkołą. ◆ Brak oferty edukacyjnej do rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. ◆ Kontakt dzieci z narkotykami. ◆ Incydenty przemocy. ◆ Przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich alkoholu i palenia papierosów. ◆ Szeroka propozycja spędzania wolnego czasu, która nie podlega kontroli rodziców.

- ◆ Powiększająca się bieda społeczeństwa i bezrobocie.
- ◆ Brak motywacji i autorytetów.
- ◆ Narastająca agresja wśród nieletnich.

7.3. OBSZAR OCHRONA ZDROWIA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA, WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zatrudnienie specjalistów. ◆ Karetka do dyspozycji ośrodka. ◆ Dostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych. ◆ Możliwość wykonania badań podstawowych w ośrodku. ◆ Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców. ◆ Wyposażenie w sprzęt diagnostyczny. ◆ Obecność apteki na terenie. ◆ Gabinet stomatologiczny. ◆ Opieka lekarska i pielęgniarska nad szkołami. ◆ Internetowy Punkt Informacyjny dla Osób Długotrwale Chorych i Niepełnosprawnych na stronie GOPS. ◆ Współpraca GOPS z organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby niepełnosprawne. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niewystarczająca liczba lekarzy i pielęgniarek w stosunku do potrzeb. ◆ Niewystarczające wyposażenie w sprzęt. ◆ Brak systematycznych działań profilaktycznych (brak możliwości pełnej realizacji programów profilaktycznych). ◆ Brak pełnej statystyki dotyczącej pacjentów. ◆ Ograniczony dostęp do specjalistów (rehabilitant, psychiatra). <ul style="list-style-type: none"> • Brak edukacji o nowoczesnych metodach planowania rodziny i standardach odpowiedzialnego rodzicielstwa. • Brak środków na promocję zdrowia. • Brak Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych w gminie.
SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ	ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zwiększanie liczby pacjentów. ◆ Współpraca z innymi instytucjami z terenu. ◆ Włączenie się w działania na rzecz osób w podeszłym wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zwiększanie liczby pacjentów. ◆ Zbyt wysokie wymagania standaryzacyjne. ◆ Niestabilne prawo dotyczące ochrony

- ◆ Stabilizacja prawa dotyczącego ochrony zdrowia.
- ◆ Fundusze pomocowe jako źródła dofinansowania zakupu sprzętu medycznego lub stworzenie programów promujących zdrowie.
- ◆ Szkolenie personelu medycznego.
- ◆ Współpraca z placówkami oświatowymi.
- ◆ Uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych.
- ◆ Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych o zasięgu ponadgminnym.
- ◆ W miarę potrzeb wspieranie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- ◆ Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie wśród mieszkańców gminy akceptacji osób niepełnosprawnych.

zdrowia.

- ◆ Oferty pracy dla lekarzy za granicą na warunkach korzystniejszych niż w kraju.
- ◆ Wzrost liczby osób niepełnosprawnych.
- ◆ Istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie.
- ◆ Niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu.
- ◆ Niewielka wiedza wśród osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia.
- ◆ Brak grup wsparcia i instytucji wsparcia i doradztwa dla osób niepełnosprawnych.
- ◆ Brak organizacji pozarządowych na terenie gminy działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

7.4. OBSZAR POMOC SPOŁECZNA, POLITYKA PRORODZINNA I MIESZKANIOWA

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dobra baza lokalowa GOPS. ◆ Wystarczające wyposażenie ośrodka. ◆ Dobra współpraca z instytucjami. ◆ Niestandardowe usługi GOPS. ◆ Różnorodność proponowanych form pomocy. ◆ Otwartość na środowisko lokalne. ◆ Profesjonalna kadra. ◆ Dobra znajomość środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak socjalnych lokali zastępczych. ◆ Niedostateczna opieka nad osobami wymagającymi stałej opieki w miejscu zamieszkania. ◆ Nieefektywna praca socjalna. ◆ Ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin. ◆ Brak działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014**

<ul style="list-style-type: none"> ◆ Wieloletnie doświadczenie w działaniach pomocowych i organizowaniu niekonwencjonalnych form pomocy. ◆ prowadzenie działań zapobiegających dysfunkjom rodzin (asystent, KGR...). ◆ Prowadzenie analiz potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży. ◆ Koordynacja działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież. ◆ Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży. ◆ Diagnozowanie problemu bezdomności. ◆ Informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy. ◆ Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak opracowywania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. ◆ Brak działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych. ◆ Ograniczone środki finansowe na realizację działań pomocowych i profilaktycznych. ◆ Obciążone stanowiska pracy. ◆ Wymaganie ustawowe kładące nacisk na szeroką dokumentację i procedury. ◆ Niedostateczne integracje między podmiotami świadczącymi pomoc.
<p>SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ</p>	<p>ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Wzmocnienie wolontariatu w GOPS. ◆ Wydawanie prasy lokalnej. ◆ Promocja działań pomocowych za pośrednictwem PSP w gminie (przez pedagoga, udział w zebraniach rodzicielskich). ◆ Działalność Klubu Seniora. ◆ Dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży. ◆ Wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego. ◆ Odpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym. ◆ Pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Socjalnego. ◆ Współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami. ◆ Zdobywanie nowych umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Wzrastająca liczba osób z niepełnosprawnością. ◆ Wzrastająca liczba osób bezrobotnych. ◆ Wzrastająca liczba osób starszych. ◆ Grupa osób niedoinformowanych. ◆ Wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych. ◆ Zanikanie więzi rodzinnych, rozpad rodzin, niewystarczające wywiązywanie się rodziców ze swoich funkcji. ◆ Wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego. ◆ Brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci. ◆ Wzrastająca liczba młodzieży dopuszczającej się aktów przemocy, chuligaństwa. ◆ Niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży.

<ul style="list-style-type: none"> ◆ Nowe rozwiązania prawne w obszarze pomocy społecznej. ◆ Tworzenie nowych miejsc pracy i usług. ◆ Praca ze środowiskiem lokalnym i edukacja społeczeństwa w zakresie polityki społecznej. ◆ Opracowanie i realizacja Programów Aktywności Lokalnej. ◆ Promocja i wsparcie ekonomii społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. ◆ Niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych. ◆ Brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych. ◆ Ubożenie społeczeństwa. ◆ Wzrastająca przestępczość i uzależnienie oraz patologizacja rodzin i innych środowisk społecznych. ◆ Brak grup samopomocowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
---	---

7.5. OBSZAR ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I INTEGRACJA ŚRODOWISKOWA

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Program współpracy z organizacjami pozarządowymi. ◆ Pełnomocnik do spraw współpracy organizacji pozarządowych. ◆ Duża liczba członków różnych stowarzyszeń. ◆ Znacząca grupa osób społecznie aktywnych. ◆ Wpis do KRS trzech stowarzyszeń na terenie gminy. ◆ Dobra współpraca stowarzyszeń z instytucjami na terenie gminy. ◆ Działalność świetlic środowiskowych. ◆ Podejmowanie różnorodnych zadań opiekuńczo-wychowawczych przez świetlice. ◆ Wykorzystywanie zasobów środowiska do prac w świetlicach. ◆ Różnorodna oferta dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych proponowana przez organizacje 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak rejestru stowarzyszeń zwyczajnych, brak wiedzy na ten temat. ◆ Brak wiedzy na temat powstawania stowarzyszeń. ◆ Brak aktywności stowarzyszeń w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. ◆ Nieproporcjonalny podział środków z budżetu gminy na działalność integracyjną i kulturalną w stosunku do dotacji na sport kwalifikowany. ◆ Niewystarczająca obsada wychowawców i animatorów pracujących na świetlicach i ze społecznością lokalną.

pozarządowe.	
SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ	ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Promocja zakładania stowarzyszeń przez Pełnomocnika. ◆ Zwiększenie liczby uczniowskich stowarzyszeń. ◆ Zdobywanie środków zewnętrznych na realizację różnego typu projektów. ◆ Promowanie działań świetlic. ◆ Integracja społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak biura obsługi Pełnomocnika organizacji pozarządowych. ◆ Niewielkie środki na integrację lokalnych społeczności. ◆ Niski poziom wiedzy na temat pisania projektów w ramach ubiegania się ośrodki zewnętrzne. ◆ mała aktywność na rzecz zdobywania grantów na działania lokalne. ◆ Niewielki poziom współpracy stowarzyszeń sportowych z pozostałymi organizacjami. ◆ Brak możliwości rozwoju stowarzyszeń działających poza promocją sportu z powodu małych środków na utrzymanie.

7.6. OBSZAR PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ W TYM OD ALKOHOLU I NARKOTYKÓW

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych złożona z fachowców. ◆ Ustalona częstotliwość spotkań i regularne rozwiązywania problemów. ◆ Dobra współpraca z instytucjami na terenie gminy. ◆ Współpraca z rodzinami. ◆ Wysoka skuteczność wezwań. ◆ Prowadzenie działań profilaktycznych wśród uczniów szkolnych i nauczycieli, oraz rodziców. ◆ Kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak terapeuty uzależnień. ◆ Niewielkie środki na utrzymanie świetlicy środowiskowej profilaktycznej. ◆ Ograniczony dostęp do pomocy psychospołecznej rodzin dotkniętych problemami uzależnień. ◆ Diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży. ◆ Brak kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie. ◆ Mała skuteczność pracy komisji.

<ul style="list-style-type: none"> ◆ Prowadzenie sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień. ◆ Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Kowala zatwierdzony przez Radę Gminy. ◆ Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Narkomanii w gminie Kowala. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak działającej na terenie grupy terapeutycznej, lub duszpasterstwa. ◆ Długa procedura skierowania osób na leczenie w zamkniętych placówkach. ◆ Zbyt mała kontrola ze strony policji. ◆ Brak profesjonalnych akcji z udziałem psa i policji w ramach profilaktyki.
<p style="text-align: center;">SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Prowadzenie działań profilaktycznych dla rodzin. ◆ Rozwijanie grup wsparcia. ◆ Rozwijanie świetlic szkolnych i środowiskowych. ◆ Zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego. ◆ zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami. ◆ Zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych. ◆ Funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych. ◆ Wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami. ◆ Fundusze pomocowe jako źródło wsparcia działań profilaktycznych. ◆ współpraca instytucji na terenie zajmującymi się problemami uzależnień. ◆ Dofinansowanie działań Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. ◆ Podniesienie kwalifikacji członków Komisji. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Instrumentalne traktowanie GKRPA przez członków rodzin. ◆ Opieszałość reakcji sądu na wnioski GKRPA. ◆ Biurokracja procedur. ◆ Niedostateczne środki na prowadzenie profilaktyki uzależnień. ◆ Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej. ◆ Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy. ◆ Brak programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. ◆ Wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych. ◆ Brak wzrostu liczby osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym. ◆ Duża dostępność alkoholu niewiadomego pochodzenia na rynku. ◆ Niska świadomość problemów dotyczących uzależnień i brak samokrytyki. ◆ Negatywne wzory propagowane przez mass-media. ◆ Obecność w środowisku szkodliwych stereotypów.

7.7. OBSZAR BEZPIECZEŃSTWO I PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dostateczna liczba dzielnicowych. ◆ Posterunek na terenie gminy. ◆ Wystarczająca powierzchnia i odpowiednie zabezpieczenie placówki. ◆ Obecność monitoringu. ◆ Udział Policji w realizacji programów profilaktycznych. ◆ Współpraca z Zarządem Dróg i Urzędem Gminy. ◆ Dobry stan oznakowania dróg na terenie gminy. ◆ Dobra współpraca z instytucjami na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niewystarczająca obsada w pionie prewencji. ◆ Wyposażenie posterunku w sprzęt biurowy i komputerowy. ◆ Słaba jakość kamer. ◆ Brak możliwości etatowych do pełnej realizacji profilaktyki. ◆ Brak sprzętu do wykrywania narkotyków. ◆ Brak nieoznakowanego pojazdu. ◆ Brak dostępu rodzin dotkniętych problemami uzależnień do pomocy prawnej. ◆ mała różnorodność działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ◆ Brak zespołu interdyscyplinarnego. ◆ Niepodejmowanie działań mających na celu kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ	ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Prowadzenie profesjonalnej profilaktyki narkotykowej. ◆ Przeznaczenie środków na realizację ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. ◆ Ujednoczenie narzędzi do diagnozowania problemów narkotykowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niewystarczające zabezpieczenie obsługi mieszkańców przez posterunek policji. ◆ Pijący kierowcy. ◆ Wzrost ujawnionej przemocy w rodzinie. ◆ Brak diagnozy problemu narkotykowego na terenie gminy. ◆ Wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie ◆ niewystarczająca ilość kadry pracującej z

osobami uzależnionymi,
współuzależnionymi i dotkniętymi
przemocą w rodzinie.

7.8. OBSZAR WSPARCIE I INTEGRACJA OSÓB STARSZYCH

MOCNE STRONY – STRENGTHS ⇒UTRZYMAĆ	SŁABE STRONY – WEAKNESSES ⇒ZLIKWIDOWAĆ
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy. ◆ Podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi. ◆ Zapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach Klubu Seniora. ◆ Kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej. ◆ Uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Niewystarczającą liczbą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze. ◆ Brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej. ◆ Niezapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie ◆ Niewystarczające działania mające na celu podniesienie poziomu życia osób starszych. ◆ Niewystarczające prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych. ◆ Brak działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie. ◆ Badanie liczebności osób starszych.
SZANSE – OPPORTUNITIES ⇒WYKORZYSTAĆ	ZAGROŻENIA – THREATS ⇒ZAPOBIEC
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy. ◆ Wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych. ◆ Możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny. ◆ Dobra dostępność domów pomocy społecznej. ◆ Brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Wzrost liczby osób starszych. ◆ Mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową. ◆ Nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna. ◆ Niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu. ◆ Migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych. ◆ Brak w gminie domu dziennego pobytu. ◆ Brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych.

8. PROGNOZA ZMIAN

Człowiek rodzi się i żyje dla przyszłości. Jego naturalnym pragnieniem jest być szczęśliwym, żyć w harmonii ze sobą, środowiskiem i społeczeństwem. Mieszkańcy gminy Kowala mają prawo do życia w miejscu, które uważają za swój dom, troszczą się o niego, czują się w nim bezpiecznie, dokonują wolnych wyborów by poprawiać swój byt i realizować swoje marzenia, mają prawo do godności i poczucia dumy z miejsca na ziemi, w którym żyją. Mają prawo do akceptacji i zaspokojenia swych indywidualnych potrzeb do tolerancji i równouprawnienia w korzystaniu ze wszystkich dóbr kultury i oferty instytucji działających na tym terenie. To, kim jesteśmy określa również środowisko: rodzina, sąsiedzi bliżsi i dalsi, społeczność wsi i gminy. Zauważamy, że wymagania przyszłości wciąż rosną. Świat staje się „globalną wioską” i do wszystkiego można dotrzeć szybciej i łatwiej. Pragniemy pozbyć się kompleksów i podejmować zadania życiowe na zasadach partnerstwa, konkurencyjności i poczucia własnej wartości. Jednak rywalizacja na każdym etapie życia, szybkość zmian technologicznych, praw rządzących życiem politycznym i społecznym, osłabienie wobec wartości, które uznawano za fundamentalne przynoszą zagrożenia dla nas i naszych dzieci.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma być krokiem do przyszłości, w której prawa każdego mieszkańca gminy Kowala będą szanowane, miejsce to będzie przyjazne jego mieszkańcom, zapewni nowoczesną edukację i nowe formy rozwoju, dobrą opiekę medyczną i socjalną, integrację społeczności lokalnej, poprawi dostępność w korzystaniu z nowoczesnych technologii, zapewni profesjonalną pomoc społeczną i należyty poziom warunków życia, wspierać będzie aktywność społeczną i lokalną przedsiębiorczość (w tym wszelkie formy ekonomii społecznej). Nasza wizja obejmuje również niepełnosprawnych i inne grupy społeczne, które uznane są za mniejszościowe lub nierówno traktowane. Młodzież będzie korzystała z oferty dostosowanej do wszechstronnego rozwoju tworzonej specjalnie dla niej i z jej udziałem. Wszelkie działania społeczne będą umożliwiały równość szans kobiet i mężczyzn. Niedoceniony potencjał drzemący w niepełnosprawnych, a także osobach starszych lub grupach marginalizowanych może pomóc pozostałym członkom społeczności lokalnej w integracji, poszerzaniu świadomości i odnajdowaniu swojego miejsca w społeczeństwie. Rozwój gminy będzie wspierał się na lokalnych porozumieniach i ponadlokalnych partnerstwach. Wizja rozwoju gminy Kowala obejmuje również szczególny świat wartości, który pozwala na akceptowanej drodze rozwoju odnajdywać nasze człowieczeństwo i szczęście.

9. MISJA

Misja Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kowala na lata 2011-2014:

Gmina Kowala bogata aktywnością, wysokim poziomem edukacji i integracji swoich mieszkańców wykorzystuje własne i zewnętrzne zasoby dla zaspokojenia różnorodnych potrzeb oraz budowania nowoczesnego wizerunku.

Misja to jasne określenie specyfiki instytucji/podmiotu i wartości, którymi się kieruje. Jest stwierdzeniem identyfikującym ją, jej cele i sposoby działania. Mówi o tym co, jak, dla kogo istnieje.

Określenie misji jednoczy mieszkańców, tworzy pozytywną atmosferę, nadaje sens codziennej pracy, jest elementem motywującym i inspirującym. Może skutecznie przyciągać nowe organizacje i ludzi, gdyż w jasny sposób określa cel działania. Skupia uwagę na osiągnięciu celu, określa hierarchię zadań ważnych i mniej istotnych. Misja służy do prezentacji gminy wśród potencjalnych sprzymierzeńców i sponsorów, służy reklamie i jest przydatna przy zbieraniu funduszy.

10. PRIORYTETY

Uwzględniając charakterystykę terenu gminy Kowala oraz diagnozę jej problemów społecznych, kierując się misją, która wskazuje kierunek działań polityki społecznej, sformułowano cel strategiczny dla obszarów:

1. Obszar Edukacja i Wychowanie Dzieci.
2. Obszar Edukacja i Wychowanie Młodzieży.
3. Obszar Ochrona Zdrowia, Promocja Zdrowego Stylu Życia, Wsparcie Osób Niepełnosprawnych.
4. Obszar Pomoc Społeczna, Polityka Prorodzinna i Mieszkaniowa.
5. Obszar Organizacje Pozarządowe i Integracja Środowiskowa.
6. Obszar Profilaktyka Uzależnień w tym od Alkoholu i Narkotyków.
7. Obszar Bezpieczeństwo i Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie.
8. Obszar Wsparcie i Integracja Osób Starszych.

Cel strategiczny:

Budowanie kapitału ludzkiego poprzez pobudzanie aktywności, edukowanie i podnoszenie świadomości jako metoda integracji społeczności lokalnej i profilaktyki zagrożeń cywilizacyjnych.

Cel strategiczny został wyznaczony na podstawie priorytetów działań ustalonych w trakcie prac Zespołu do spraw opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych W Kowali.

Zatem za priorytetowe uznano takie działania jak:

1. Aktywizacja.
2. Edukacja.
3. Integracja.
4. Profilaktyka.
5. Niwelacja.
6. Bezpieczeństwo.

Kolejność ustalono według wagi jaką nadano działaniom, aby z powodzeniem można było realizować misję i cel główny Strategii.

Następnie zostały określone cele główne dla każdego obszaru.

11. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

Cele szczegółowe, kierunki niezbędnych działań oraz wskaźniki realizacji działań określono dla 8 obszarów. Ponadto dla każdego ze wskazanych obszarów ustalono działania, wskazano na okres w jakim działanie powinno zostać wykonane, źródło finansowania, z którego mogą zostać pokryte koszty działania, następnie wskazano realizatora.

- 1. Obszar Edukacja i Wychowanie Dzieci.**
- 2. Obszar Edukacja i Wychowanie Młodzieży.**

Cel strategiczny:

Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
2. Rozbudzanie kreatywności i aktywności społecznej.
3. Propagowanie właściwych wzorców postaw.
4. Podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży w dziedzinie zagrożeń społecznych.
5. Przekazywanie szacunku do pracy.
6. Animowanie działań na rzecz integracji z osobami niepełnosprawnymi.
7. Podnoszenie umiejętności wychowawczych nauczycieli.
8. Podnoszenie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziców i opiekunów.
9. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich, modernizację placówek i ich wyposażenie w nowoczesny sprzęt dydaktyczny oraz programy edukacyjne, wzbogacenie oferty edukacyjnej.
2. Rozszerzenie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych działających w gminie.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
4. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku, remontowanie i rozbudowę obiektów sportowych, budowę nowych ścieżek rowerowych.
5. Rozwijanie oferty świetlic w gminie, w tym środowiskowej i szkolnych.
6. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.
7. Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie.
8. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego dla dzieci i młodzieży oraz rodziców, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej i terapeutycznej.
9. Promowanie idei wolontariatu.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki realizacji działań</i>
1.	Organizacja „Gali Tęgich GłóW”	2012- luty 2013-luty 2014-luty	PSP i PG	2012- PG Parznice, 2013-Świątlica „Szansa”, 2014-PSP Mazowszany	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	- liczba szkół, które wzięły udział w Gali, - liczba uczniów wyróżnionych
2.	Stworzenie Międzyszkolnego Klubu Prymusów	2012- 2014	UG, Szkoły	Dyrektor PSP Mazowszany	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	-ranking najlepszych upubliczniany na stronie UG,
3.	Organizacja międzyszkolnego konkursu „Mam Talent”	2012- styczeń 2013- styczeń 2014- styczeń	PSP i PG	2012-PSP kowała 2013-PSP Kończyce, 2014- PSP Młodocin	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	-liczba dzieci zakwalifikowanych do finału, -zdjęcia z Gali
4.	Realizacja projektów „Ochrona Środowiska wokół nas”, „Z językiem obcym w świat”, „Festiwal nauki”	2012- 2014	PSP i PG	2012-PSP Bardzice, 2013-PSP Mazowszany, 2014- PG Parznice	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	-scenariusze projektów, -liczba dzieci, które wzięły udział w wystawach, impresach, konkursach
5.	Organizacja Międzynarodowego Dnia Wolontariusza	2011- 2014	PSP i PG, GOPS	Kierownik GOPS	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	- liczba osób uczestniczących w święcie, - liczba wolontariuszy .
6.	Organizacja wyjazdu „Nagradzamy Aktywnych” integrującego najbardziej aktywnych uczniów społecznie (wolontariuszy) i naukowo	2011- 2014	PSP i PG, GOPS	GOPS, Dyrektorzy Szkół	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy	-liczba dzieci uczestniczących w wyjeździe - program wyjazdu, -sprawozdanie z wyjazdu, -kosztorys i rozliczenie, - zdjęcia
7.	Promocja działań wolontarystycznych wśród uczniów.	2011- 2014	PSP i PG, GOPS	Lider z GOPS, Dyrektorzy Szkół	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców,	-liczba wolontariuszy w szkołach, - liczba podejmowanych akcji i zaangażowani,

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

					sponsorzy, środki pomocowe	-sprawozdania roczne z działalności
8.	Doskonalenie nauczycieli w zakresie podnoszenia umiejętności wychowawczych.	2011-2014	PSP i PG	Dyrektorzy Szkół	budżety Szkół	-świadectwa uczestnictwa w szkoleniach
9.	Integracja dyrektorów placówek w zakresie merytorycznego wsparcia i dobrych praktyk	2012-2014	PSP i PG	Dyrektor PSP Mazowszany	budżety Szkół	-protokoły z narad, -bank materiałów szkoleniowych, -liczba odbytych spotkań
10.	Organizowanie poradnictwa specjalistycznego dla rodziców.	2012-2014	PSP i PG	Dyrektorzy Szkół	środki unijne	-liczba osób korzystających z porad, -liczba specjalistów udzielających poradnictwa, -sprawozdania z wykonania projektu
11.	Organizacja zajęć dodatkowych	2012-2014	PSP i PG	Dyrektorzy Szkół	środki unijne	- liczba dzieci, które korzystały z zajęć dodatkowych, - listy obecności, - zdjęcia, - sprawozdania z wykonanych zajęć
12.	Organizowanie spotkań integracyjnych środowiskowych międzypokoleniowych (Festyny Rodzinne, Dni Seniora, Święto Dziecka)	2011-2014	PSP i PG, GOPS, GKRPA, Rady Rodziców	Dyrektorzy Szkół	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy, środki pomocowe	- liczba uczestników, -sprawozdanie z imprezy, -zdjęcia
13.	Modernizacja placówek i ich wyposażenie w nowoczesny sprzęt dydaktyczny oraz programy edukacyjne	2012-2014	PSP i PG	Dyrektorzy Szkół	Budżet UG, budżety Szkół, Rady Rodziców, sponsorzy, środki pomocowe	-liczba zmodernizowanych obiektów/lokalii, -lista sprzętów dodatkowo zakupionych, - wysokość budżetu realizującego zadania

3. Obszar Ochrona Zdrowia, Promocja Zdrowego Stylu Życia, Wsparcie Osób Niepełnosprawnych

Cel strategiczny:

Zdrowe społeczeństwo, świadome zagrożeń, aktywne i sprzyjające integracji z niepełnosprawnymi.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do usług medycznych.
2. Promocja zachowań prozdrowotnych.
3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w dziedzinie zagrożeń zdrowotnych.
4. Podnoszenie poczucia odpowiedzialności za swoje zdrowie.
5. Animowanie działań na rzecz integracji z osobami niepełnosprawnymi.
6. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
7. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych.
2. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług medycznych i poradnictwa specjalistycznego.
3. Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
4. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
5. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
6. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
7. Profilaktyka chorób cywilizacyjnych.
8. Zwiększenie opieki nad osobami starszymi we współpracy z innymi instytucjami z terenu.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki realizacji działań</i>
1.	Rozbudowa lokalowa Ośrodka Zdrowia w celu poszerzenia pakietu specjalistycznego(pozy skanie nowych lokali lub rozbudowa już istniejącego), prace remontowe istniejących pomieszczeń- dostosowanie ich do wymogów obowiązujących w przepisach prawa	2011-2014	SPZOZ, Urząd Gminy	kierownik SPZOZ-u	Budżet Gminy, Budżet SPZOZ, Fundusze pomocowe	-ilość lokali poddanych remontom, -ilość pozyskanych lokali lub rozbudowanych
2.	Utrzymanie i poszerzenie Pakietu wypożyczalni sprzętu medycznego: materace przeciwośluzowe, kule , balkoniki, wózki inwalidzkie, glukometry, nebulizatory	2011-2014	SPZOZ, Urząd Gminy	pielęgniarka środowiskowa pielęgniarka środowiskowo-rodzinna	Budżet Gminy, Fundusze pomocowe	- ilość dodatkowego sprzętu ,który pozyskano, -liczba pacjentów którym go wypożyczono
3.	Modernizacja oraz zakup nowych urządzeń medycznych	2011-2014	SPZOZ, Urząd Gminy	pielęgniarka koordynująca	Budżet SPZOZ, Budżet Urzędu Gminy	-liczba urządzeń podlegających modernizacji, -liczba zakupionych nowych urządzeń
4.	Wdrożenie programu profilaktycznego w zakresie chorób układu krążenia, raka szyjki macicy, wad postawy, próchnicy u dzieci i młodzieży	2011-2014	SPZOZ UG Placówki powiatowe	spec.pediatra, spec.chorób wewnętrznych, lek.stomatolog, Położna środowiskowa, piel.medycyny szkolnej, asystent stomatologa	Budżet Urzędu Gminy Budżet SPZOZ Fundusze pomocowe	-liczba pacjentów uczestniczących w danych programach profilaktycznych
5.		2011-	SPZOZ	specjalista	Budżet SPZOZ,	-ocena poziomu

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014**

	Wdrożenie programu edukacji zdrowotnej dla poszczególnych grup wiekowych w celu obniżenia ryzyka chorób cywilizacyjnych	2014		chorób wewnętrznych	Budżet UG, Fundusze pomocowe	świadomości pacjentów na podstawie ankiety, -liczba pacjentów, którzy wzięli udział w programie
6.	Organizacja badań przesiewowych dla grup podwyższonego ryzyka	cyklicznie co 3 miesiące	SPZOZ UG	kierownik SPZOZ-	Budżet Gminy, Budżet Państwa, SPZOZ	-liczba badań przesiewowych organizowanych kwartalnie
7.	Permanentne szkolenie personelu medycznego w zakresie koniecznym do świadczonych usług medycznych	2011-2014	SPZOZ	kierownik SPZOZ-u pielęgniarka koordynująca	Budżet SPZOZ, Budżet UG, Fundusze pomocowe	-certyfikaty uczestnictwa, -liczba osób przeszkolonych, -liczba szkoleń w skali roku
8.	Udział w profilaktycznych działaniach podczas różnych spotkań lokalnych mieszkańców, np. Festynu Rodzinnego w Kowali	Sierpień 2011- sierpień 2014	SPZOZ, GOPS, GKRPA, UG	kierownik SPZOZ	Budżet Gminy, opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, Budżet SPZOZ	-ilość wspólnie podjętych zadań, -liczba mieszkańców, którym udzielono porad
9.	Kontynuacja i usprawnienie opieki medycznej nad osobami przewlekle chorymi	2011-2014	SPZOZ, UG, GOPS	kierownik SPZOZ, piel. Środowiskowa, piel. środowisko wo-rodzina	Budżet Gminy, Budżet SPZOZ	-procentowy udział osób podlegających opiece, -katalog świadczonych usług
10.	Udział w Zespole Interdyscyplinarnym w realizowaniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	2011-2014	GKRPA, GOPS, SPZOZ, Komenda Policji, Szkoły, Stowarzyszenie	kierownik SPZOZ, pielęgniarka środowiskowo-rodzina	Budżet Gminy, Budżet SPZOZ	-liczba podjętych interwencji

4. Obszar Pomoc Społeczna, Polityka Prorodzinna i Mieszkańcowa.

8. Obszar Wsparcie i Integracja Osób Starszych

Cel strategiczny:

1. Profesjonalne służby społeczne wzmacniające świadomość społeczną, podnoszące jakość życia mieszkańców, rodzin i lokalnych społeczności, mobilizujące siły zewnętrzne na rzecz integracji.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele szczegółowe:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
4. Promocja przedsiębiorczości w tym ekonomii społecznej i aktywności zawodowej jako drogi do samorealizacji.
5. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
6. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
7. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
8. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
9. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
10. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.
11. Wzmocnienie trwałości rodziny, jej świadomości wychowawczej i przeciwdziałanie dezintegracji oraz zjawiskom patologicznym.

Kierunki działań:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych.
2. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
3. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.

4. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej i prawnej
5. Promowanie idei wolontariatu.
6. Rozwijanie oferty świetlic środowiskowych w gminie.
7. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
8. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
9. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
10. Pozyskiwanie inwestorów (m.in. poprzez promowanie gminy oraz wprowadzenie systemu preferencji) oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
11. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
12. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezrobotnych.
13. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, przyznawanie im stypendiów szkolnych, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
14. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
15. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
16. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
17. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, m.in. przy wykorzystaniu działającego w gminie Klubu Seniora.
18. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych oraz uzyskaniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
19. Rozwijanie współpracy z podmiotami wspierającymi osoby z zaburzeniami psychicznymi.

20. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
21. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
22. Doksztalcanie i zwiększanie kadry pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach i kursach oraz zatrudnianie specjalistów.
23. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
24. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
25. Zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez sieć Internet.
26. Coroczne informowanie decydentów, w tym radnych, o występujących w gminie problemach społecznych i istniejących potrzebach społecznych.
27. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
28. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
29. Tworzenie w gminie mieszkań socjalnych.
30. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.
31. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezdomnych.

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki realizacji działań</i>
1.	Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.	2012	GOPS, Szkoły, Publiczne Przedszkole, SPZOZ, stowarzyszenia	Lider z GOPS, kierownik GOPS	Budżet GOPS, budżet wojewody, granty, środki unijne	- dokument, - liczba zrealizowanych działań, - liczba osób, którym udzielono wsparcia, - roczne sprawozdanie
2.	Poszerzanie warsztatu pracownika socjalnego poprzez opracowanie autorskich narzędzi pracy socjalnej	2012-2014	GOPS	kierownik GOPS	bezkosztowo	- liczba powstałych narzędzi, - liczba spotkań roboczych, - protokoły ze spotkań

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014**

3.	GOPS jako Centrum Aktywności Lokalnej	2011-2014	GOPS, stowarzyszenia, UG, Szkoły, Posterunek Policji, sołectwa	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje	- liczba podejmowanych działań środowiskowych, - sprawozdania z projektów, - liczba uczestników
4.	Opracowanie i wdrożenie Programów Aktywności Lokalnej dla różnych grup społecznych	2012-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS liderzy z GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje, sponsorzy	- liczba podejmowanych działań środowiskowych, - sprawozdania z projektów, - liczba uczestników
5.	Opracowanie i Wdrożenie Programu Promocji Wolontariatu	2011-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS lider z GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje, sponsorzy	- liczba podejmowanych działań środowiskowych, - sprawozdania z projektów, - liczba uczestników
6.	Promowanie idei wolontariatu poprzez Gminne Centrum Wolontariatu	2012-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS lider z GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje, sponsorzy	- liczba podejmowanych kampanii promocyjnych, - liczba pracujących aktywnie wolontariuszy, - dokument stwierdzający powstanie Centrum
7.	Koordinowanie działań aktywizujących osoby starsze poprzez Klub Seniora	2011-2014	GOPS Kowala	Lider z GOPS, Dyrektorzy Szkół	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje, sponsorzy	- liczba spotkań Klubu, - lista uczestników Klubu, - liczba podejmowanych działań, - sprawozdania z wydarzeń
8.	Inicjatywa na Rzecz Młodzieży w gminie Kowala – społeczna diagnoza i poszukiwanie oferty rozwoju i wsparcia społecznego.	2011-2014	PSP i PG, GOPS Kowala, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Lider z GOPS, Dyrektorzy Szkół	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje, sponsorzy, budżety Szkół	- liczba spotkań, - sprawozdanie z podjętych akcji, - liczba uczniów biorących udział w działaniach, - zdjęcia, - scenariusze spotkań

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

9.	Punkt Wsparcia Osób Długotrwale Chorych i Niepełnosprawnych	2011-2014	GOPS Kowala	Lider z GOPS,	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje,	- informacje na stronie www., -liczba osób, które skorzystały z porady, -liczba spotkań grupy wsparcia
10.	Punkt Poradnictwa Obywatelskiego.	2012-2014	GOPS Kowala Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Lider z GOPS,	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty,	- informacje na stronie www., -liczba osób, które skorzystały z porady,
11.	Opracowanie i wdrożenie procedur motywowania klientów ośrodka pomocy społecznej do podnoszenia kwalifikacji i rozwiązywania własnych problemów	2012-2014	GOPS Kowala	Lider z GOPS	Budżet GOPS	-dokument określający procedury, - liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia dla bezrobotnych, - liczba spotkań grupy
12.	Opracowanie i wdrożenie programu pokonywania bezradności społecznej i podnoszenie świadomości opiekuńczo-wychowawczej rodziców.	2013-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje,	- dokument Programu, - liczba osób uczestniczących w programie, - sprawozdanie z wykonania zadania, - ankiety ewaluacyjne
13.	Organizowanie zdrowych form wypoczynku i spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.	2012-2014	PSP i PG, GOPS Kowala, świetlice środowiskowe	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje,	-liczba dzieci, które skorzystały z pomocy, -program pobytu , - wysokość budżetu realizującego zadania
14.	Przygotowanie i realizacja programu profilaktyczno-terapeutycznego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i dotkniętych patologią.	2013-2014	PSP i PG, GOPS Kowala, świetlice środowiskowe	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje,	-liczba dzieci, które skorzystały z pomocy, - dokument programu, -sprawozdanie z realizacji

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

15.	Poszerzenie oferty i realizacja usług pielęgnacyjno-opiekuńczych dla osób starszych i przewlekle chorych.	2012-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS	Budżet GOPS	-liczba zatrudnionych opiekunów, - liczba osób objętych pomocą, - koszt wykonanych usług
16.	Utworzenie Poradnictwa rodzinnego psychologiczno-pedagogicznego.	2012-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje,	- liczba osób, które otrzymały poradę, - liczba zatrudnionych specjalistów, - wysokość budżetu
17.	Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjno-wychowawczego dla dzieci w wieku do 7 lat.	2012, 2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje	-liczba dzieci uczestniczących w projekcie, - sprawozdanie z wykonania zadania, - zdjęcia
18.	Przygotowanie i realizacje programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy	2013-2014	GOPS Kowala, Posterunek Policji, GKRPA	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje	- liczba osób, które skorzystały z interwencji, - liczba spotkań edukacyjnych
19.	Utworzenie Centrum Integracji Społecznej	2013-2014	GOPS Kowala,	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje	- dokument stwierdzający powstanie CIS, -budżet projektu, - liczba osób uczestniczących w CIS
20.	Promocja ekonomii społecznej i innych form przedsiębiorczości.	2011-2014	GOPS Kowala, stowarzyszenia, UG	kierownik GOPS	Budżet GOPS, środki pomocowe, granty, dotacje	- liczba szkoleń, warsztatów, -liczba uczestników, - program warsztatów, szkoleń
21.	Opracowanie i Realizacja Programu Profilaktycznego „Na Marginesie”	2012-2014	GOPS Kowala, PG	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS,	-liczba godzin szkoleniowych i warsztatów, -liczba uczestników, - program warsztatów
22.	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków	2011-2014	GOPS Kowala, UG	kierownik GOPS Kowala	Budżet UG	-liczba lokali socjalnych, - liczba przeprowadzonych

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

	zamieszkania (doradztwo, dofinansowanie)					remontów, - liczba udzielonych porad
23.	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków życia (w ramach obowiązującej ustawy o pomocy społecznej)	2011-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, Budżet UG, dotacje	- liczba osób, którym udzielono pomocy, - budżet różnorodnych form pomocy, -liczba zawartych kontraktów, -liczba wydanych decyzji
24.	Opracowanie i wdrożenie procedur współpracy z osobami z nerwicami i chorymi psychicznie	2013-2014	GOPS Kowala, SZOZ	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, Budżet UG, dotacje	- liczba osób, którym udzielono pomocy, - liczba osób, które uzyskały poradę, - opracowanie procedury
25.	Doskonalenie kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej uwzględniające nowoczesne techniki pracy socjalnej i potrzeby zmieniających się realiów środowiska lokalnego	2011-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, środki unijne	- liczba otrzymanych certyfikatów, - liczba godzin szkoleniowych, - tematyka szkoleń
26.	Modernizacja i rozwój bazy lokalowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2013-2014	GOPS Kowala, UG	Kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, Budżet UG, dotacje	- liczba wyremontowanych lokali, - budżet zadania, - uzasadnienie do zmian
27.	Niwelowanie skutków bezrobocia poprzez udostępnianie różnych zastępczych form zatrudnienia, pomoc finansową i możliwości zdobywania nowych umiejętności	2011-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS Kowala, euro-koordynator	Budżet GOPS, środki unijne	- liczba osób, które skorzystały z prac społecznie użytecznych lub innych form zatrudnienia, - liczba osób, które przeszły kursy zawodowe, - liczba godzin szkoleniowych
28.	Organizowanie grup wsparcia dla	2011-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, środki unijne	- charakterystyka grup

	bezrobotnych, niepełnosprawnych, uzależnionych i innych grup szukających wsparcia.					samopomocowych, - liczba grup, - liczba osób uczestniczących w grupach
29.	Zapobieganie dyskryminacji kobiet na rynku pracy poprzez programy rozwijające umiejętności społeczne i kwalifikacje zawodowe.	2013-2014	GOPS Kowala	kierownik GOPS Kowala	Budżet GOPS, środki unijne	- treść programu, - liczba osób objętych programem, - liczba kursów, - wysokość wydatkowanych środków

5. Obszar Organizacje Pozarządowe i Integracja Środowiskowa

Cel strategiczny:

Kształtowanie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową i organizacjami pozarządowymi.
2. Prowadzenie nowatorskich efektywnych działań na rzecz gminy.
3. Zwiększenie aktywności organizacji w wykorzystaniu środków pozabudżetowych na rzecz mieszkańców gminy.

Kierunki działań:

1. Wspieranie lokalowe powstających w gminie organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy
2. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Rozwijanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej.
5. Promocja postaw obywatelskich i prospołecznych.
6. Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów lokalnych.
7. Przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>
1.	Aktywizacja Seniorów poprzez działania edukacyjne.	2011-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, GOPS Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
2.	Organizowanie spotkań i wycieczek turystyczno-krajoznawczych dla dzieci i młodzieży.	2011-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
3.	Organizowanie turniejów i zawodów z różnych dziedzin sportu.	2011-2014	Klub Sportowy „Zorza”, „Luks”, „Jaskółka”	Prezesi Soważyszeń	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
4.	Organizacja Forum Organizacji Pozarządowych.	2011, 2013	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, GOPS Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
5.	Prowadzenie Gminnego Chóru.	2011-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
6.	Organizacja wystaw związanych z historią i tradycją	2011-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
7.	Wspieranie działań świetlicowych.	2011-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, GOPS Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
8.	Przygotowywanie publikacji książkowych o tematyce lokalnej.	2012-2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala	Prezes Stowarzyszenia	Budżet Stowarzyszenia, darowizny, dotacje, granty
9.	Przeciwdziałanie marginalizacji i ubóstwu poprzez dostarczanie żywności w naturze do najbiedniejszych mieszkańców gminy	2011-2013	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, GOPS Kowala	Kierownik GOPS	Budżet Stowarzyszenia, darowizny,

10.	Organizowanie Gminnego Konkursu Recytatorskiego	2012,2014	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala, świetlica „Szansa”	Wychowawca w świetlicy	Budżet Stowarzyszenia, darowizny
-----	---	-----------	--	------------------------	----------------------------------

6. Obszar Profilaktyka Uzależnień w tym od Alkoholu i Narkotyków

Cel strategiczny:

Zbudowanie skutecznego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnień.

Cele szczegółowe:

2. Zwiększenie dostępności do pomocy psychologicznej, terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu.
3. Zwiększenie dostępności do pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
4. Zwiększenie świadomości na temat uzależnień różnych grup społecznych poprzez kampanie informacyjne i edukacyjne w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży.
5. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Kierunki działań:

1. Poszukiwanie współpracy i partnerstw w zakresie dostępności mieszkańców gminy do specjalistów z dziedziny uzależnień.
2. Prowadzenie profilaktycznych kampanii społecznych dotyczących ważnych problemów związanych z uzależnieniami i zdrowym stylem życia.
3. Przeprowadzenie aktualnej diagnozy zjawiska narkomanii i alkoholizmu na terenie gminy wśród różnych grup wiekowych, w szczególności wśród dzieci i młodzieży.
4. Promowanie zdrowego stylu życia.
6. Poszukiwanie środków finansowych na specjalistyczne poradnictwo poprzez wnioskowanie o środki zewnętrzne, w tym unijne.
7. Rozwijanie pomocy socjoterapeutycznej wśród dzieci i młodzieży.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki realizacji działań</i>
1.	Prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego dla osób zagrożonych uzależnieniami, uzależnionych i ich rodzin.	zadanie stałe	GOPS w Kowali	Lider z GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie uzależnień i współuzależnienia
2.	Prowadzenie rozmów interwencyjno-motywujących z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin w celu nakłonienia ich do podjęcia leczenia odwykowego	zadanie stałe	GKRPA GOPS	Przewodniczący GKRPA , Lider z GOPS	bezkosztowo	- liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy, - liczba przeprowadzonych spotkań rodzinnych.
3.	Kierowanie na terapie osób uzależnionych i współuzależnionych	zadanie stałe	GKRPA GOPS	Lider z GOPS Przewodniczący GKRPA	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba wydanych skierowań
4.	Zorganizowanie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	od 2011 r.	GOPS	Lider z GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba osób objętych pomocą w ramach grupy wsparcia
5.	Zatrudnienie terapeuty do prowadzenia zajęć terapeutycznych	2012 r.	GOPS	kierownik GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną, -liczba specjalistów.
6.	Prowadzenie	zadanie		GOPS	opłaty za	

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWALA NA LATA 2011-2014**

	kampanii edukacyjnych - zakup i rozprowadzanie ulotek, broszur, plakatów, itp.	stałe	GOPS, GKRPA Ośrodek Zdrowia Biblioteka Publiczna Stowarzyszenie a Szkoły	kierownicy jednostek	wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
7.	Zdiagnozowanie problemu narkomanii i alkoholizmu na terenie gminy i opracowanie planu działań profilaktycznych.	2013 r.	PG w Parznicach Szkoły podstawowe GOPS, GKRPA Policja	GOPS kierownicy jednostek	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	Opracowanie /dokument
8.	Uruchomienie gminnego telefonu zaufania	wrzesień 2012 r.	Urząd Gminy GOPS	kierownik GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	Liczba udzielonych porad telefonicznych
9.	Dożywanie w miesiącach jesienno-zimowych dzieci uczestniczących w zajęciach w świetlicy integracji środowiskowej „Szansa”	okresowo	Świetlica środowiskowa „Szansa” Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju Gminy	Wychowawca świetlicy Szansa, kierownik GOPS	opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba dożywianych dzieci, - liczba zakupionych posiłków
10.	Prowadzenie bieżącej działalności świetlicy integracji środowiskowej „Szansa”	zadanie stałe	GOPS	kierownik GOPS	opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba dzieci korzystających z pomocy świetlicy, -liczba dzieci biorących udział w grupie socjoterapeutycznej , -liczba podjętych akcji przez świetlicę
11.	Pomoc w organizowaniu „zielonych szkół”, obozów, kolonii zawierających w ich programach elementy profilaktyki	co roku	Szkoły GOPS GKRPA	kierownik GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba dzieci korzystających z wyjazdów z elementami profilaktyki uzależnień

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

	uzależnień lub program zdrowego stylu życia.					
12.	Udział w ogólnopolskiej profilaktycznej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”	co roku	Szkoły	kierownik GOPS dyrektorzy szkół	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba szkół, biorących udział w kampanii, -liczba dzieci objętych zadaniami profilaktycznymi
13.	Organizacja trzeźwych Spotkań Pod Choinką	co roku	Świetlica środowiskowa „Szansa”, GOPS	Lider GOPS	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba osób uczestniczących w spotkaniu
14.	Organizacja Gminnego Konkursu Trzeźwości i Profilaktyki	listopad 2011 r.	Szkoły	dyrektor PSP w Bardzicach	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba szkół biorących udział w konkursie, - liczba dzieci biorących udział w konkursie
15.	Organizacja Gminnego Biegu Rodzinnego pod hasłem „Uciekamy przed nałogami”	sierpień 2012 r.	Urząd Gminy Szkoły Ośrodek Zdrowia	Dyrekcja PSP w Kowali	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba uczestników biegu
16.	Przegląd małych form teatralnych o tematyce profilaktycznej	listopad 2012 r.	Szkoły	Dyrekcja PSP w Mazowszanach	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba wystawionych form teatralnych, - liczba uczestników Przeglądu
17.	Organizowanie spotkań, prelekcji ze specjalistami w dziedzinie profilaktyki	zadanie stałe okresowo	Szkoły GKRPA, GOPS Świetlica „Szansa” Ośrodek Zdrowia	kierownik GOPS dyrektorzy szkół	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba spotkań, prelekcji, warsztatów, -liczba dzieci i młodzieży, które wzięły udział w edukacji
18.	Organizowanie i finansowanie warsztatów, seminariów dla nauczycieli i rodziców z zakresu zachowań	zadanie stałe cyklicznie	GOPS, GKRPA Szkoły	kierownik GOPS dyrektorzy szkół	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba spotkań, prelekcji, warsztatów, -liczba osób, które wzięły udział w edukacji

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

	problemowych dzieci i młodzieży					
19.	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla podmiotów realizujących Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	cyklicznie	GOPS, GKRPA Stowarzyszenie	kierownik GOPS Przewodniczący GKRPA	opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, środki zewnętrzne	- liczba odbytych szkoleń, -liczba uczestników szkoleń
20.	Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców alkoholu oraz działań kontrolnych i interwencyjnych	kwiecień 2012	GKRPA Policja	Przewodniczący GKRPA	opłaty za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	- liczba przeprowadzonych kontroli, -liczba przeprowadzonych rozmów profilaktycznych
21.	Wspieranie działań profilaktycznych polegających na organizowaniu lokalnych imprez o charakterze integracyjnym, prozdrowotnym	zadanie stałe	Urząd Gminy GKRPA, GOPS Świetlica „Szansa” stowarzyszenia	kierownik GOPS Sekretarz UG Przewodniczący GKRPA	środki budżetowe z promocji Gminy, opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba zorganizowanych imprez, - liczba uczestników wydarzeń
22.	Organizowanie udziału w Ogólnopolskich Spotkaniach Trzeźwościowych	co roku	GOPS, GKRPA	Lider Przewodniczący GKRPA	środki własne prywatne, opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	-liczba uczestników Spotkań,

7. Obszar Bezpieczeństwo i Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie

Cel strategiczny:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele szczegółowe:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
3. *Rozwijanie współpracy z instytucjami statutowo zajmującymi się pracą środowiskową z rodziną oraz dziećmi i młodzieżą.*
4. *Zmniejszenie zjawisk patologicznych.*
5. *Ograniczenie wypadków drogowych na terenie gminy.*
6. *Profilaktyka w zakresie bezpieczeństwa na drogach*

Kierunki działań:

1. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
2. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
3. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.
5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
8. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
9. Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.

<i>Lp.</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki realizacji działań</i>
	Przeprowadzenie Kampanii Społecznej „Stop	Maj 2012	Posterunek Policji	kierownik PP Kowala	UG Kowala	- protokół z posiedzenia Komisji Bezpieczeństwa i

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KOWAŁA NA LATA 2011-2014**

	włamaniom”					porządku publicznego
	Wypracowanie metod sprawnej komunikacji z administracją samorządową	2012-2014	Posterunek Policji	kierownik PP Kowala	bez kosztów	- notatki służbowe ze spotkań z sołtysami, radnymi, - liczba odbytych spotkań
	Propagowanie idei „Reaguj, powiadom, nie toleruj” jako zachęty do systematycznego zawiadamiania policji o przestępstwach i patologiach.	2011-2014	Posterunek Policji	dzielnicowi PP Kowala	bez kosztów	- liczba rozprawdzonych ulotek, -liczba rozprawdzonych plakatów, - notatki służbowe
4.	Prowadzenie działalności edukacyjnej wśród nauczycieli, rodziców i dzieci w zakresie przemocy w rodzinie.	2011-2014	Posterunek Policji	kierownik PP Kowala	Budżet Policji	- liczba spotkań, - liczba osób, które wzięły udział, - program prelekcji
5.	Ograniczenie dynamiki przestępstw z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	2011-2014	Posterunek Policji, GOPS GKRPA	kierownik PP Kowala	Budżet Policji	- liczba interwencji, - liczba wizyt kontrolnych
6.	Monitoring środowisk patologicznych i wzmożonego ryzyka.	2011-2014	Posterunek Policji	dzielnicowi	Budżet Policji	-liczba wizyt kontrolnych
7.	Wdrażanie akcji adresowanych do uczestników ruchu drogowego, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli stanu trzeźwości kierowców i stanu technicznego pojazdów	2011-2014	Posterunek Policji	kierownik PP Kowala	Budżet Policji	-liczba przeprowadzonych akcji, - liczba spotkanych nietrzeźwych kierowców

8.	Opracowanie i wdrożenie programu dla dzieci i młodzieży dotyczącego uzyskania karty rowerowej	2012-2014	Posterunek Policji, Szkoły	kierownik PP Kowala	Budżet Policji	- liczba przeszkolonych dzieci, - tekst programu, - liczba godzin przeznaczonych na szkolenie
-----------	---	-----------	----------------------------	---------------------	----------------	---

12. WDRAŻANIE STRATEGII I MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kowala jest dokumentem wytyczającym kierunek zaangażowania władz lokalnych w obszarze polityki społecznej na najbliższe lata. Realizację jego celów powierza się instytucjom działającym w tym obszarze, tj. szkołom, ośrodkom zdrowia, posterunkowi policji, organizacjom pozarządowym, ośrodkowi pomocy społecznej i innym instytucjom samorządowym pracującym na rzecz mieszkańców.

Do realizacji Strategii można przystąpić po jej przyjęciu przez władze lokalne, tj. Radę Gminy Kowala.

Realizacją Strategii zarządza Wójt Gminy Kowala lub osoba, której udzieli pełnomocnictwa w tym zakresie. On też określa sposób monitorowania i ewaluacji. Zgodnie z wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Podczas wykonywania tej funkcji Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zbiera każdego roku od realizatorów poszczególnych zadań zapisanych w Strategii materiały analityczne oraz dane z monitoringu i ewaluacji programów w celu dokonania oceny stopnia efektywności ich realizacji przez radnych. Wyniki analiz będą także pomocne w podejmowaniu decyzji w poszczególnych etapach realizacji Strategii.

Strategia jest dokumentem dynamicznym, co oznacza, że wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale właściwe, a w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Należy jednak pamiętać, że zmiany te nie powinny wpływać na zasadnicze kierunki Strategii. Najczęściej, modyfikacjom, powinny być poddawane zapisy w części operacyjnej dokumentu, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu.

Jednak najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w zapisach Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, jaki towarzyszył jej tworzeniu, powtarzanym w cyklach kilkuletnich. Uspołeczniony sposób weryfikacji (np. z wykorzystaniem ankiet) dokumentu służyć będzie ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisu Strategii, zwłaszcza jej niezrealizowanej części.

W czasie weryfikacji mogą powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów życia w gminie, których aktualnie autorzy nie byli w stanie przewidzieć.

Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców zawartych w wizji, celu nadrzędnym oraz celach głównych, te bowiem elementy Strategii nie powinny być poddawane zmianom i modyfikacjom

12. UWAGI KOŃCOWE

„We **wzorcowym** społeczeństwie obywatelskim występuje **obfitość kapitału społecznego**, czyli zaufania, zasad postępowania i woli współpracy. W społeczeństwie obywatelskim ludzie sobie ufają i zraszają się w celu realizacji zbiorowych celów. Mogą się różnić poglądami i przekonaniem, ale szanują się nawzajem i są tolerancyjni wobec odmienności. Obywatele uważają innych za równych sobie i wierzą w równość szans, mając przy tym świadomość, że idealna równość wyników jest nieosiągalna. Stosunki między ludźmi są przede wszystkim poziome: każdy człowiek ma taką samą godność, takie same obowiązki, takie same uprawnienia i równość ta jest zapisana w prawie. Jednostki są prawdziwymi obywatelami, to znaczy interesują się sprawami publicznymi i zależy im na pomyślności całej wspólnoty. W swoim postępowaniu do pewnego stopnia kierują się duchem publicznym. Podobnie jak kapitalizm nie jest to utopia, lecz system zgodny z egoistycznymi elementami ludzkiej natury. *Ludzie biorą pod uwagę interesy innych między innymi ze względu na wiarę w to, że większość innych obywateli będzie się zachowywała podobnie.* Wiara ta nie wynika wyłącznie z zaufania do kultury obywatelskiej, ale także z istnienia silnych i skutecznych instytucji publicznych, które nagradzają postawy obywatelskie i zachęcają do nich.” (Diamond L.)

Strategia to z pewnością dokument, ale proces jego powstawania czyni go niezbędnym narzędziem wszystkich działań w sferze polityki społecznej na danym terenie. To tekst, który powinien być najczęściej używany spośród innych ważnych aktów sprawczych. Winien być jasnym, konkretnym zapisem społecznych założeń, tłumaczeniem marzeń i ideałów na język praktyk i zasad. Misja nie jest wydumaniem upiększeniem tekstu, ale osiã działań wspólnoty terytorialnej, jest światłem na końcu drogi, którą pragnie podążać dana społeczność. Strategia nie może być wydumaniem, sztucznym aktem prawa miejscowego, nie zrozumiałym dla większości, albo wręcz niedostępnym, ale zrozumiałym dla mieszkańców tekstem, z którego można rozliczyć władze terenowe i osoby odpowiedzialne za jej realizację w poszczególnych działaniach zamieszczonych w harmonogramie. Może być także przyczynkiem do tego, aby zrobić rachunek sumienia ze swoich własnych społecznych zaangażowań. Ile w nas mandatu zaufania, woli współpracy, może pomóc w zweryfikowaniu ocen, czy to, że jakieś działanie

upadło nie zależało również od naszej postawy, kompleksów, przekonania, że wszyscy działają na naszą szkodę i „na pewno się nie uda”, dlatego nie angażowaliśmy się w żadne oddolne akcje.

Strategia oznacza:

- ❖ **Spółeczeństwo**-obywatelskie, kapitał ludzki z zaufaniem do własnych możliwości i instytucji publicznych, z wolą współpracy, chętnych do sąsiedzkich spotkań w działaniach na rzecz wspólnych korzyści lub wspólnie uznawanych ideałów.
- ❖ **Tworzenie**-przygotowywanie, sporządzanie, projektowanie, urzeczywistnianie, przeprowadzanie, realizowanie –działanie na rzecz innych lub wspólnie z innymi, znajdowanie w tym tworzeniu możliwości realizacji własnych celów.
- ❖ **Rozwiązanie**-znalezienie właściwego rozstrzygnięcia, wyjście z jakiejś sytuacji, wykonanie czegoś w myśl założeń, planu itp., sposób, wynik załatwienia czegoś, poszukiwanie nowych, trafnych odpowiedzi na stare pytania, poszukiwanie z wiarą we wspólne siły, w pozytywny skutek wysiłków, odnajdywanie rozwiązań dla prostych problemów, budowanie doświadczenia.
- ❖ **Aktywność**- inicjatywę, branie żywy udział w czymś, czynną postawę wobec życia i działania, rezygnację z narzekania i krytykowania, jeśli samemu przyjmuję postawę bierną. Aktywność ku czemuś, rozwijaniu siebie wśród innych i pomaganie innym dla siebie.
- ❖ **Twórczość**- inicjowanie, projektowanie, wnioskowanie, dawanie nowych pomysłów, reformowanie, tworzenie innej atrakcyjnej rzeczywistości, patrzenie w dal, rozmawianie z ideałami, czynienie piękna. Także dzielenie się swymi talentami, umiejętnościami z innymi członkami społeczeństwa. Tworzenie na rzecz dobrobytu wspólnego, dla poczucia dumy z tego miejsca gdzie mieszkamy, naznaczenie swą twórczością tej rzeczywistości, aby swoją społeczność wyróżnić na tle innych.
- ❖ **Energię**- skłonność i zdolność do intensywnego działania, która uznawana jest za cechę ludzką. To porzucenie zachowań dotkniętych bezradnością i niezaradnością. Energia i wiara we własne siły, motywacja w działaniu wspólnymi celami i już zdobytymi osiągnięciami pozwala na dotrzymanie kroku pierwszym biegaczom w maratonie do przyszłości. Przekonanie, że możemy być w czołówce, nie musimy kazać sobie pomagać , możemy pomagać innym. Energia walczy z przeszkodami usuwając je z drogi, nie poddaje się porażkom.
- ❖ **Gminę**- podstawowa jednostkę podziału administracyjnego i samorządu terytorialnego kraju, także mieszkańców w obrębie tej jednostki. Miejsce na

ziemi. Najlepiej z cechami domu i poczucia przynależności do niego. Może być miejscem, dla którego chce się przeznaczać swój cenny czas, mieć z tego satysfakcję, obserwować owoce swych działań i motywować się do kolejnych. Dobrze, abyśmy myśleli o niej w kategoriach „u nas”.

- ❖ **Inspirację**- natchnienie, zapał twórczy, wpływ wywierany na kogoś, sugestię, To inspirowanie jeden drugiego. Strategia może być inspiracją wielu naszych działań, jednocześnie nasze doświadczenie społeczne może inspirować jej zapisy i jej realizację. Tworzyć nowe cele i zamierzenia.
- ❖ **Akceptację**- aprobatę, formalną zgodę na coś, uznanie czyichś cech, czyjegoś postępowania za zgodne z oczekiwaniami. ¹To również zaakceptowanie siebie w społeczności gminnej i poczucie przynależności, akceptacji ze strony tej społeczności. To również przyjęcie za wspólny dokument Strategii, który z naszym udziałem, za naszą zgodą, powinien zmieniać naszą rzeczywistość, realizując nasze cele.

Aktualizacją Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych zajmował się Zespół powołany zarządzeniem Wójta Gminy Kowala w składzie:

1. Wojciech Ćwierz – Sekretarz UG
2. Arkadiusz Pieta– Przewodniczący Rady Gminy
3. Bożenna Nitka - Dyrektor PG w Parznicach
4. Irena Falkiewicz – Dyrektor PSP w Mazowszanach
5. Stanisław Woźnica – Kierownik Posterunku w Kowali
6. Agnieszka Woźniak – lekarz internista
7. Łucja Byzdra – Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
8. Joanna Kutkowska – Pełnomocnik Wójta do spraw Organizacji Pozarządowych
9. Aneta Pielas – referent do spraw organizacyjnych Ośrodka Integracji Środowiskowej „Szansa”
10. Marzena Zawadzka Hernik – Kierownik GOPS

---

¹ Dądrówka A., Geller E., Turczyn R.: Słownik synonimów, Horyzont, Warszawa 2001

SPIS TABEL

Tab. 1 Statystyka ludności gminy Kowala

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 2 Struktura demograficzna społeczności lokalnej gminy Kowala

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 3 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala-2008

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 4 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala-2009

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 5 Struktura ludności według przedziałów wiekowych, płci oraz miejscowości w gminie Kowala-2010

Źródło: Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy w Kowali

Tab. 6 Bezrobotni zarejestrowani wg stanu na dzień 31 grudnia 2009

Źródło: Według danych PUP-Radom

Tab. 7 Bezrobotni z prawem do zasiłku wg stanu na dzień 31 grudnia 2009

Źródło: Według danych PUP-Radom

Tab. 8 Struktura bezrobotnych w 2009r.

Źródło: Według danych PUP - Radom

Tab. 9 Struktura bezrobotnych wg czasu pracy pozostawania bez pracy – dane za 2009r

Źródło: Według danych PUP-Radom.

Tab. 10 Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w 2009r.

Źródło: Według danych PUP-Radom

Tab. 11 Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

źródło: Według danych PUP-Radom

Tab. 12 Udział procentowy bezrobotnych w populacji gminy Kowala

źródło: opracowanie własne

Tab. 23 Przepięstwa o charakterze kryminalnym

źródło: Posterunek Policji w Kowali

Tab. 14. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 15. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 16. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2008-2010

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 17 Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Kowala

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 18 Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Kowali według miejscowości

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali

Tab. 19. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002

Tab. 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002

Tab. 21. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań Powszechny Spis Rolny 2002

Tab. 22. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Tab. 23. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2009-2010

Źródło: Dane Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kowali

Tab. 24. Młodzież i alkohol

Źródło: www.parpa.pl/analizy, badania, raporty/statystyki

Tab. 25. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2008-2009

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kowali

Tab. 26. Płeć osób badanych

źródło: opracowanie własne

Tab. 27. Wiek osób badanych

źródło: opracowanie własne

Tab. 28. Wykształcenie osób badanych

źródło: opracowanie własne

Tab. 29. Grupa zawodowa osób badanych

źródło: opracowanie własne

Tab. 30. Ocena warunków życia w gminie

źródło: opracowanie własne

Tab. 31. Problemy społeczne występujące na terenie gminy

źródło: opracowanie własne

Tab. 32. Obszary problemowe na terenie gminy

źródło: opracowanie własne

Tab. 33. Problem rozwoju gminy.

źródło: opracowanie własne

